

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

MEKTEPLİ GAZETESİ'NDE YER ALAN METİNLERİN İÇERİĞİNİN,
ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL VE AHLAKİ GELİŞİMLERİNE KATKISI
(1-148. SAYILAR)

Candemir DEMİRCAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2006

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

MEKTEPLİ GAZETESİ'NDE YER ALAN METİNLERİN İÇERİĞİNİN,
ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL VE AHLAKİ GELİŞİMLERİNE KATKISI
(1-148. SAYILAR)

Candemir DEMİRCAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR

Mersin, 2006

Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Başkan) Yard. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR

(Üye) Yard. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR

(Üye) Yard. Doç. Dr. Hürriyet GÖKDAYI

(Üye) Yard. Doç. Dr. Mesut BULUT

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../...../200..

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Çocuğun gelişiminde büyük öneme sahip olduğu düşünülen çocuklara yönelik hazırlanmış yapıtlar, üzerinde pek fazla akademik çalışma yapılmaması ve eğitimdeki önemini ve öğrenciye katkılarını bilmem sebebiyle, yüksek lisans çalışmamda araştırma konumu oluşturmuştur.

Bu sebeple günümüzdeki çocuk dergilerinin ilk örneklerinden olan ve Türkiye Cumhuriyet'inin ilk yıllarında 148 sayı yayımlanarak Türk çocuk edebiyatı ve dergiciliğine büyük katkılar yaptığını düşündüğüm Mektepli Gazetesi, araştırmamın konusunu oluşturmuştur.

Mektepli Gazetesi'nde yer alan metinlerin çocuğun ahlaki ve bilişsel gelişimine katkısının incelenmesinden oluşan ve yaklaşık iki yıl süren bu çalışmada, çalışma boyunca yardımını eksik etmeyen danışmanım Yard. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR'e; eğitim yaşantım boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen anneme ve babama; her zaman yanımda olan ve yardımını esirgemeyen nişanlım Duygu GÖK'e teşekkür ederim.

Candemir DEMİRCAN

Mersin, 2006

ÖZET

Avrupa’da Aydınlanma hareketiyle birlikte (18. yüzyıl) değişen çocuk anlayışı, Türk Aydınlanması ile Türkiye Cumhuriyeti’nde de kendini göstermiştir. Çocuklara yönelik hazırlanan yapıtlar (dergi, gazete ve kitaplar), Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte yurt genelinde pek çok yere, özellikle gazete ve dergi biçiminde ulaşarak varlığını hissettirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında yayımlanmış çocuk dergilerinden biri de bu çalışmanın konusu olan Mektepli Gazetesidir. M. Sami Karayel ’in başyazarlığını yaptığı ve toplam 148 sayı yayımlanan Mektepli Gazetesi, özellikle yayımlandığı dönemde çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatı açısından önemli bir işleve sahiptir.

Araştırmanın evrenini Mektepli Gazetesi’nin Ankara Milli Kütüphane’de ‘1960 SB 38’ kodu ile bulunan, yayımlanmış tüm sayıları (148) oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırma için örneklem kullanılmamış; Mektepli Gazetesi’nin mevcut tüm sayıları incelenerek betimsel bir çalışma yapılmıştır. Gazetede ki bütün yazıların türlere göre dökümü çıkarılmış; yazılar, yazar adına göre alfabetik olarak sıralanmış; sırasıyla öykü, roman, şiir ve diğer türler gruplandırılmıştır. Ayrı bir uzmanlık alanı gerektiren resim, karikatür v.b. görsel materyal değerlendirme dışı tutulmuştur.

Mektepli Gazetesinin incelenmesi üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde temel olarak çocuk edebiyatının ortaya çıkışı ve gelişimi üzerinde durulmuş; Tanzimat dönemi çocuk edebiyatının gelişimi incelenmiş; Cumhuriyet

dönemi Türk çocuk edebiyatı ve çocuk dergiciliği üzerinde durulmuş; çocuk dergilerinin çocuk edebiyatı ve Türk Aydınlanması açısından işlevi incelenmiştir.

İkinci bölümde, Mektepli Gazetesi'nin içerik ve biçimi incelenmiştir. Mektepli Gazetesinin yayımlanışından gazetenin kapak, iç sayfa, yazar kadrosundan gazetede yer alan metinlerin türlerine (öykü, masal, şiir, roman ve diğer) kadar pek çok başlık üzerinde durulmuştur. Ayrıca yine içerik başlığı altında editör yazıları, okurlara yönelik etkinlikler, Mektepli Gazetesi'nin yayımlanışı ve gazetenin kapanma nedenleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde Mektepli Gazetesi'ndeki metinlerin çocukların bilişsel ve ahlaki gelişimlerine katkısı irdelenmiştir.

Çalışma sonucunda Cumhuriyet'in ilk yıllarında (1923-1935) yayımlanan bir çocuk dergisinin ne tür konuları işlediği; okuyucularına ne tür iletiler gönderdiği saptanmıştır. 1932-1935 yılları arasında yayımlanan Mektepli Gazetesi'nde, metinler aracılığıyla okuyuculara, gerçekleştirilen devrimleri sahiplenmeleri; ülkeyi daha ileriye götürmeleri; çok çalışmaları; bilgiye ulaşmaları; öğrenmekten vazgeçmemeleri benimsetilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Dergi ve Gazeteleri, Bilişsel Gelişim, Ahlaki Gelişim

**THE CONTRIBUTION OF THE TEXT CONTENTS IN THE
NEWSPAPERS MEKTEPLI TO THE COGNITIVE AND
MORAL DEVELOPMENT OF CHILDREN
(1-148 Issues)**

Along with the enlightenment in the 18th century Europe, the changing view point towards children presented itself in the Turkish Republic as well. With the declaration of the Turkish Republic, the literary works for children became available throughout the country delivered particularly as newspapers and magazines.

One of the child magazines issued in the first years of Republic (1932-1935) is Mektepli Newspaper, the subject of this study. The newspaper Mektepli issued in 148 numbers totally and edited by M. Sami Karayel has an important function in terms of child education and literature particularly in the period it was issued.

Our study takes its sample from all the 148 issues of Mektepli newspaper available at Ankara National Library with the code number ‘1960 SB 38’. For this reason, another sampling has not been used for the study; instead, Mektepli Newspaper available issues all have been dealt with, therefore the nature of the study is a descriptive one. All the texts have been analysed based on their types, all the articles have been alphabetically sorted according to authors; respectively all stories, novels, poems and other types have been grouped. The visual materials such as pictures, cartoons, etc. Have been excluded from the study as they are required another area of expertise.

The study of Mektepli Newspaper consists of three parts. Basicly, in the first part of our study, we have focused on how child literature has come out and improved; the development of child literature in the Tanzimat Period and in the Republic Period; the function of child newspapers and magazines in terms of Turkish Enlightenment.

In the second part the content and form of Mektepli Newspaper has been examined. Also, we have shed light on how the newspaper was issued, its cover, the inner pages, the board of authors and the types of the texts taking place in the newspaper (stories, novels, poems, tales, etc.). Besides these, we have gone through the editorial texts, the activities related to the readers and the reasons why the newspaper was forced to end its publication. In the third part, the contribution of Mektepli Newspaper to the cognitive and moral development of children has been dealt with.

In our study, it has been concluded that Mektepli Newspaper, through its texts, sent its readers some messages such as the importance of the reforms in the young republic, the virtue of being hardworking and knowledgeable and the willingness to learn more.

Key Words: Mektepli Newspaper, Child, Children's Literaure, Child Magazines and Newspapers, Cognitive Development, Moral Development

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA</u>
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: ÇOCUK EDEBİYATI	5
I.1. Osmanlı Döneminde Çocuk Edebiyatı	5
I.1.1. Tanzimat Döneminde Çocuk Edebiyatı	5
I.1.2. Meşrutiyet Döneminde Çocuk Edebiyatı	8
I.2. Türkiye Cumhuriyeti'nde Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Dergiciliği ...	11
I.2.1. 1923-1940 Yılları Arasında Türk Çocuk Edebiyatı	11
I.2.2. 1923-1940 Yılları Arasında Türk Çocuk Dergiciliği	13
I.3. Cumhuriyet Devrimi ve Mektepli Gazetesi'nin 1932-1935	20
Arasındaki İşlevi	
II. BÖLÜM: 1932-1935 YILLARI ARASINDA YAYIMLANAN MEKTEPLİ	
GAZETESİ	25
II.1. Mektepli Gazetesi'nin Biçim Bilgileri	25
II.1.1. Mektepli Gazetesi'nin Yayınlanışı	25
II.1.2. Mektepli Gazetesi'nin Kapanması	26

II.1.3. Mektepli Gazetesi'nin Kapak ve İç Sayfa Tasarımları	27
II.2. Mektepli Gazetesi'nin İçerik Bilgileri	29
II.2.1. Mektepli Gazetesi'nin Yazar Kadrosu	29
II.2.2. Mektepli Gazetesinde Yer Alan Metinlerin Türleri	32
II.2.2.1. Öykü	32
II.2.2.2. Roman	34
II.2.2.3. Şiir	34
II.2.2.4. Masal	40
II.2.2.5. Diğer	41
II.2.2.5.1. Yabancı Dil Öğretimi	42
II.2.2.5.2. Haberler	44
II.2.2.5.3. İlginç Konular	46
II.2.2.5.4. Faydalı Bilgiler	48
II.2.2.5.5. Bilimsel Gelişmeler	50
II.2.2.5.6. Spor	50
II.2.2.5.7. Sinema	51
II.2.2.5.8. Tarih ve Tarihi Yerler	52
II.2.3. Mektepli Gazetesi'nde Okurlara Yönelik Etkinlikler	53
II.2.3.1. Yarışma ve Hediyeler	53
II.2.3.1.1. Bilmeceler, Bulmacalar, Müsabakalar	53
II.2.3.1.2. Armağanlar	57
II.2.3.2. Okuyuculara Yönelik Anketler	60
II.2.4. Mektepli Gazetesi'nde Editörün Yazıları	61

III. BÖLÜM: MEKTEPLİ GAZETESİ'NDE YER ALAN EDEBİ TÜRLERİN OKUYUCULARIN BİLİŞSEL VE AHLAKİ GELİŞİMLERİNE KATKISI	64
III.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim ve Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramları	64
III.2. Mektepli Gazetesi'nde Yer Alan Metinlerin Piaget'nin Bilişsel Gelişim ve Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramlarına Göre Değerlendirilmesi	79
III.2.1. Roman	80
III.2.2. Öykü	84
III.2.3. Masal	111
SONUÇ	119
KAYNAKÇA	122

TABLOLAR LİSTESİ

<u>TABLO İSİM ve NO</u>	<u>SAYFA</u>
1. 1923–1940 Yılları Arasında Yayımlanmış Çocuk Gazete ve Dergileri	15
2. Dönemlere Göre Dergi veya Gazete Sayısı	16
3. Yıllara Göre Dergi veya Gazete Sayısı	17
4. Yayımlanma Aralıklarına Göre Dergi veya Gazete Sayısı	18
5. Yayımlanma Merkezine Göre Dergi veya Gazete Sayısı	18
6. 1923–1940 Yılları Arasında Çocuk Gazete ve Dergi İsimlerinde Kullanılan Sözcükler	19
7. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramının Temel Kavramları	66
8. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri	69
9. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Dönemleri	73
10. Kohlberg'in Ahlak Gelişim Aşamaları	76

GİRİŞ

Çocuk eğitimi, İlk çağlardan günümüze kadar tartışılan bir konudur. İnsan yaşamının kalitesini artıran her dönem, çocuğun eğitimine yönelik yeni bakış açılarını da yanında getirmektedir. Yeni bakış açıları, toplumların kültürel özelliklerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bunun nedeni her toplumun farklı gelişim süreçleri yaşamasıdır. Bu durum, örneğin Türkiye ile Avrupa ülkelerini kendi toplumsal süreçlerinde değerlendirmeyi zorunlu kılar.

Bununla birlikte, çocukların eğitimi ile ilgili önemli sayılabilecek düşünsel yaklaşımların Avrupa’da, aydınlanma döneminde (18. yüzyıl) başladığı bilinmektedir. Aydınlanma döneminde, ilk kez çocukların, ‘çocuk’ oldukları ve ergenliklerine kadar geçen sürede onlara farklı biçimlerde yaklaşılması gerekliliği kabul görmüştür. Bu kabul, çocuk eğitiminde farklı uygulamaları da yanında getirmiştir. Bu farklılık, çocukların okuma ihtiyaçlarına yanıt verecek yayınların sağlanmasında belirginleşmektedir.

Aydınlanma hareketiyle birlikte okuma alışkanlığının halk arasında yaygınlaşması, sözlü edebiyat ürünlerinin (masal, öykü, vb.) zamanla yazıya geçirilmesine ve kolaylaşmasına neden olmuştur. “Çocuklar için farklı yayınların hazırlanmasında matbaanın sağladığı olanaklardan yararlanılmıştır” (Şirin, 2003a: 61; Postman, 1995: 85). Böylece çocuk eğitimi için çeşitli yayınların hazırlanması ve çoğaltılması gerçekleşmiştir. Masal, öykü ve benzerlerinin kitaplaştırılması; çocuklara özgü dergilerin hazırlanması ve çocukların eğitimine sunulması 18. yüzyılın sonlarına doğru meydana gelmiştir. “İngiltere’de yayımlanan Juvenile Magazine (1788) adlı çocuk dergisi, çocuk eğitiminde değişen anlayışı yansıtmayı; çocuk dergiciliğinde ilk

olması ve çocuk edebiyatı kavramının sesini duyurması bakımından büyük önem taşımaktadır” (Şeyda, 2003: 2).

Avrupa’da 18. yüzyılın sonlarında görülen çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatındaki değişiklikler Osmanlı’da 19. yüzyılın sonlarında görülmeye başlanmıştır. Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemleriyle birlikte, bu alanda ortaya konulan yapıtların sayısı batı edebiyatının örnek alınmasıyla giderek artmıştır. Bu dönemde, Şinasi, Recaizade Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat Efendi’nin Fransızcadan dilimize çevirdiği kısa manzumeler çocukların okuma ihtiyaçlarını karşılamada yararlı olmuştur. “Ayrıca Ziya Paşa’nın J. J. Rousseau’dan yaptığı ‘Émile’ çevirisine yazdığı önsöz, Recaizade’nin ‘Tefekkür’ adlı yapıtında çocukluk anılarına ayrılan bölüm, Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemlerinde çocukların okuduğu yapıtların başında gelmektedir” (Şeyda, 2003: 3).

Tanzimat Fermanı’ndan Türkiye Cumhuriyeti’nin ilanına kadar geçen sürede, bireysel çabalarla sayılı şehirlerde (İstanbul, İzmir) okuyucusuna ulaştırılmış olan çocuk edebiyatı yapıtları, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilanıyla birlikte yurt genelinde pek çok yere, özellikle gazete ve dergi biçiminde ulaşarak varlığını hissettirmiştir. Çocuk edebiyatı araştırmacısı Enver Naci Gökşen’in verdiği bilgiye göre, 1923–1943 yılları arasında Türkiye’de, bazı okullarca çıkarılan dergiler de dâhil olmak üzere, 75 çocuk dergi ve gazetesi yayımlanmıştır (1968: 49). Bu dönemde, özellikle harf devriminden sonra çocuk gazete ve dergilerinin sayısında bir artış görülmektedir. Bu sırada çıkmaya başlayan ‘Çocuk Sesi’ (1928-1948), ‘Mektepli’ (1932-1935) ve ‘Arkadaş ve Çocuk’ (1936-1948) isimli çocuk dergileri ayrı bir önem taşımaktadır. Bu dergilerin, çocuk kitaplarının yeterli olmadığı yıllarda çocuklara bir yandan yeni bilgiler

kazandırırken, onları okumaya, düşünmeye ve yaratmaya yönettikleri düşünülmektedir. Yine çocuk edebiyatı araştırmacıları Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytas'a göre genç kuşaklara aşılacak istenen birçok yeni görüş ve değerlerin benimsetilmesinde bu çocuk dergilerinin büyük hizmeti olmuştur (2003: 215).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında (1932-1935) yayımlanmış çocuk dergilerinden biri de bu çalışmanın konusu olan Mektepli Gazetesidir. M. Sami Karayel'in başyazarlığını yaptığı ve toplam 148 sayı yayımlanan Mektepli Gazetesi, özellikle yayımlandığı dönemde çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatı açısından önemli bir işleve sahip olduğu düşünülen dergi hakkında şimdiye kadar hiçbir akademik çalışmanın yapılmamış olduğu görülmektedir. Gazete, çocuk edebiyatı ölçütleri içinde, dönemin özellikleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Araştırmanın evrenini Mektepli Gazetesi'nin Ankara Milli Kütüphane'de '1960 SB 38' kodu ile bulunan, yayımlanmış tüm sayıları (148) oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırma için örneklem kullanılmamıştır.

Mektepli Gazetesi ile ilgili olarak derginin tüm sayıları incelenerek betimsel bir çalışma yapılmıştır. Dergideki bütün yazıların türlere göre dökümü çıkarılmış; yazılar, yazar adına göre alfabetik olarak sıralanmış; sırasıyla öykü, roman, şiir ve diğer türler gruplandırılmıştır. Dergide yer alan roman, öykü ve masalların içerikleri incelenmiş, bilgi veya değer kazandırmaya yönelik iletiler ayrıştırılmıştır. Mevcut bilgi ve değer içeren malzeme çocuğun bilişsel ve ahlaki gelişim özellikleri açısından irdelenmiştir. Ayrı bir uzmanlık alanı gerektiren resim, karikatür v.b. görsel materyal değerlendirme dışı tutulmuştur.

Mektepli Gazetesi'nin incelenmesi üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde temel olarak çocuk edebiyatının ortaya çıkışı ve gelişimi üzerinde durulmuş; Tanzimat dönemi çocuk edebiyatının gelişimi incelenmiş; Cumhuriyet dönemi Türk çocuk edebiyatı ve çocuk dergiciliği üzerinde durulmuş; çocuk dergilerinin çocuk edebiyatı ve Türk Aydınlanması açısından işlevi incelenmiştir.

İkinci bölümde, Mektepli Gazetesi'nin içerik ve biçimi incelenmiştir. Mektepli Gazetesi'nin yayımlanışından gazetenin kapak, iç sayfa, yazar kadrosundan gazetede yer alan metinlerin türlerine (öykü, masal, şiir, roman ve diğer) kadar pek çok başlık üzerinde durulmuştur. Ayrıca yine içerik başlığı altında editör yazıları, okurlara yönelik etkinlikler, Mektepli Gazetesi'nin yayımlanışı ve gazetenin kapanma nedenleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde Mektepli Gazetesi'nin çocukların bilişsel ve ahlaki gelişimlerine katkısı irdelenmiştir.

I. BÖLÜM: ÇOCUK EDEBİYATI

I.1. Osmanlı Döneminde Çocuk Edebiyatı

I.1.1. Tanzimat Döneminde Çocuk Edebiyatı

18. yüzyılın sonlarında başlayan, batılılaşma sürecinde, Osmanlı toplumu çok yönlü sosyal değişimlere sahne olmuştur. Osmanlı Devleti'nin batılılaşma çabaları, eğitim ve kültür alanlarında daha belirgin olarak kendini göstermiştir. Yayın organları da bu değişim sürecinin önemli bir parçası olmuştur. Özellikle de 19. yüzyılın ortalarından başlayarak gazete, dergi gibi iletişim araçlarının kişiler tarafından halka ulaştırılmaya başlanmasıyla da Batı'yı ve Batı'nın düşünce sistemini tanımaya yönelik bilgilendirme süreci daha da hız kazanmıştır. "Osmanlı İmparatorluğu için siyasal ve sosyal yönden bir dönüm noktası olan Tanzimat Fermanı, çocuk edebiyatı alanındaki sözlü edebiyat ürünlerinin yazıya geçirilmesi nedeniyle de aynı zamanda Türk çocuk edebiyatının başlangıcını oluşturmaktadır" (Duru, 1998: 49; Dilidüzgün, 1997: 43).

Tanzimat'ın ilanından sonra dönemin edebiyatla ilgilenen isimleri arasında çocukların okuma becerileri ve özel ilgileri göz önünde tutularak, çocuklar için birtakım yazılar hazırlanması fikri doğmuştur. "Kayserili Doktor Rüştü'nün, Nuhbetü'l-Etfal (Çocukların en seçkini) (1859) ismiyle yayımlanan ilk Türkçe alfabe kitabında fabllar ve kısa öykülere yer vermesi, Türk çocuk edebiyatının habercisi olması bakımından önem taşımaktadır" (Erkmen, 1998: 49).

Dünya çocuk klasiklerinin çevrilmesine de Tanzimat döneminde başlandığı görölmektedir. “Yusuf Kamil Paşa, Fenelon’un ‘Telemaque’ını çocuklara yönelik hazırlayarak ‘Tercüme-i Telamak’ (1862) adı ile dilimize çevirmiştir” (Can, 2000: 33; Yardım, 1998: 87). “Çocuk edebiyatı alanında görölen ilk yabancı yapıtlar Vakanüvis Lütfi’nin Defoe’dan çevirdiği ‘Tercüme-i Hikayeyi Robinson’ (1864), Mahmud Nedim’in Jonathan Swift’den çevirdiği ‘Gulliver’in Seyahatnamesi’ (1872), Mehmet Emin’in Jules Verne’den çevirdiği ‘Merkez-i Arza Seyahat’ (1883) ve ‘Beş Haftada Balonla Seyahat’ (1887) gibi kitaplardır” (Neydim, 2003a: 31). “Tanzimat döneminde her ne kadar din dersleri Osmanlı eğitim sistemine egemen olsa ve çeviri yapıtlar yurdun geneline yayılmamış olsa da çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatının öneminin anlaşılmasında çevirisi yapılan bu ürünlerin büyük önemi bulunmaktadır” (Şimşek, 2002: 12).

Yine Tanzimat yazarlarından Şinasi, Recaizade Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat Efendi’nin Fransızcadan dilimize çevirdiği kısa öyküler ve fabllar da o dönemin çocukları için okuma gereksinimlerini karşılamaları adına çok yararlı olmuştur (Kıbrıs, 2000:8). Ayrıca, yine Şinasi, Ahmet Mithat Efendi ve Muallim Naci’nin oldukça sade bir dille fabl türünde yazdıkları şiirler de çocuklar tarafından ilgi görmüştür.

Tanzimat dönemindeki Batı kaynaklı gelişmelerden bir diğeri de çocuklar için yayımlanan gazete ve dergilerdir. Tanzimat’ın gazetecilik yaşamına getirdiği hareketlilik ve canlılık çocuk dergi ve gazetelerinin çıkmasını da sağlamıştır.

Osmanlı toplumuna Avrupa’dan giren süreli yayınların ilk örneği 1849 yılında yayımlanan ‘Vakayi-i Tıbbiye’ dir. Bunu diğeri süreli yayınlar izlemiş; kadın ve çocuğun bir birey olarak fark edilmesiyle de bu yönde yayınlar artmaya başlamıştır. Bu

yayınlarından ilki, 1869–1870 yılında yayın yaşamına başlayan ve ilk çocuk dergisi unvanına sahip olan ‘Mümeyyiz’dir. Aynı isimle bir gazetenin haftalık eki olarak 49 sayı yayımlanan ‘Mümeyyiz’ bilinen ilk Osmanlı çocuk dergisidir. “Mümeyyiz, çocukların ilgisini çeken yazılarıyla ve yazılarda kullanılan Türkçe ile alanında öncülük görevini başarıyla yerine getirmiştir. Bu gazeteyi ‘Sadakat’ (1875) ve ‘Etfal’ (1875) gazeteleri izlemiştir” (Yalçın ve Aytaş, 2003: 211).

Tanzimat döneminde, uzun soluklu olmamalarına rağmen çocuk edebiyatının gelişimine katkı sağlayan çocuk dergi ve gazetelerinin özelliklerinin, dönemin özelliklerini taşıdığı ve dönemin çocuk dergi ve gazeteleri hakkında fikir verdiği görülmektedir. Çocuk edebiyatı araştırmacısı Yanar, bu özellikleri şöyle sıralamaktadır:

- Bu gazete ve dergiler eğitim amacını ön planda tutmuşlardır.
- Dergiler genellikle, çocuklar derslerini aksatmasın diye okulların tatil olduğu cuma ya da perşembe günleri yayınlanmışlardır.
- Dergiler zor şartlar altında yayın hayatlarını sürdürdükleri için abone sistemini benimsemişlerdir.
- Dönem dergilerinin çıkış yerleri genellikle İstanbul’dur. Üç dergi Selanik’te (Aile, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi) yayınlanmıştır.
- Bu dönem çocuk dergileri genellikle dönemin siyasi ve sosyal yaşamına göre hareket etmişlerdir (2001: 7, 8, 9).

Bu dönemde, çocuk edebiyatının gelişmesinde, çeviri yapıtların yanında, çocuklar için çıkarılan gazete ve dergilerin de çok büyük katkısı olmuştur. Bu dönemde yayımlanan çocuk gazete ve dergileri her ne kadar uzun soluklu olmasa da (en uzun süre yayımlanan 49 sayı ile Mümeyyiz) Tanzimat dönemi sonrasında yayımlanacak olan diğer çocuk gazete ve dergilerine örnek oldukları söylenebilir.

I.1.2. Meşrutiyet Döneminde Çocuk Edebiyatı

Tanzimat dönemiyle birlikte, ülkemizde kısa zamanda pek çok alanda değişiklik gerçekleştirildiyse de, bu değişikliklerin toplumca benimsenmesi değişim süreci kadar kısa sürede ve hızlı biçimde olmamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda İkinci Meşrutiyet'e kadar çocuk edebiyatı alanında da planlı bir çaba gösterilmemiştir. Ortaya konulan yapıtlar genellikle çevirilerden oluşmuş; diğerleri de küçük öykücükler biçiminde yazılmıştır. “Buna karşın Meşrutiyet döneminde görülen gelişmeler, ilerisi için hem bir temel oluşturmuş hem de çocuk edebiyatının tanınmasını ve yazarlar tarafından fark edilmesini sağlaması açısından önemli olmuştur” (Okay, 1999: 22).

Düşünce ve edebiyat alanlarında pek çok yeni ve ilerici görüşün ortaya konulduğu İkinci Meşrutiyet döneminde çocuk edebiyatı üzerine de çeşitli yazıların kaleme alındığı ve önerilerde bulunulduğu görülmektedir. Oğuzkan, İkinci Meşrutiyet döneminde kaleme alınan yazılar konusunda şunları söylemektedir:

“1908 yılında “Şüray-ı Ümmet” gazetesinde Ali Nusret imzasıyla yayımlanan bir yazıda ilk kez çocuk yazınının önemine değinilmiştir. İstanbul'da 1910 yılında çıkmaya başlayan “Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası” (İlköğretim Dergisi)'nin bir sayısında da tanınmış eğitimcilerden Satı Bey küçük okul çocuklarının kendileri için yazılmış şiir ve şarkılardan yoksun olduklarını belirterek zamanın şair ve bestecilerini göreve çağırıyordu. Masal ve öykünün çocuk eğitimindeki rolü de bu sıralarda tartışma konusu yapılmaya başlanmış bulunuyordu. Ahmet Cevat Emre'nin “Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı” (1910) adlı kitabının bir gereksinmeyi karşılamak için hazırlandığı açıktır “ (1979: 278).

Osmanlı İmparatorluğu'nda çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalar ilk olarak Satı Bey ve onun çağrısına uyan şairlerce başlatılmıştır. “Bu dönemde kısa bir sürede İ. Alaattin Gövsa'nın ‘Çocuk Şiirleri’ (1911), Ali Ulvi Elöve'nin ‘Çocuklarımıza Neşideler’ (1912) ve Tevfik Fikret'in ‘Şermin’ (1914) adlı yapıtları yayımlanmıştır” (Neydim, 2003b: 47).

Tanzimat sonrası çocuk edebiyatı alanında şairlerce başlatılan ‘bilinçli hareket’, aynı dönemde, öykü ve roman türlerinde de görülmektedir. Bu dönemde öykü ve romanda gelenek sürmekte; çocuklar, yetişkinler için yazılan yapıtlar arasından, konuları kendilerine uygun olan yapıtları okumaktadır. İkinci Meşrutiyet dönemi çocuk öykü ve romanı ile ilgili çocuk edebiyatı araştırmacısı Cüneyd Okay, şu görüşlere yer vermektedir: “Çocuklar bu dönemde konu ve anlatım bakımından kendilerine uyan yapıtları ya da yabancı dillerden çevrilmiş yapıtları okumaktaydılar. Çocuklar arasında en sevilen yazarlar Ömer Seyfettin, Ahmet Hikmet ve Hüseyin Rahmi' idi” (1999: 35; 1995: 76).

Ayrıca bu dönemde Ziya Gökalp'in çalışmalarının da çocuk edebiyatının yerleşmesine ve gelişmesine önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Gökalp, çocukların okul dışı eğitimlerinde okuyabilecekleri yapıtlar ortaya koymaya çalışmış; bunu yaparken de halk masallarını derleme yolunu tercih etmiştir.

İkinci Meşrutiyet döneminde çıkan çocuk gazete ve dergileri, Tanzimat dönemi çocuk yayınları gibi kısa süreli yayımlanmıştır. Bu dönemdeki en uzun soluklu çocuk dergisi ‘Çocuk Dünyası’ dır (75 Sayı, 1913–1914, Tevfik Nureddin); en kısa olanı ise ‘Çocuk Yurdu’ dur (1 Sayı, 1913, Mehmed Nevzad-Giridi Rahmi). Çocuk

edebiyatı araştırmacısı Enginün, Meşrutiyet dönemi çocuk dergilerinin yayın süreleri ile ilgili olarak şu saptamayı yapmaktadır:

“Bu dönem çocuk dergilerinin birçoğu kısa süreli yayımlanmıştır. “Tedisat Mecmuası” (1910–1926, İbrahim Alaaddin, Selim Sırrı, 18 Sayı), “Çocuk Bahçesi” (1913, Mehmet Zihni, 21 Sayı), “Çocuk Duygusu” (1913–1914, Leon Lütfi, 50 Sayı), “Çocuk Dostu” (1914, Tefik Nureddin, 11 Sayı), “Talebe” (1911–1912, Mehmet Sırrı, 3 Sayı)” (Enginün, 1985: 192).

Yayın yaşamları kısa süren dönem dergileri yanında, Tanzimat sonrasında, çocuk edebiyatında çeşitli gelişmelerin de yaşandığı görülmektedir. Çocuk gazete ve dergileri, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte şiir, roman, öykü ve karikatürlere yer vererek çocuk edebiyatı alanındaki çalışmaların ve bu türün gerekliliğinin farkına varıldığıının ve önemsenmeye başlandığıının habercisi olmuşlardır.

Tanzimat dönemiyle ortaya çıkmaya; İkinci Meşrutiyet dönemiyle de yerleşmeye başlayan çocuk edebiyatı, dönemlerin önde gelen yazarları tarafından da önemsenmiş ve yazarlar bu alana pek çok yapıt kazandırmışlardır. Böylece çocuk edebiyatı, Cumhuriyet dönemine geride pek çok çocuk dergisi ve çocuklar için yazılmış yapıtlar bırakarak girmiştir.

I.2. Türkiye Cumhuriyet’inde Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Dergiciliği

I.2.1. 1923-1940 Yılları Arasında Türk Çocuk Edebiyatı

Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemleriyle birlikte gelişmeye başlayan ‘Türk Çocuk Edebiyatı’nın, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında bir yavaşlama içine girdiği görülmektedir. Gerçekleştirilmekte olan devrimler, bir geçiş sürecini de beraberinde getirdiği için bu dönemde toplumdaki eğitim-öğretim ve kültürel etkinlikleri bir süreliğine halka ulaşmakta zorluk çekilmiştir.

Yayınlarla ulaşılamayan bu dönemde, ‘Tevhid-i Tedrisat Kanunuyla’ eğitim-öğretim bir elde toplanmaya çalışılmış; ‘Latin Harflerinin’ kabulüyle de yeni Türk alfabesi ortaya konmuş ve Osmanlıca’nın eğitim-öğretim dili olarak kullanılmasına son verilmiştir. “Bu uyum çalışmalarının ardından edebiyatçılar kaçınılmaz olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin ilkelerini genç kuşaklara aktarmak için çocukları hedef alan yeni yapıtlar ortaya koymaya başlamışlardır” (Yağcı, 1999: 177).

Eğitim alanında yapılan devrimler sonucunda yeni Türk alfabesinin okuma-yazma ve baskı işlerini kolaylaştırması ve ilkokullara devam eden öğrencilerin sayısının da günden güne artması ile çocuklar için hazırlanan edebiyat yapıtlarının sayısı da artmıştır. Bu da dönemin yayın yaşamına bir canlılık getirmiştir. Ayrıca yine bu dönemde çocuklara özgü telif, çeviri ve uyarlama yapıtların yayımı için gerekli devlet kurumları ve özel yayınevleri de kayda değer çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Kıbrıs, bu dönemdeki gelişmeleri şöyle özetlemektedir:

“Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Uğural’ın öncülüğünde çocuk ve gençlere yönelik üç farklı yazı dizi hazırlanmıştır. Bu diziler: a) ‘Cihan Edebiyatından Örnekler’ Hakkı Süha, Ali Canip Yöntem, Hasan Ali Yücel gibi kişilere hazırlanmış olup, birçok yerli ve yabancı kökleşmiş yapıt bu dizide yer almıştır. ‘İlkbahar Seneleri’ ‘Naima Tarihinden Seçmeler’, ‘Epepe’, ‘Sanat Muhasebeleri’. b) ‘Mektep Temsilleri’: Kız ve erkek okulları için ayrı ayrı yazılan bu dizi Mahmut Yesari, Reşat Nuri Güntekin, İbnülfek Ahmet Nuri gibi yazarlarca hazırlanmıştır. c) Dünya Çocuk Klasikleri: Bugün de çocukların istekle okudukları Arı Maya, Heidi, Kimsesiz Çocuk gibi kökleşik yapıtlar o yıllarda çevrilmiş, ayrıca önceden çevirisi yapılanlar da içinde olmak üzere yeniden basılmıştır“ (Kıbrıs, 2000: 8).

Bu gelişmeler özellikle şiir alanında kendini göstermiştir. Çocuk edebiyatı araştırmacısı Mustafa Ruhi Şirin 1930’lardan sonra zamanın usta şairlerinin çocuk şiirleri yazma konusunda özel bir çaba harcadığı görüşündedir. “Genç şairler yine de bu alanda birbirinden güzel yapıtlar ortaya koymuşlardır” (2000: 86). “Cumhuriyet öncesinde büyükler için şiirler yazan Faruk Nafiz Çamlıbel, Yusuf Ziya Ortaç, Tevfik Fikret gibi şairler, bu dönemde çocuklar için şiirler yazmışlardır. Hasan Ali Yücel, Mehmet Faruk Gürünca ve Mehmet Öngay da bu dönem de çocuklar için yapıt veren diğer isimlerdir” (Yağcı, 1999: 178). Enginün, Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türk çocuk edebiyatında yaşanan gelişmeleri şöyle saptamaktadır:

“Orhan Veli’nin manzum olarak yazdığı Nasrettin Hoca hikâyeleriyle, manzum olarak çevirdiği La Fontaine’in masalları, bir bankanın açtığı çocuk romanı yarışmasında birinciliği kazanan Mehmet Seyda’nın “Bir Gün Sen de Büyüyeceksin” gibi yapıtları Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında Türk çocuk edebiyatının gelişmesine katkıda bulunan çalışmalardır” (Enginün, 1987: 43).

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında bazı yazarların da çocuk kahramanlı romanlarıyla alana katkıda buldukları görülmektedir. “Abdullah Ziya Kozanoğlu ‘Kızıltuğ’ (1923), ‘Atlı Han’ (1924), ‘Türk Korsanları’ (1926), ‘Gültekin’ (1928) adlı yapıtlarıyla çocuklara seslenmiştir. Cahit Uçuk ‘Türk İkizleri’ (1937), Fahrettin Sertelli

‘Tahtları Devrilen Çocuk’, Huriye Öniz ‘Köprüaltı Çocukları’ (1936) gibi yapıtlarıyla Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında çocuklara ulaşan edebiyatçılar olmuşlardır” (Kıbrıs,2000:9).

Bu dönemde çeşitli bilgileri, çocuk seviyesine uygun olarak veren kitaplar da hazırlanmıştır. “‘Temel Bilgiler’, ‘Bilgi Demeti’, ‘Nedir, Niçin, Nasıl’ gibi yapıtlar bu tür kitaplara birer örnektir. ‘Hayat Ansiklopedisi’, ‘Yeni Çocuk Ansiklopedisi’, ‘Büyük Adamlar Ansiklopedisi’, ‘Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi’ gibi çocuklara yönelik kaynak kitaplar yine bu dönemde hazırlanmıştır” (Oğuzkan, 1979: 279).

1.2.2. 1923-1940 Yılları Arasında Türk Çocuk Dergiciliği

Cumhuriyet öncesinde kişisel çaba ve ideallerle devam ettirilmiş olan çocuk dergi ve gazeteciliği, Cumhuriyet dönemindeki “gelişmiş örneklerine” büyük deneyimler aktarmışlardır. Ayrıca Cumhuriyet’in ilanından sonra gerçekleştirilen birtakım devrimlerle, örneğin Harf Devrimi, birlikte de edebiyat alanında ‘Batı’yı yakalama’ çabaları kolaylaştırılmaya çalışılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında (1923-1927) eğitim-öğretime büyük önem verilmesi ve öğrenci sayısının artması ile çocuk edebiyatı alanında yavaş yavaş bir ilerleme sağlanmaya başlandığı söylenebilir. Sayıları çok fazla olmamasına rağmen, çocuk dergileri ‘çocuk edebiyatı’ alanındaki yerlerini yavaş yavaş almaya başlamıştır. Ancak çocuklar ağırlıklı olarak bu dönemde de daha önce olduğu gibi yetişkinler için yazılmış yapıtlardan kendilerine uygun olanları okuyarak, okuma ihtiyaçlarını

karşılmaktaydılar. Oğuzkan, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında çocukların okudukları yapıtlarla ilgili şu saptamaları yapmaktadır:

“[...] Türk çocukları denebilir ki bu yeni dönemde yine yetişkinlerin kitaplarında yararlanarak yazınsal gereksinmelerini gidermeye çalışıyorlardı. Çocukların en çok zevk alarak okudukları Yusuf Ziya Ortaç'ın, Orhan Seyfi Orhon'un, Faruk Nafiz Çamlıbel'in, Enis Behiç Koryürek'in, şiirleri ile Halide Edip Adivar'ın, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun, Falih Rıfkı Atay'ın, Ruşen Eşref Üneydin'in, Aka Gündüz'ün, Mahmut Yesari'nin, Reşat Nuri Güntekin'in düzyazılarıydı“ (1979: 279).

Yeni Türk harflerinin kabulüyle (1928), ilkokula giden öğrenci sayısının artması sonucunda, çocuk dergi ve gazetelerinin sayısının hızla arttığı Tablo II'de (Sayfa:16) yer alan dönem verilerinden anlaşılmaktadır. Bu dönemde, okuma yazmayı öğrenmiş veya öğrenmekte olan çocukların yardımcı kitap, gazete ve dergi ihtiyaçlarının karşılanması gerekiyordu. Bu yüzden dönemin aydınları çocuklara seslenen yayınlara ağırlık vererek ‘çocuk edebiyatı’ alanında hızlı bir gelişmenin yaşanması için çaba göstermiştir.

Meral Alpay (1980: 178, 179, 180), 1923-1940 yılları arasında yayımlanmış çocuk gazete ve dergilerini, yayımlanış tarihlerine göre Tablo I'de görüldüğü gibi sıralamıştır

Tablo I: 1923–1940 Yılları Arasında Yayımlanmış Çocuk Gazete ve Dergileri

Dergi/Gazete	Yılı	Sahibi	Basım Yeri	Yayın Aralığı	Dergi/Gazete	Yılı	Sahibi	Basım Yeri	Yayın Aralığı
Cocuk Postası	1923	–	İst.	–	Hacıyatmaz	–	DikenNeşriyatı	İst.	–
Sıbban	1923	Recai	İst.	–	Çocuk Sesi	1932-1938	M. F.Gürtunca	İst.	Haftalık
Talebe Mecmuası	1923	Hikmet Arif	İst.	15 Günlük	Şen Çocuk	1932-1933	Mehmet Şükrü	İst.	15 Günlük
Genç Mektepliler	1924	Muallim Hilmi	İst.	15 Günlük	Afacan	1934-1939	M. F.Gürtunca	İst.	Haftalık
Haftalık Resimli Gazetemiz	1924	Tahsin Demiray	İst.	Haftalık	Çalışkan Çocuk	1934-1935	Refik Emin	İst.	haftalık
Resimli Dünya	1924-1925	Orhan Seyfi	İst.	–	Mektepli Gazetesi	1932-1935	M. Sami Karayel	İst.	Haftalık
Resimli Eytam Mecmuası	1925	Hamid Nuri	İst.	–	Oklahoma	1935-1955	Aladdin Kıral	İst.	15 Günlük
Resimli Mecmua	1925	Tahsin Demiray	İst.	–	Olgun Çocuk	1935	Burhan Bilbaşar	İst.	Haftalık
Sevimli Mecmua	1925	M. Zekeriya	İst.	–	Ateş	1936-1938	Tahsin Demiray	İst.	Haftalık
Yeni Yol	1925-1926	Muallim Tuğrul	İst.	Haftalık	Çocuk	1936-1948	Fuat Umay	Ank.	Haftalık
Çiçek	1926	Ruhi	İst.	15 Günlük	Gelincik	1936	M. F.Gürtunca	İst.	–
Gürbüz Türk Çocuğu	1926-1928	Dr. Fuat Mehmet	İst.	Aylık	Öğretmen İleri	1936-1937	N. Bİlbaşar- B. atasavar	İst.	Düzensiz
Çocuk Dünyası	1927	–	İst.	Haftalık	Yavrutürk	1936-1942	Tahsin Demiray	İst.	Haftalık
Annelere ve Çocuklara Salname	1927	Himaye-i Etfal Cemiyeti	–	Yıllık	Yeni Kültür	1936-1945	K. Nami Duru	Ank.	Aylık
Çocuk Yıldızı	1927	–	İzm.	Haftalık	Cumhuriyet Çocuğu	1938-1939	Zahide Tan	İst.	Haftalık
Çocuk Sesi	1928	–	–	–	Çocuk Gazetesi	1938	M. Muzaffer	İst.	–
Gençlik	1928	Cemal	İst.	Aylık	Asrın Çocuğu	1939-1940	Süha Tükel	İzm.	Haftalık
Altın Kalem	–	Ahali Yurdu	Bulgar.	15 Günlük	Binbir Roman	1939-1952	Tahsin Demiray	İst.	Haftalık

Tanzimat Fermanı'nın ilanından Cumhuriyete kadar geçen 84 yıllık sürede toplam 38 çocuk gazete ya da dergisinin yayımlandığı Cüneyd Okay 'ın 'Eski Harfli Çocuk Dergileri' adlı yapıtından öğrenilmektedir. Oysa 1923'ten 1940'a kadar geçen sürede (17 yıl) ise toplam 36 çocuk dergi ya da gazetesinin yayımlandığı Meral Alpay'ın yukarıdaki çalışmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca 1923'den 1980'e kadar geçen (57 yıl) sürede ise toplam 259 çocuk gazete ve dergisinin yayımlandığı yine Alpay'ın çalışmasında görülmektedir. Bu karşılaştırmalar, Türk çocuk edebiyatının özellikle de çocuk dergi ve gazeteciliğinin Cumhuriyet'le ve devrimlerle birlikte kısa sürede nasıl büyük bir yol aldığını ve önemsenmeye başladığını göstermektedir.

Tablo II: Dönemlere Göre Çocuk Dergi ve Çocuk Gazete Sayısı

Dönem	Tarih	Yayın Sayısı
Tanzimat	1839	5
I. Meşrutiyet	1876	13
II. Meşrutiyet	1908	20
Cumhuriyet	1923-1928	15
Cumhuriyet ¹	1929-1940	21
Cumhuriyet	1940-1980	259

1923–1940 yılları arasında yayımlanmış 36 çocuk dergi ya da gazetesinin 17 yıl boyunca gerçekleşen yayım dağılımlarına bakıldığında da bu dönem içerisinde Harf Devrimi'nden (1928) sonra yayım yaşamına başlamış olan çocuk gazete ve dergilerinin sayısında, 21 artış göze çarpmaktadır. Bu durum Latin harfleriyle daha çok okuyucuya ulaşılmış olduğunun da göstergesidir (Tablo II). Şirin, bu dönemdeki yayım sayısının artışına ilişkin düşüncelerini şöyle dile getirmektedir: “Yeni Türk (Latin) harflerinin kabulü (1928), genellikle yayım yaşamına bir canlılık getirmiştir. Bu arada çocuklara özgü telif, çeviri ve uyarlama yapıtların yayımı için gerek ilgili devlet

¹ Yeni Türk Harflerinin Kabulü, 1928 ile 1940 Arası Dönem.

kurumları, gerek özel yayınevleri dikkate değer girişimlerde bulunmuşlardır” (2000: 86).

Tablo III: Yıllara Göre Çocuk Dergi ve Çocuk Gazete Sayısı

Yıl	Yayın Sayısı	Yıl	Yayın Sayısı
1923	3	1932	2
1924	3	1934	3
1925	4	1935	2
1926	2	1936	6
1927	3	1938	2
1928	2	1939	2
Yayın Yılı Bilinmeyen: 2			
Toplam: 36			

1923–1940 yılları arasında ki çocuk dergi ve gazeteleriyle ilgili dikkati çeken bir diğer nokta da 1929, 1930, 1931 yıllarında hiç dergi yayımlanmamış olmasıdır. Bu durum, edebiyat yaşamının Harf Devrimi’ne uyum süreci olarak da nitelendirilebilir. Bu dönem dergilerinin üç tanesi 1923; üç tanesi 1924; dört tanesi 1925; iki tanesi 1926; üç tanesi 1927; iki tanesi 1928; iki tanesi 1932; üç tanesi 1934; iki tanesi 1935; altı tanesi 1936; iki tanesi 1938; iki tanesi ise 1939 da yayımlanmaya başlanmıştır. İki derginin yayına başlama tarihi ise bilinmemektedir (Tablo III).

1923–1940 yılları arasında çocuk dergi ya da gazetesi yayımlayan isimlere baktığımız zaman Tahsin Demiray’ın beş çocuk dergi ya da gazetesi (1924, Haftalık Resimli Gazete; 1925, Resimli Mecmua; 1936, Ateş; 1936, Yavru Türk; 1939, Binbir Roman); M. Faruk Gürtunca’nın ise üç çocuk dergi ya da gazetesi (1932, Çocuk Sesi; 1934, Afacan; 1936, Gelincik) ile öne çıkan isimler oldukları görülmektedir. “Bu dönemde yayıncılık yapmış olan isimlerin aynı zamanda eğitimci oldukları anlaşılmaktadır” (Alpay, 1980: 174).

Tablo IV: Yayın Aralıklarına Göre Çocuk Dergi ve Çocuk Gazeteleri Sayısı

Yayın Aralığı	Sayısı
Haftalık	15
On beş Günlük	6
Aylık	3
Yıllık	1
Düzensiz	1
Bilinmiyor	10
Toplam: 36	

1923–1940 döneminde yayımlanan dergilerin “yayın aralıklarına” bakıldığı zaman ise yayımcıların çoğunlukla haftalık yayım yaptıkları görülmektedir. 36 dergiden 15’i haftalık; altısı 15 günde bir; üçü aylık; biri yıllık; biri düzensiz yayımlanmakta; on dergi ya da gazetenin yayım aralığı ise bilinmemektedir (Tablo IV).

Tablo V: Yayın Merkezine Göre Çocuk Dergi ve Çocuk Gazete Sayısı

Merkez	Sayı
İstanbul	29
İzmir	2
Ankara	2
Yurtdışı	1
Bilinmiyor	2
Toplam: 36	

1923–1940 yılları arasındaki çocuk dergi ya da gazetelerine ev sahipliği yapan şehirlerin hepsinin ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan diğer şehirlere göre gelişmiş olduğu görülmektedir. Dönem dergi ya da gazetelerinin 29 tanesi İstanbul; iki tanesi İzmir; iki tanesi ise Ankara merkezlidir (Tablo V). Dergi ya da gazetelerden bir tanesi de yurtdışı, Bulgaristan merkezlidir. İki dergi ya da gazetenin yayım yeri bilinmemektedir.

Tablo VI: 1923–1940 Yılları Arasında Çocuk Gazete ve Çocuk Dergi İsimlerinde Kullanılan Sözcükler

Kullanılan İsimler	Kullanım Sıklığı
Çocuk, Yavru, Genç	17
Öğretmen, Talebe, Mektep	4
Cumhuriyet	1
Yeni	2

Bu dönem çocuk gazete ve dergilerinin isimlerine baktığımız zaman şu isimlerin tercih edildiği dikkat çekmektedir. 1923–1940 yılları arasında yayımlanmış 36 çocuk gazete ve dergisinde ‘çocuk’, ‘yavru’ ve ‘genç’ sözcükleri 17 defa; ‘öğretmen’, ‘talebe’, ‘mektep’ sözcükleri dört defa; ‘cumhuriyet’i’ bir defa; ‘yeni’ sözcüğü ise iki defa görülmektedir (Tablo VI).

Yukarıdaki tablolarda da görüldüğü gibi, Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte Türkiye’de çocuk edebiyatı büyük bir atağa geçmiş ve kısa süre içerisinde dönemin eğitimcilerinin çabalarıyla (1923–1940) 36 tane çocuk gazete ve dergisi yayımlanmıştır. Eğitimcilerin bu çabaya ön ayak olmaları, çocuğa karşı toplumsal sorumluluklarını yansıtmaları bakımından ilgi çekicidir.

1923-1940 arasında yayımlanan çocuk gazete ve dergilerinin dönemin özellikleri gereği Türk aydınlanmasına katkılar vermeye çalıştığı gözlenmektedir. Aydınlanmanın ışığının dergi ve gazeteler aracılığı ile çocuklara ve genç kuşaklara ulaştırılması bir zorunluluk olmaktadır.

1923-1940 arasında yayımlanan dergilerden biri de Mektepli Gazetesi'dir. Mektepli Gazetesi'nin, pek çok çocuk dergisinin birkaç sayı tutan yayın yaşamı göz önüne alınırsa, döneminin zorlu şartlarında 148 sayı yayımlanarak çocuk dergiciliği alanında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

I.3. Cumhuriyet Devrimi ve Mektepli Gazetesi'nin 1932-1935 Arasındaki İşlevi

1932-1935 yılları arasından yayımlanan Mektepli Gazetesi'ni çocukların düşünsel gelişimine katkısının yanında yayımlandığı dönem açısından da irdelemek gerekmektedir. 1932-1935 dönemi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarını içerdiğinden, Mektepli Gazetesi'nin çocuklara vermek istediği iletileri Cumhuriyet Devrimleri açısından da ele almak gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ile birlikte, gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilecek devrimlerin (Türk aydınlanması) genç kuşaklara aktarılmasında basılı yayın organlarından mümkün olduğu kadar yararlanılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada dergiler yeni kuşaklara okul dışında yeni harflerin ulaştırılmasına aracılık etmişlerdir. Çünkü okuma-yazma bilmenin aydınlanma açısından yani bilgiye ulaşma açısından büyük önemi vardır. Bu dönemde dergiler aynı zamanda halka ve çocuklara bilgi taşımışlardır. Bu nedenle dergilerin okul dışında da eğitim-öğretim işlevlerinden söz edilebilir.

Bunun dışında Mektepli Gazetesi'nin Türkçenin doğru kullanımına özen gösterdiği görülmektedir. Çünkü dönemin özelliği gereği Cumhuriyeti'nin ilkelerinin yeni kuşaklara benimsetilmesinde dil önemli bir araç olmaktadır.

Özdemir, Cumhuriyet ilkelerinin halka ulaştırılmasında yaygın eğitimin dolayısıyla da dilin anlaşılır olmasının önemi hakkında şu saptamayı yapmaktadır:

“Aydınlanmanın hedefi halk olduğundan, Leibniz’in belirttiği gibi, kavramların belirsizlikten kurtarılarak, halka götürülmesi gerekmektedir. Bu durumda ulusal eğitim ve ‘ulusal eğitimin aracı’ olarak dilin anlaşılır olması önem kazanmaktadır. Çünkü ‘aydınlatarak konuşmak’ ve yazmak, karanlık ve muğlâk görüşlerden sıyrılıp düşünceyle nesnenin ilişkisini usun ışığına götürmek demektir. Bilgi ve gerçekliğin ancak dil yoluyla yayılacağına inanılmaktadır. Dönemin gereksinimlerine göre bilgi ve gerçekliğin eğitim yoluyla yayılacağı en uygun ortam da okul ortamı olmaktadır” (2004: 53).

Türkiye’de de Avrupa’da olduğu gibi halkın aydınlatılması çalışmalarında okuma ve yazma bilmek önemli olmaktadır. Gerçekleştirilen devrimlerin halka anlatılabilmesinde okur-yazarlığın yaygınlaştırılmasının büyük payı bulunmaktadır. “Dolayısıyla da ilköğretim, aydınlanma açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Çünkü genç kuşaklar bilgiyle, kitapla, araştırma kavramıyla ne kadar erken tanışılırsa aydınlanmaları o kadar çabuk olacak; devrimleri o kadar çabuk benimseyeceklerdir” (Tonguç, 1946:24).

Cumhuriyet’in kuruluşunu izleyen yıllarda aydınlanmanın halka ulaştırılmasında ilköğretim yanında gazete, dergi gibi ülkenin her yerine rahatlıkla ulaştırılabilecek iletişim araçlarından da yararlanılmıştır. Bu dönemde çocukların okumaya karşı ilgi duymaları ve çağdaş bilgilerle donanmalarında ve onların kültürel beğeni ve eleştirel düşünebilme yeteneklerinin geliştirilmesinde de çocuk dergi ve gazetelerinden, sıkça yararlanılmıştır. Aşağıda, Oğuzkan (2001: 337, 338) ve Ciravoğlu (2000: 181, 182)’dan derlenen çocuk dergi ve gazetelerinin çocuk açısından önemi sıralanmıştır:

- Çocuk dergilerinde yayımlanan öğretici ve eğlendirici yazılar, masallar, hikâyeler, romanlar, fotoğraflar, v.b. çocukların okuma alanındaki bireysel ihtiyaç ve ilgilerini doyurucu biçimde karşılayabilir.
- Çocuk dergileri, ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya yarar.
- Çocuk dergileri, çocukların güncel olayları öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığı gibi bir takım kalıcı yazıları ve resimleri ile onların bilgi ve kültür seviyelerinin yükselmesine de yardımcı olurlar.
- Çocuklarda araştırma ve bilgilenme fonksiyonlarının geliştirilmesi.
- Çeşitli olayları izleme, değerlendirme, kavramlaştırma çabasının oluşturulması.
- Çocuklarda, anlatma, yansıtma özetleme, resimlerle bütünleştirme ve bilgileri sıraya sokma becerisinin kazandırılması.
- Sosyal hayat ile okul hayatı arasında gerçekçi köprülerin kurulması.
- Sosyal hayatı, sanat olaylarının, bilimsel çabaların sürekli gelişip değiştiğinin saptanması.
- Çocukların ruhsal olarak “yarın”a hazırlanması.

Çocuk dergi ve gazeteleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında, genç kuşaklara, yapılan devrimlerin aktarılmasında ve eleştirel bir düşünce sisteminin yerleştirilmesinde yararlı olmuştur. Yapılmakta olan devrimler ve ulusun geçirdiği değişimin çocuklara aktarılmasında, bu dönemdeki çocuk dergileri bir çeşit aracı görevi üstlenmişlerdir. Mektepli Gazetesi de bu çocuk dergilerinden bir tanesidir.

Mektepli Gazetesi'nde, özellikle başyazar M. Sami Karayel'in, Türk Aydınlanmasının temel öğelerini yazılarıyla okuyucularına benimsetmeye çalıştığı Mektepli Gazetesi'nin ilk sayısındaki yazısından anlaşılmaktadır. Mektepli Gazetesi'nin ilk sayısında başyazarın, okuyucularına devrimlerin önemini anlatan bir yazı ile 'merhaba' dediği görülmektedir. Başyazar ilk yazısında eğitim ve dil devrimlerinin öneminden bahsedip; Latin harflerinin kullanılmasının gerekliliğini okuyucularına açıklamıştır:

Sevgili kardeşlerim,

Ben de sizin gibi mektep sıralarında okurken bana en güç ve zor gelen ders kıraat okumak ve yazı yazmak idi... Bu benim olduğu kadar hemen bütün arkadaşlarım için de böyle idi. Diyebilirim ki hiçbir mektepli arkadaşım doğru dürüst imla yazamazdı [...] Size şunu söyleyebilirim ki sizin bugün kıraat ve imla dersi için sarf ettiğiniz vakit ile ortaya koyduğunuz dikkat ve mesaiyi yüz hatta iki yüz misli büyütünüz. İşte biz bu kadar çok çalışıyor, bu kadar çok yoruluyorduk. Fakat tüm bunlara rağmen gene hata. Gene yanlış. Sarıklı ve kübbeli hoca efendilerden bu ders için yediğimiz dayacağın, falakanın haddi hesabı yoktu. Bu hoca efendilerin yüzleri gülmezdi. Elerlinde bizleri dövmek için muhtelif cinste birkaç değnek bulunurdu. Oyundan vazgeçtik biraz süratli yürüsek hemen:

_ Gel buraya miskin! Demek sen oynamak istiyorsun?

Derler ve hemen birkaç şamarla birkaç sopa atarlardı. İşte o hoca efendiler bize kendi dilimiz ve yazımız olmayan karma karışık daha ziyade resme benzer bir yazı öğrettiler. Kargacık burgacık bir şey. Arapça, Acemce kelimeler, tertipler. Uzun ve anlaşılmaz kaideler. Liseden ve Darülfünundan çıkanlar bile imla ve kıraat yanlış yaparlardı. Halbuki siz şimdi ne kadar mesut ve bahtiyarsınız. En kısa zamanda mükemmel kıraat okuyor ve yazıyorsunuz. Eğer o eski Arap yazısını bilseydiniz şimdi bu söylediklerime şaşar ve imla da yanlış yazılır mı? İşte hocam ne söylemişse aynı yazmış bulunuyorum. Hatta neden ve nereden çıkar? Diyerek isyan ederdiniz. Bugün bütün bunlar ortadan kalkmış ve siz de en güzel bir yazıya malik olmuş bulunuyorsunuz. Hiç şüphesiz sizinle beraber büyük millete de bu en büyük iyiliği yapan insanı pekiyi tanırırsınız. Onun ismi gibi her işinde de Kemal vardır. Yükseklik ve ululuk vardır. İşte bakınız resimde sizinle beraber bir sıraya oturmuş olan Türkün bu biricik ulusu; bu yazıları ilk defa ortaya koyduğu zaman memleketin, vatanın her tarafını gezip dolaşarak bu Türk yazısının başmuallimliğini bizzat kendisi yapmıştı. Başmualliminiz sizin en büyük örneğiniz, en büyük ağabeyinizdir. O Ulu Gazidir. Hepimize en büyük okuma ve yazma zevkini verdiği için muhakkak bizim de bu zevkimizi okşayan bir gazetemiz olmalıydı. Bugün nihayet o da oldu. Mektepli Gazetesi çıktı [...] (Karayel, Nr.: 1, s: 3).

Başyazar Karayel, derginin 4. sayısında da ‘Öz Dilimize Doğru’ başlıklı yazısı ile okuyuculara dil devrimi ile ilgili gelişmeleri duyurmakta; dilin önemi, dil kurultayı, öz Türkçe ve okumanın önemi gibi konular hakkında okuyuculara bilgi vermektedir:

“Sevgili Kardeşlerim,

Bu hafta gene baş başa kaldık. Sizinle yine konuşmak fırsatı doğdu. Dil kurultayı üzerine konuşacağız [...] Baş muallimimiz ve büyük ağabeyimiz Gazi, memleketin bilgiç muallimlerini, gazetecilerini, şair ve ediplerini Dolmabahçe Milli Sarayında topladı. Atalarımızın konuştuğu öz Türkçeyi vücuda getirmeye çalışıyor [...] Osmanlı Türkleri dilimize hiç ehemmiyet vermedi. O vakit en iyi yazı yazan adam hiç anlaşılmaz Arapça ve Acemce kelimeleri bir araya getirip yazan adamdı. Bu yüzlerce sene devam etti ve herkes cahil kaldı. Türk köylüsünün söylediği Türkçeyi kaba lisan diye tezyif edenler oldu. İmlasını doğru yazan doğru okuyan adam azdı. Adeta yabancı ve Türk’e ait olmayan bir lisan teşekkül etmişti”.

Çocuk gazete ve dergileri, özellikle Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında, eleştirel düşünmenin temel özelliklerinden biri olan tartışma ortamının oluşturulması ve yurt geneline kolayca yaygınlaştırılmasında, ayrıca bilginin aktarımının sağlanmasında araçlar olmuşlardır. Böylece, çocuk gazete ve dergilerinin yardımıyla Türk aydınlaşmasının temel kavramları, genç kuşaklara doğru ve kolay yoldan aktarılmaya çalışılmıştır.

II. BÖLÜM: 1932-1935 YILLARI ARASINDA YAYIMLANAN MEKTEPLİ GAZETESİ

II.1. Mektepli Gazetesi'nin Biçim Bilgileri

II.1.1. Mektepli Gazetesi'nin Yayınlanışı

Mektepli Gazetesi, 15.9.1932 / 18.07.1935 tarihleri arasında, M. Sami Karayel editörlüğünde toplam 148 sayı (altı cilt) yayımlanmış İstanbul merkezli bir çocuk gazetesidir. Farklı matbaalarda basılan; okuyucularına farklı hediyeler sunan; yeni harflerle basılan Mektepli Gazetesi, yayın hayatını üç yıl kadar sürdürebilmiştir. 125. sayıda, derginin yönetimine “yazı işleri çevirgeni” olarak Nusret Safa Coşkun katılmıştır. Gazetenin ilk beş cildi 26'şar sayıdan son cildi ise 18 sayıdan oluşmaktadır.

Mektepli Gazetesi'nin başyazarı ve sahibi M. Sami Karayel'dir. Mektepli Gazetesi'nin ilk 30 sayısı İstanbul Halk matbaasında; 31'den 36'ya kadar olan sayılar İstanbul Letafet Matbaasında; 37-54. arası sayılar İstanbul Hamit Bey matbaasında; 55-148. arası sayılar İstanbul Sebat matbaasında basılmıştır.

Mektepli Gazetesi'nin tüm sayıları beş kuruş fiyatla satışa sunulmuştur. Yıllık abonelik 250 kuruş; altı aylık abonelik 125 kuruş; üç aylık abonelik ise 65 kuruştur. Yabancılar için üyelik iki dolardır. Ancak bu rakam 27. sayıda dört liraya; 94. sayıda ise beş liraya yükseltilmiştir.

Mektepli Gazetesi'nin ilan şartları tam sayfa için 1500 kuruş; yarım sayfa için 750 kuruş; ¼ sayfa içinse 400 kuruştur. Derginin tüm sayıları 20 sayfadan oluşmaktadır. Ayrıca Mektepli Gazetesi Perşembe günleri satışa sunulmuştur.

Mektepli Gazetesinin tanıtım sayısında gazetenin özellikleri ile ilgili şu açıklama yapılmaktadır:

Mektepleriniz açıldıktan bir hafta sonra Perşembe günü çıkacaktır. O gün mutlaka gazetenizi arayınız. Her hafta yeni müsabakalar, bilmeceler, bulmacalar bulacaksınız. Büyük hediyeler ve mükâfatlar tevzi edecektir. Motosiklet, bisiklet, gramofon, fotoğraf, Lonjin saati, radyo vesaireyi kazanmak için müsabakaları bilmeceleri muhakkak hallediniz. Mektepli Gazetesi en güzel yazı ve resimlerle dolu olarak çıkacaktır. Resimler, şiirler, yazılar, romanlar, hikâyeler, garip şeyler, heyecanlı havadisler, sinema, spor, izcilik, tiyatro, karikatür, havadisler her şey Mektepli Gazetesinde bulunacaktır. Mektepli Gazetesi sizin için bir hazinedir. Onu merakla ve sabırsızlıkla bekleyiniz. 20 sahifa, renkli ve bol resim, tablolar, hediyelerle dolu olan Mektepli Gazetesi yalnız 5 kuruşa satılacaktır. Her perşembe günü Mektepli Gazetesini arayınız. Meccanen vereceğimiz bu nüşhamızı alanlar büyük mükâfatlı müsabakaya dâhil olmak hakkını kazanır (Tanıtım sayısı, s: 1).

Mektepli Gazetesi, pek çok çocuk dergisinin birkaç sayı tutan yayın yaşamı göz önüne alınırsa döneminin zorlu şartlarında 148 sayı yayımlanarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında, çocuk dergiciliği alanında kendisine hatırı sayılır bir yer edinmiştir.

II.1.2. Mektepli Gazetesi'nin Kapanması

1932-1935 yılları arasında yayımlanmış 1923-1940 arası dönem çocuk dergilerinden birisi olan Mektepli Gazetesi'nin hangi sebep ya da sebeplerden ötürü kapandığı ile ilgili her hangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mektepli Gazetesi'nin en son ulaşılabilen sayısı 148. sayıdır ve bu sayıdan sonra her hangi bir yayın yapılmamıştır. Ayrıca yayımlanmış son sayıda da okuyuculara derginin kapanacağı ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

II.1.3. Mektepli Gazetesi'nin Kapak ve İç Sayfa Tasarımları

Çocuk gazete ve dergileri, çocuğun sosyalleşmesinde, eğitiminde, becerilerinin gelişmesinde önemli bir araç niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda çocukların yararlanması için hazırlanan gazete ve dergilerin, çocuklar tarafından beğenilmesi ve çocuklar üzerinde eğitsel açıdan olumlu etkiler bırakabilmesi için bir takım biçimsel kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar, Oğuzkan (2001: 341), Kıbrıs (2000: 257) ve Sever (1995)'den derlenerek aşağıda sıralanmıştır.

- 1) Gazete ve dergilerin kâğıdı, çocuk kitaplarında olduğu gibi, iyi kaliteli ve mat olmalıdır.
- 2) Seçilen harflerin büyüklüğü ve küçüklüğü, tıpkı çocuk kitaplarında olduğu gibi, çocukların okuma yeteneklerine uygun olmalı, satırların arasında rahatça okunacak kadar bir açıklık bulunmalıdır.
- 3) Resimler, fotoğraflar ve biçimler çocukların algılayış seviyeleri göz önünde tutularak mümkün olduğu kadar açık, sade ve net olmalıdır. Renkli resim ve fotoğraflarda renkler birbirine karışmamalıdır.
- 4) Çocuk gazete ve dergileri büyüklük, kapak ve sayfa düzeni bakımından çocukların seveceği ve rahatça okuyabileceği biçimde olmalıdır. Küçük çocuklar için yayımlanan gazete ve dergilerde yazılar bir sayfada bitirilmeye çalışılmalıdır.

Oğuzkan ve Kıbrıs'ın belirttiği çocuk gazete ve dergilerinin taşınması gereken biçimsel özellikler doğrultusunda Mektepli Gazetesinin biçimsel özellikleri şöyle sıralanabilir:

Mektepli Gazetesinin tüm sayılarında birinci kalite saman kâğıt kullanıldığı ve kâğıdın mat olduğu görülmektedir. Gazetede kullanılan kâğıdın kolay yırtılır olmadığı dikkat çekmektedir. Ayrıca yazılarda "10" punto harf büyüklüğünün seçildiği, paragrafların kısa tutulduğu ve satır aralıklarının sıkışık olmadığı saptanmıştır. "Oysa harflerin boyunun, ilköğretim bir, iki ve üçüncü sınıf öğrencileri için 12 puntodan

büyük olması önerilmektedir. Ancak dört ve beşinci sınıflarda 10 puntoluk harfler kullanılabilir” (Sever, 1995:14). Mektepli Gazetesinin 11-12 yaş ve üstü çocuklar için hazırlandığı dikkate alınırsa, 10 puntoluk harf büyüklüğü seçimi, doğru yapılmıştır.

Mektepli Gazetesinde yayınlanan resim ve fotoğrafların, çocukların gelişim özellikleri ve algılayış düzeyleri göz önünde tutularak seçildiği ve net olduğu görülmektedir. Mektepli Gazetesinin kapak boyutları, ilk 132 sayısı 21x15 cm, son 16 sayısı ise 28x20 cm olarak tasarlanmıştır. Yazılar ve bölümler bir sayfada bitirilmeye çalışılmıştır. Bu durum ise resim ve fotoğrafların seçiminde, belirtilen kurallara uyulduğunu göstermektedir. Ayrıca, Mektepli Gazetesi yayın ekibinin, gazetenin bütün sayılarında (148) özel bir logo kullanmadığı görülmektedir.

Mektepli Gazetesinin ön kapak resimlerinin kimin tarafından hazırlandığı bilinmemektedir. Kapak resimleri için seçilen konularda resmi bayramlar, mevsimler, derginin etkinlikleri, o dönemlerde kazanılmış önemli sportif başarılar belirleyici olmuştur. Ayrıca, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51 ve 61. sayılarda anketlere yanıt veren okuyucuların resimlerine kapakta yer verilmiştir.

II.2. Mektepli Gazetesi'nin İçerik Bilgileri

II.2.1. Mektepli Gazetesi'nin Yazar Kadrosu

Mektepli Gazetesi yazar kadrosunda tanınmış yazarlar bulunmamaktadır. Ayrıca Mektepli Gazetesi'ndeki yazıların çoğunun imzasız olduğu yapılan inceleme sonucu anlaşılmaktadır. Derginin genel kültür ve bilgilendirici sayfalarında, **Ayşe Teyze** takma adıyla gezilerini kaleme alan yazarın 10 adet yazısı (Nr: 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 98, 102, 104) bulunmaktadır. **Büyük Ağabey** takma adıyla okuyucu yazılarını eğlendirici biçimde değerlendiren yazarın 26 adet yazısı “Bize Yazın Ne Olduğunuzu Söyleyelim” (Nr: 44); “Nasıl Adam Olduğunuzu Bilin” (Nr: 45’den 63. sayıya kadar düzenli olarak) ve “Nasıl İnsan Olduğunuzu Bilin” (Nr: 68’den 75. sayıya kadar düzenli olarak) yer almaktadır.

Hoca takma adıyla günlük faydalı bilgiler veren yazarın ise 163 adet yazısı “Aklınızda Kalsın” (Nr: 1’den 12. sayıya; 31’den 41. sayıya, 60’dan 71. sayıya kadar düzenli olarak); “İlim Fen” (Nr: 54, 73, 76); “Çeşitli Bilgiler” (Nr: 52, 56, 80, 82); “Hayat Bilgisi” (Nr: 2, 3, 4); “Hayat ve Tabiat” (Nr: 10’dan 74. sayıya kadar düzenli olarak); “Hoca Diyor ki” (Nr: 11’den 75. sayıya kadar düzenli olarak) ve “Faydalı Bilgiler” (Nr: 97’den 103. sayıya kadar düzenli olarak) bulunmaktadır. **Seyyah** takma adıyla dergiye gezi yazıları yazan yazarın altı adet yazısı (Nr: 22, 23, 53, 60, 61, 65); **Sporcu** takma adıyla spor haberlerini okuyuculara ulaştıran yazarın iki adet yazısı (Nr: 33, 45); **Tarihçi** takma adıyla önemli tarihsel olayları anlatan yazarın ise 13 adet yazısı vardır (Nr: 33, 34, 46, 47, 48, 50, 57, 59, 60, 67, 74, 99, 101).

Aynı zamanda derginin editörü de olan **M. Sami Karayel**'in “Baş başa” (Nr: 7, 17 ve 22'den 83. sayıya kadar düzenli olarak); “Büyük Adamlar Serisi” (Nr: beşinci sayıdan 17. sayıya kadar düzenli olarak ve 27. 63. sayılar); “Türk Masalları” (Nr: 31'den 36. sayıya kadar düzenli olarak); “Baş Yazar Yazıları” (Nr: Birinci sayıdan 25. sayıya kadar düzenli olarak, 30, 58); “Meşhur Adamlar Serisi” (Nr: 22, 23, 24); “Bilmediğimiz İnsanlar” (Nr: 19, 32, 45) ve “Bilmediğimiz Şeyler” (Nr: 61) başlıklı yazıları bulunmaktadır.

H. Abdürrezzak, R. Galip, A. Lütfü, H. A. Ruşenizade, H. Şahap dergide sık sık yazan yazarlar dışında birer yazıyla da olsa Mektepli Gazetesi'nde adı geçen isimlerdir.

Dergide yer alan, öykülere imza atmış pek çok yazar vardır. **Erol Tekin** “Polisiye Hikâyeler” (Nr: 65, 80, 83,); ”Gülünçlü Hikâye” (Nr: 78, 80, 82, 85) ve “Eski Bir Türk Hikâyesi” (Nr: 85'den 92. sayıya kadar düzenli olarak) başlıklı öyküleri kaleme almıştır. **Vedat Galip**'in “Meraklı Macera Hikâyesi” adlı öyküsü (Nr: 17'den 76. sayıya kadar düzenli olarak) dergide yer almıştır. **N. Sadullah** “Gülünçlü Hikâye” (Nr: 77); **Kemal Sahir** “Milli Hikâye” (Nr: 83, 84); **Mahmut Yesari** “Tahriri Nüfus Zamanında” (Nr: 55, 56); “Her Kafadan Bir Ses” (Nr: 59); **M. İlhan** “Eylül... Mektebe Dönüş” (Nr: 6); **M. Sami Karayel** ise “İzcinin Gözü” (Nr: 15, 16); “Milli Hikâye” (Nr: 58) öyküleriyle dergide yer bulmuşlardır.

Mektepli Gazetesinde, **Hikâyeci Baş** “Gülünçlü Bir Hikâye” (Nr: 79); **Hoca** “Büyülü Sultan” (Nr: 2, 3, 4, 5); **Tebeşir** “Çeşitli Hikâyeler” (Nr: 1, 2) takma adları altında isimsiz öyküler de yayımlanmıştır.

Mektepli Gazetesi'nde roman türünde yazan yazarlara bakıldığında editör **M. Sami Karayel**, “Tarihi ve Milli Roman... Kılıç Arslan” (Nr: 15'den 52. sayıya kadar düzenli olarak) ve “Tarihi Roman... Kara Bulut... Yeniçeri Hasan” ‘ı (Nr: 54'den 104. sayıya kadar düzenli olarak) kaleme almıştır.

Mektepli Gazetesinde şiirleri yayımlanan yazarlara bakıldığında ise **Kemal Sahir**'in sekiz şiirinin; **Vedat Galip**'in ise iki şiirinin olduğu anlaşılmaktadır. Derginin şiir köşesinin, okuyucular tarafından gönderilen şiirlerle oluşturulduğu, 90 farklı öğrencinin şiirlerinin bu köşede yayımlanmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca Mektepli Gazetesi'nde 11 adet de isimsiz şiir yer almıştır.

Kemal Sahir'in “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Yeni Zaferler Peşinde” (Nr: 78'den 82. sayıya kadar düzenli olarak); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Dilek ile Çilek İstanbul'da” (Nr: 83'den 88. sayıya kadar düzenli olarak); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Altın Dökülen Ağaç” (Nr: 63, 64); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Çileğin Muvaffakiyeti” (Nr: 73); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Devler Arasında” (Nr: 69, 70, 71); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Fare, Eşek, Ayı” (Nr: 74, 75, 76, 77); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Zilli Azrail” (Nr: 67, 68) adlı masallarının; **Masalıcı** takma adıyla (Nr: 49, 51) iki masalı dergide yayımlanan bir yazarın ve **S. Derviş**'in “Küçük Yusuf ve Orman Cücesi” (Nr: 52, 53, 54, 55) adlı masallar dergide yayımlanmıştır.

II.2.2. Mektepli Gazetesinde Yer Alan Metinlerin Türleri

II.2.2.1. Öykü

Mektepli Gazetesi'nde toplam 66 farklı öykü yayımlanmıştır. Öykülerde geniş bir konu çeşitliliği vardır. Mektepli Gazetesi'nde Vedat Galip, İlhan M., M. Sami Karayel, Erol Tekin, Kemal Sahir, Sadullah N.'nin ve Tebeşir takma adıyla yazan bir yazarın öyküleri yer almıştır. Dergide bazı öykülerin, "Büyülü Sultan1-2-3-4' (Nr: 2, 3, 4, 5) ve Yavuz'un Muharebeleri' (Nr: 72'den 97. sayıya kadar düzenli olarak)" imzasız yayımlandığı görülmektedir.

Mektepli Gazetesi'nde yer alan öykülerin dökümü aşağıda verilmiştir:

Erol Tekin' in Meşhur Polis Hafiyesi Şerlok Holmes'in Hikâyeleri serisi 'Bir Gece Baskını' (Nr: 72, 73 ve 74), 'Mezarlıklar Arasında' (Nr: 77, 78, 79), 'Kasa Soyguncuları' (Nr: 81, 82 ve 83), 'Arslan Yelesi' (Nr: 43, 44, 45, 46), 'Esrarengiz İhtiyar' (Nr: 47, 48, 49), 'Maymun Cinayeti' (Nr: 50, 52, 52), 'Kasadaki Adam' (Nr: 53, 54, 55), 'Pasaportsuz Serseri' (Nr: 56, 57), 'Yalandan mı, Sahiden mi?' (Nr: 59, 60, 61), 'Şeytan Arabası veya Ölüm Otomobili' (Nr: 66, 67, 68). Şerlok Holmes ve Arsen Lüpen Karşı Karşıya... Uçan Para Çantası' (Nr: 62, 63); Gülünçlü Hikaye Serisi 'Ah Karnım Olmasaydı?' (Nr: 78), 'Erkek Ördek miydi, Dişi Ördek miydi?' (Nr: 80), 'Otları Kırmızı Ağaçları Mavi Yapan Ressam' (Nr: 82), 'Hala Tepesine Çıkılamayan Bir Dağ Everest ve Meraklı Hikayesi' (Nr: 85); Eski Bir Türk Hikayesi... Dağlar Deviren (Nr: 85'den 92. sayıya kadar düzenli olarak), 'Dirilen Ölü' (Nr: 83, 84) adlı öyküleri bulunmaktadır.

Vedat Galip'in Meraklı Macera Hikayeleri serisi 'Çıldırın Devekuşu' (Nr: 75), 'Bir Haydudun Kapalı Bulunduğu Sandığın Üzerinde On İki Saat' (Nr: 76) adlı öyküleri; yine Vedat Galip'in tercümeleleri 'Dalgaların Altında' (Nr: 3, 4, 5, 6), 'Uçurtma Bayramı' (Nr: 65), 'Altunlara Karşı Yırtıcı Aslanlar' (Nr: 80), 'Altın Ararken' (Nr: 7, 8, 9, 10), 'İki Düşman' (Nr: 11, 12), 'Dişi Boanın İntikamı' (Nr: 13, 14), 'Pigme Cücelerin Ormanında' (Nr: 22, 23), 'Orangutan Cinayeti' (Nr: 24, 25), 'Koçinçin Çöllerinde' (Nr: 28, 29), 'Ea-Kiro Yanardağında' (Nr: 34, 35, 36), 'Fener Bekçisinin Oğlu' (Nr: 17, 18), 'Siberyada Üç Türk' (Nr: 19, 20), 'Çalınan At' (Nr: 21), 'Deniz Ortasında' (Nr: 26, 27), 'Patlayan Balina' (Nr: 30, 31), 'Kırmızı Tablo' (Nr: 32, 33); 'Bir Damla Su İçin' (Nr: 37, 38, 39), 'Korku Bilmez İzciler... Ankara Kalesinde Bir Gece' (Nr: 64, 65), 'Korku Bilmez İzciler... Balkanlarda Seyahat' (Nr: 69, 70, 71, 72); Gülünçlü Hikaye Serisi 'Timsah Efendi Bayıldıktan Sonra Tekrar Ayıldı' (Nr: 64), 'Bir Filin Kurşuna Dizdiği Avcı' (Nr: 66), 'Hamza Efendinin Kavunları' (Nr: 67), 'Tahta Atla Himalaya Dağlarında Seyahat' (Nr: 68), 'İngilizce 'Kambur' Demesini Bilen Kurbağa' (Nr: 69), 'Cimrinin Korktuğu Başına Geldi!' (Nr: 70), 'Üst Üste İki Tokat' (Nr: 71), 'Fatma Kızla Hediye Kaz' (Nr: 72), 'Sözüm Ona Acar Efendinin Eşek, Timsah ve Balık Hikâyesi' (Nr: 73), 'Saatte Kurşun Atan Antikacı ile Ayşe Nine' (Nr: 74), 'Kuzuyu Öldüren Kumru Hanım' (Nr: 76) öyküleri bulunmaktadır.

İlhan M.'nin 'Eylül... Mektebe Dönüş' (Nr: 6). **Mahmut Yesari**'nin 'Tahriri Nüfus Zamanında' (Nr: 55, 56), 'Her Kafadan Bir Ses' (Nr: 59). **Hikayeci Başı**'nın 'Bir Ev Halkını Korkutan Kapı' (Nr: 79). **Kemal Sahir**'in 'Milli Hikaye... Casus' (Nr: 83, 84). **Sadullah N.**'nin 'Fareyi Görünce' (Nr: 77). **Tebesir**'in 'Mavi Şeytanlar' (Nr: 1), 'Abbas Döndü Dolaştı' (Nr: 2). **M. Sami**'nin 'İzcinin Gözü' (Nr: 15, 16), 'Milli Hikaye... Mehmetçik' (58) öyküleri bulunmaktadır.

II.2.2.2. Roman

Mektepli Gazetesi'nde toplam yedi farklı roman yayımlanmıştır. Romanlardan üç tanesinin Jules Verne'den bir tanesinin de M. K. 'dan çevirildiği görülmektedir. Mektepli Gazetesi'nde Vedat Galip, M. Sami Karayel, Jules Verne'in romanlarına yer verilmiştir.

Mektepli Gazetesi'nde yer alan romanların dökümü aşağıda verilmiştir:

M. Sami Karayel'in 'Tarihi Roman... Kara Bulut... Yeniçeri Hasan' (Nr: 54'den 109. sayıya kadar düzenli olarak); 'Tarihi ve Milli Roman... Kılınç Arslan' (Nr: 15'den 52. sayıya kadar düzenli olarak); 'Kaptan Nemo' (Jules Verne'den çeviri) (Nr: 104'den 148. sayıya kadar). **Vedat Galip**'in 'Meteliksiz Seyyahlar' (Nr: 38'den 64. sayıya kadar düzenli olarak); 'Hırçın Kız' (M. K.'dan Tercüme) (Nr: 1'den 15. sayıya kadar düzenli olarak). **Jules Vern**'in 'Esrarengiz Ada' (Nr: 38'den 103. sayıya kadar düzenli olarak); 'Kaptan Granın Çocukları' (Nr: 1'den 59. sayıya kadar düzenli olarak) romanları yayınlanmıştır.

II.2.2.3.Şiir

1932-1935 yılları arasında yayımlanan Mektepli Gazetesi'nin, ilk 100 sayısında, toplam 264 okuyucu şiirine, 'Şiir ve Edebiyat' başlıklı köşe altında yer verilmiştir. Derginin sonraki 48 sayısında ise şiir türüne ait bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Dergide, dönemin tanınmış isimlerinin şiirleri ya da sürekli şiir yazan kimse bulunmamaktadır. Dergide şiirleri en çok yayımlanan okuyucular şunlardır: **Sahir, K.** (Nr: 2, 9, 20, 30, 35, 37, 58, 79); **Tekin, S.** (Nr: 33, 54, 58, 64); **Hüsnü, Ş.** (Nr: 6, 9, 12, 19); **Kubilay, S.** (Nr: 31, 55, 60, 74); **Necmi, E.** (Nr: 4, 20, 22,

37); **Ali** (Nr: 1, 2, 3, 4); **Tokay, Z.** (Nr: 61, 63, 71); **Yaşar** (Nr: 7, 58, 89); **Zeki** (Nr: 17, 22, 39); **Zeki, M.** (Nr: 11, 18, 19, 36); **Demir, S.** (Nr: 90, 92); **Ekrem** (Nr: 45, 56); **Emin** (Nr: 26, 76); **Fikret, C.** (Nr: 5, 6); **Fuat, A.** (Nr: 23, 34).

Resmi bayramlarda özel şiir sayfaları hazırlandığı ve bu sayfalarda yer alan şiirlerin konularının da resmi bayramlara göre belirlendiği saptanmıştır:

Cumhuriyetimiz

Kalbimizin emeli gözlerimize doldu,
Cumhuriyetimizi tek cihan tanıyoruz.
Güneş avucumuzda eridi, ateş oldu,
Fezayı dolduracak kadar geniş yurdumuz.

Nasıl, damarımızda dönüyorsa aynı kan,
Biz Türk çocukları da aynı yurdun kalbinde
Birbirinden ayrılmaz bir varlığız. Bu vatan
Sevgisinin eşi yok, ve olamaz, bir dinde.

Mademki varlıkları yaratan insanlarız,
Kendimize hayatı veriyoruz kendimiz,
Ülkümüzle kaldıkça sonsuz yaşayacağız,
Ebediyete varıp Ezeldeki izimiz. (Nr: 58 s.5)

Vahdet Gültekin

Ayrıca Mektepli Gazetesi sayfalarında yer verilen şiirlerin tamamının sade bir dille yazıldığı da görülmektedir:

Köyde Akşam

Kızıl gökten sulara, indi masmavi bir sis
 Sardı uzak dağları ıslak mendiller gibi
 Ürpertti sahilleri tatlı çok tatlı bir his
 Döküldü renkler suya, mor karanfiller gibi

Yanık sesler eridi siyah gece içinde
 Bir damla göz yaşından daha terek yıldızlar
 Çeşmeye gidiyorlar hepsi aynı biçimde
 Başları peştamalli, omuzu testili kızlar. (Nr: 91)

Ahmet Vehbi

Mektepli Gazetesi'nde yer alan şiirlerin dökümü alfabetik olarak aşağıda verilmiştir:

A.S. "Mektepliye" (Nr: 16); Adil, R. "Mustarip" (Nr: 34); Ahmet "Fikirler" (Nr: 36), "Bir Bahar Günü" (Nr: 40), "Türk Çocuğuna" (Nr: 58), "Kırlara Dair" (Nr: 62), "Kış Hatıraları" (Nr: 68); Ali, H. "Cumhuriyet Düğünümüz" (Nr: 31); Altay, N. "Hepimiz" (Nr: 25); Asım "Beni de Bekle Yolcu" (Nr: 53); Asım, M. "Mehtaptaki Söğütler" (Nr: 30); Aşık Baki Maziye" (Nr: 38), "İlgaz Dağları" (Nr: 63); Avni, H. "Bahçede Kuşlar" (Nr: 65); Aziz, L. "Türk Kızı" (Nr: 20); Baha, A. "Marmara" (Nr: 12); Bahrettin "23 Nisan" (Nr: 93); Behçet "Yaz Akşamları" (Nr: 52); Bülent "Rüya" (Nr: 63); Bülent, F. "Gördüklerim" (Nr: 34); Cahit, M. "Kara Kaplı Defter" (Nr: 61), "Yoyo" (Nr: 95); Cahit, S. "Sonbahar" (Nr: 9); Cavit, A. "Mektepli Arkadaşa" (Nr: 4); Celal "Hayatım" (Nr: 12); Celal, M. "Bir Tasvir" (Nr: 42); Cemal, N. "Gurup" (Nr: 9); Cemil, S. "Babama" (Nr: 13); Cevdet "Yaz Tasviri" (Nr: 40); Cihat "Anneme" (Nr: 15),

“Vatani Vazifem” (Nr: 41); Coşkun, A. “Hasret” (Nr: 21); Demir, S. “Ali Baba” (Nr: 90), “İmtihan” (Nr: 92); E, İ. “YO-YO” (Nr: 10); Edip “Bir Eylül Gecesi” (Nr: 19); Efdal, M. “Yatsı Ezanı” (Nr: 27); Ekrem “Öğüt” (Nr: 56), “Yuva” (Nr: 45); Ekrem, İ. “Gurbet” (Nr: 94); Emin “Babama” (Nr: 26), “Babama” (Nr: 76); Ergün, R. “Nine” (Nr: 20); Erzincan, H. A. “Köyümde Sabah” (Nr: 36); Esat, A.L. “Hayat” (Nr: 17); Esat, N. “Işıklar” (Nr: 12). Fahri M. “Akşam” (Nr: 30); Fahri, F. “Ben” (Nr: 18); Fahri, S. “Gün Batarken” (Nr: 16); Faruk, A. “Sevimli Köy” (Nr: 29); Ferda , “Zavallı” (Nr: 67); Perihan “Mektepliye” (Nr: 17); Fethi “Mektepli Gazetesine” (Nr: 3); Fevzi, İ. “San’at” (Nr: 10); Fevzi, M. “Yaz”(Nr: 98); Fikret, C. “Gazinin Heykeline” (Nr: 5), “Sılanın Ufukları” (Nr: 6); Fikret, İ. “ Gurbete Giderken” (Nr: 12), “Kır Gezintisi” (Nr: 39); Fikret, M. “Gurbete Giderken” (Nr: 36); Fuat, A. “Köyde Sabah” (Nr: 23), “Suadiye’ de Akşam” (Nr: 34); Fuat, C. “Gurbet” (Nr: 23); Galip “Akşam” (Nr: 26); Galip, V. “23 Nisan” (Nr: 31); Gültekin “Vatan” (Nr: 42); Gültekin, S. “Albayrak Mektebi Marşı” (Nr: 1); Gültekin, V. “Cumhuriyetimiz” (Nr: 58); Günay, V. “Hayatım” (Nr: 43); Gündoğdu, A. “Kahraman Ayşe” (Nr: 8); Günhan, H. “Gurbette Hatıralar”(Nr: 20); Günseli, N. “Anne” (Nr: 4), “Sonbahar” (Nr: 7); Hakkı, İ. “Gurbette Akşam”(Nr: 44); Halil, H. “Pervaneler” (Nr: 22); Halis “Mektepli İçin” (Nr: 84); Harbi “San’at Aşkı” (Nr: 81); Harbi, İ. “Adana da Şafak” (Nr: 41); Hatice “Yeşil Yurdum” (Nr: 28); Hayri “Sonbahar” (Nr: 11), “Hiçlik” (Nr: 63); Hikmet “Hayattan Örnekler” (Nr: 37); Hüsamettin, S. “Babama” (Nr: 4); Hüsnü, Ş. “Yarının Büyüğüne” (Nr: 6), “Babama” (Nr: 9), “Bir Kahramana” (Nr: 12), “Anneme” (Nr: 19). İbrahim, M. “Fakircik” (Nr: 26); İbrahim, N. “Bir Saatçi” (Nr: 48); İhsan, A. “Yağmur” (Nr: 24), “Söğütler” (Nr: 38); İlhami “Aziz Şehirler” (Nr: 66); İlhan “Çal Çoban” (Nr: 62); İlyas “Sakarya” (Nr: 27); İmat, İ. “Babama” (Nr: 21); İsmail, M. “Gazimiz” (Nr: 33); İzzet, C. “Kış” (Nr:

51), “İstirap” (Nr: 59); K, E. & L, E “Gece” (Nr: 97); Kamil, T. “Doğuş... Batış” (Nr: 32); Kamuran “Gurupta” (Nr: 8); Kasım, F. “Gazetemize” (Nr: 34); Kaya, S. “Kumbara” (Nr: 17); Kazım “Sonbahar” (Nr: 13); Kelleciyan, H. “Zavallı Öksüzler” (Nr: 18), Kemal “Muhtaçlara Yardım” (Nr: 50); Kemal, H. “Efe Türküsü” (Nr: 87); Kemal, M. “Bizim Gazetemize” (Nr: 5); Kemal, S. “Tabut” (Nr: 99); Kızıllı, Ö. “Akşam” (Nr: 17); Kubilay, S. “Karanlık Geceler” (Nr: 31), “Babama”(Nr: 55), “Bağda Akşam” (Nr: 60), “Bir Arzu” (Nr: 74); Lütfullah “Akşam”(Nr: 6); Mahdure “Kış” (Nr: 75); Mahir, A. “Köyümden Ayrılırken” (Nr: 15); Muharrir, K. “Lamba” (Nr: 7), “Sonbahar” (Nr: 14); Munittin, M. “Sevinç” (Nr: 21); Mustafa, S. “Kış” (Nr: 24); Müfit, B. “Kış” (Nr: 20); Münevver, H. “Sonbahar Gecesi” (Nr: 26); N. S. “Hep Çalış” (Nr: 16); Nail, M. “Türkoğlu” (Nr: 39); Naim, İ. “Bostan Dolapları” (Nr: 22), “Ölü Odası” (Nr: 29). Naime “Sonbaharda Gurup” (Nr: 16); Naki, M. “Vatan Hasreti” (Nr: 86), Nazım, E. V. “Kağrı” (Nr: 62); Necati “Batıdan Geceye” (Nr: 62); Necati, M. “Söğütler” (Nr: 96); Necmettin “Derslerin Lisanı” (Nr: 3), “Mektepli Gazetesine” (Nr: 1); Nemci “İzmit’te Sabah” (Nr: 41); Necmi, E. “Gazetemize” (Nr: 4), “Bebekte Akşam” (Nr: 20), “Sonbahar” (Nr: 22), “Bahar” (Nr: 37); Neriman “Akşam” (Nr: 14), “İnkılap Liseleri” (Nr: 33); Nezaretin, A. “Kış” (Nr: 88); Nihat, E. “İki küçük Yaramaza” (Nr: 15); Niyazi, Z. “San’at Aşkı” (Nr: 15); Nuran “Anadolu” (Nr: 22); Nuri “Çiçeklere” (Nr: 35), “Vazifem” (Nr: 40); Osman, K. “Gemicilerin Türküsü” (Nr: 8); Ragıp, F. “23 Nisan” (Nr: 83); Rahmi, M. “Akşam” (Nr: 23); Rahmiye “Şikayet” (Nr: 21); Rasim “Demirci” (Nr: 30); Recai, H. “Bir Ölüye” (Nr: 32); Refika “Güvercinler” (Nr: 30); Remzi, A. “Dostlar” (Nr: 15); Rıdvan “Mektepli” (Nr: 9); Rıfat, İ. “Kumbara” (Nr: 23); Rıza, A. “Babama” (Nr: 18); Rıza “Yel Değirmenleri” (Nr: 42), Ruşen “Milli Biriktirme Gününde Üç Köylü Çocuğun Söylediği... Kumbara” (Nr: 66), “Milli Biriktirme

Gününde Üç Köylü Çocuğun Söylediği... Üzüm” (Nr: 66); Ruşenizade, H. A. “Türk” (Nr: 32); S. K, “Milli Biriktirme Gününde Üç Köylü Çocuğun Söylediği... İncir” (Nr: 66); Sabahattin A. “Ankaradan Uzakta” (Nr: 14). Sabiha “Sabah” (Nr: 57), Sabri “Deniz” (Nr: 25); Sabri, M. “Hazan” (Nr: 24), “Akşam” (Nr: 31), “Yaz Gिरerken” (Nr: 39); Sabriye “Sarıyer’in Akşamı” (Nr: 26), “Sarıyer Sularına” (Nr: 35); Sadık “Akşamlar” (Nr: 28); Sadık, M. “Köy” (Nr: 21); Sahir, İ. “Kaynağım” (Nr: 69); Sahir, K. “Anne” (Nr: 2), “Havuz Suları” (Nr: 9), “Ölünün Zaferi” (Nr: 20), “Anneme” (Nr: 30), “Hicret” (Nr: 35), “Büyük Kurtarıcıya” (Nr: 58), “Akşam” (Nr: 37), “Anne”(Nr: 79); Saim, R. “Damlalar ve Ömür” (Nr: 16), Sait, Ş. “İrkımın Üç Zamanı” (Nr: 61), “Mes’ut Türkiye” (Nr: 62); Salahattin “Sahilde Bir Gece” (Nr: 42); Salih “Köyde Bir Akşam” (Nr: 7); Sami, M. “Kış” (Nr: 80); Samim “Şiir ve Şair” (Nr: 29); Sarim “Kara Kış” (Nr: 18); Sedat, B. “Vatan Acısı” (Nr: 29), “Trabzon Gecesi” (Nr: 36); Sefa, İ. “Terhisten Sonra” (Nr: 3); Seha “Mehmetçiğin Ölümü” (Nr: 58); Selçuk “Göztepede Gece” (Nr: 8); Seniha “Gençlik” (Nr: 77); Sevinç “Büyük Adada Mehtap” (Nr: 73); Sezai, H. “Gurbetten Dönerken” (Nr: 6); Sezai, Halil. “Uzaktan” (Nr: 19); Sinan, M. “Bahar” (Nr: 41); Sudi, M. “Yaz Tahassürü” (Nr: 14); Sungur, S. “Güneşin Müjdesi” (Nr: 11); Süha, B. “Trende Hıçkırıklar” (Nr: 61); Süha, H. “Mektepli” (Nr: 1); Şahap “Batı ve Doğu Çevreleri” (Nr: 46); Şakir, Ş. “Kış Geliyor” (Nr: 19); Şefik “Marmara Sahilinde Akşam” (Nr: 38); Şefik, A. “Son İz” (Nr: 29); Şefik, C. “Gurup” (Nr: 27), “Karanlık Basarken” (Nr: 61); T, E. “Açlar” (Nr: 78); T, H. “Uzaklaşan Gemi” (Nr: 1), “Diller” (Nr: 2); Tacettin “Kardeşime” (Nr: 11); Tekin, E. “On’a” (Nr: 70); Tekin, S. “Türk Bayrağı” (Nr: 33), “Kanatlar” (Nr: 54), “Mehmetçik” (Nr: 58), “Sahilde Gece”(Nr: 64); Tefik, V. “Vatan Fedailerine” (Nr: 72); Tokay, Z. “Tefekkür” (Nr: 61), “İzciler” (Nr: 63), “İmaj” (Nr: 71); Turgut “Rüzgarlar” (Nr: 47); Ümran “Ankara” (Nr:

82); Vahdet “Gazi’ye” (Nr: 28); Vasıf, N. “Ayrıldıktan Sonra” (Nr: 40); Vehbi, A. “Köyde Akşam” (Nr: 91); Yaşar “Akşam” (Nr: 7), “Cumhuriyet Bayramı” (Nr: 58), “Gece” (Nr: 89); Yıldırım “Teşrinisani” (Nr: 49), “Silahım” (Nr: 10); Yıldırım, B. ”İş Başında” (Nr: 25); Yıldırım, İ. “Mektepli Kardeşlerime” (Nr: 38); Yılmaz, S. “Kalbimde Gurup” (Nr: 34); Zehra, A. “Şehit Çocuğu” (Nr: 24); Zeki “Kendime” (Nr: 17), “Akşam” (Nr: 22), “Bahar ve Tatil” (Nr: 39); Zeki, A. “Gül ve Bülbül” (Nr: 37), “Tabiatı Sarartan Bülbül” (Nr: 35); Zeki, M. “San’atkar Ruhlara” (Nr: 11), “Terk Ettiğim Yuva” (Nr: 18), “Bağda Akşam” (Nr: 19), “Bolvadin de Sabah” (Nr: 36); Zeki, S. “Yeşil Ovada” (Nr: 33); Zeki, T. “Kasımpatı” (Nr: 25); Ziya “Bahar” (Nr: 27), “Manzara” (Nr: 31); Ziya, H. “Deniz” (Nr: 13); Ziyal, Y. “Kızılırmak” (Nr: 63).

II.2.2.4. Masal

Mektepli Gazetesi’nin incelenmesi sonucu dergide toplam 13 masala yer verildiği görülmektedir. Dergide, dönemin tanınmış isimlerinin masalları bulunmamaktadır. Ayrıca 4 masalın da isimsiz olduğu görülmektedir (“Masal... Hık Demiş Burnundan Düşmüş’ün Hikayesi” Nr: 47; “Masal... Üç Elmaslı Kırbaç” Nr: 6, 7, 8, 9, 10; “İsveç Masalı..Peri Masalları..Beyaz Kedi” Nr: 92’den 104. sayıya kadar düzenli olarak; “Peri Masalları... Eşek Postu-1-” Nr: 89, 90, 91). Dergide masalları en çok yayımlanan yazar Kemal Sahir’dir.

Mektepli Gazetesi’nde yer alan masalların dökümü alfabetik olarak aşağıda verilmiştir:

“Masal... Hık Demiş Burnundan Düşmüş’ün Hikayesi” (Nr: 47); “Masal... Üç Elmaslı Kırbaç” (Nr: 6, 7, 8, 9, 10); “İsveç Masalı..Peri Masalları..Beyaz Kedi” (Nr: 92’den 104. sayıya kadar düzenli olarak); “Peri Masalları... Eşek Postu-1-” (Nr: 89, 90, 91). **Derviş, S.** “Masal... Küçük Yusuf ve Orman Cücesi-1-” (Nr: 52, 53, 54, 55). **Masalıcı** “Masal... Tilkiden Daha Kurnaz Dört Çocuk” (Nr: 49, 51). **Sami, M.** “Masal... Türk Masalı... Altın Okun Sergüzeşleri” (Nr: 31’den 36. sayıya kadar düzenli olarak). **Sahir, K.** “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Yeni Zaferler Peşinde“ (Nr: 78’den 82. sayıya kadar düzenli olarak); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Dilek ile Çilek İstanbul’da“ (Nr: 83’den 88. sayıya kadar düzenli olarak); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları..Altın Dökülen Ağaç” (Nr: 63, 64); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Çileğin Muvaffakiyeti” (Nr: 73); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Devler Arasında” (Nr: 69, 70, 71); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Fare, Eşek, Ayı” (Nr: 74, 75, 76, 77); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Kırk Haramilere Oynanan Oyun” (Nr: 65, 66); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Zilli Azrail –2- ” (Nr: 67); “Dilek ile Çilek Kardeşlerin Masalları... Zilli Azrail –3- ” (Nr: 68).

II.2.2.5. Diğer

Bu bölümde yer alan, “Yabancı Dil Öğretimi İle İlgili Yazılar” dışında kalan yazılar ansiklopedik bilgi niteliği taşımaktadır. Bu bölümlerde yer alan yazılarla okuyucular, çeşitli konularda bilgilendirilmek istenmiştir. Toplam sekiz alt başlıkta toplanan ‘Diğer Yazılar’ da spordan tarihe, bilimden sinemaya kadar pek çok alanda yazı yer almaktadır.

II.2.2.5.1. Yabancı Dil Öğretimi

Yayına hazırlayanı belli olmayan, Nr: 38'den 50. sayıya kadar düzenli olarak yayımlanan “**En Kısa Bir Zamanda İngilizce Nasıl Öğrenilir? ... İngilizce Sesli Harfler**” isimli yazı dizisi ile Mektepli Gazetesi, okuyucularına 12 sayı boyunca temel İngilizce dil bilgisi dersleri aktarmıştır. Bu derslerden bir örnek aşağıda yer almaktadır:

“Bu dersimizde sessiz harfleri göreceğiz ve onların sırası ile nasıl okuduklarını öğreneceğiz:

(B)_ (bi ismi verilir). b harfi gibi okunur. Yalnız, bir kelimenin sonunda m harfinden sonra gelirse telaffuz olunmaz. Climb (klaym), limb (laym) gibi.

(C)_ (si ismi verilir). Kalın sesli harfler olan a, o, u harflerinden veya bir sessiz harften evvel gelirse k sesi verir. Cat (kat), cold (kold), clever (klever) gibi” (Nr: 39, s.14).

“ZAMİRLER: Şahıs Zamirleri

Evvvelki dersimizde İngilizce gramerdeki zamirlere başlıyarak şahıs zamirlerini öğrendik. Fiillerle beraber kullanılan şahıs zamirlerinin fail ve mef’ul şekillerini gördük. Bud ersimizde de bu zamirlerin bir kısmını daha öğrenerek mülkiyet zamirlerine geçeceğiz.

Müfret: 1. şahıs _ myself (mayself): kendi kendime

2. şahıs _ theysself (diself): kendi kendine” (Nr: 50, s.14).

Ayrıca dergide yer alan yabancı dil öğretimi bölümünde okuyuculara, konu ile ilgili anlaşılmayan yerlerin kendilerine bildirilmeleri takdirinde sorularının yanıtlanacağı aşağıdaki gibi duyurulmaktadır:

“**Okuyucularımıza:** Derslerimizde anlamadığınız noktaları lütfen bize bildirin. İzahat verilecektir” (Nr: 50, s.14).

Yayına hazırlayanı belli olmayan, Nr: 35'den 65. sayıya kadar düzenli olarak yayımlanan “**Yepyeni ve Bam Başka Bir Usulle Fransızca Nasıl Öğrenilir?**”; Nr: 67'den 75. sayıya kadar düzenli olarak yayımlanan “**Karşılıklı Tercümelere Fransızca'yı Öğreniyorum**” ve Nr: 77'den 103. sayıya kadar düzenli olarak yayımlanan “**Fransızca'yı Öğreniyorum**” yazı dizileri ile Mektepli Gazetesi, okuyucularına 68 sayı boyunca temel Fransızca dil bilgisi dersleri dizisi sunmuştur:

“Cümle Teşkilleri: 2

Bundan evvelki dersimizde cümle teşkillere başlamıştık. Bu hafta gene bunlara devam edeceğiz. Bunun için gene yen kelimeleri evvelden öğrenelim. Eski derslerimizde geçmiş kelimeleri tekrar buraya yazmıyoruz. Onları unutan arkadaşlarımız evvelki derslerimize baksınlar. Zaten cümlelerin tercümelerinden de kelimelerin manalarını anlayabiliriz.

Yeni öğreneceğimiz kelimeler

(le) bois (bua). Odun, tahta

ou (u): yahut veya

(un) etage (etaj): kat

(la) chambre (şanbr). Oda

Donner fiili vermek manasınageldiği halde donner sur: ‘üzerine vermek’ şekli bambaşka bi manaya gelir. Bu tabir oda, pencere, kapı gibi şeyler hakkında kullanılır. Mesela ‘une fenetre qui done sur la mer: denize nazır bir pencere’ demektir” (Nr: 51, s.6).

Karşılıklı Tercüme Paydos

Genç kız kalkıyor, duvarın kenarına kartonuna dayanıyor etekliğini düzeltiyordu. Tam çiviye asılı şapkasını alacağı zaman bir kuş yuvasının üzerine atımaya hazırlanan kedinin yavaş hareketleriyle o rengi sarı çocuk elini uzatıyordu. Henri Lavedan (Matmazel Vertu) (Nr: 71, s.6).

On ferme

La jeme fille se levait, rangeait son carton le long d'umur, donnait une petite tape sur sa jupe, et, tandis qu'elle prenait sataque accrochee a l'espagnolette de la croisee. Henri Lavedan (Mama'zelle Vertu).

II.2.2.5.2. Haberler

Mektepli Gazetesi'nde, yayına hazırlayanı belli olmayan "Dünyanın Dört Köşesinde" ve "Bilmediğimiz Yerler... Kongo ve Kongo Yerlileri"; **Seyyah** takma adıyla yazan yazarın hazırladığı "Bilmediğimiz Şeyler...", "Bilmediğimiz İnsanlar"; **M. Sami Karayel** ve **Erol Tekin'in** hazırladığı "Büyük Adamlar Serisi" ile okuyuculara, gerek dünya gerekse Türkiye ile ilgili genel kültür bilgilerinden kaşıflere kadar pek çok konuda bilgi vermiştir. "Dünyanın Dört Köşesinde" (Nr: 25'den 49. sayıya kadar düzenli olarak) ve "**Dünyada Neler Oluyor?**" (Nr: 101, 102, 103, 104) gibi yazılar ile okuyuculara dünyada meydana gelen ilginç olaylar aktarılmıştır:

"Ameliyat Edilen Fil... Balina Mezarlığı... Laboratuvarında Ölümünü Bekleyen Doktor...82 Litre Süt Veren İnek"

Nazik bir ameliyat: Geçenlerde Siyamin merkez idaresi olan Bangkok'daki Pogot mabedindeki beyaz fillerden birisi yaralanmıştır. Rahipler mukaddes filin hayatının tehlikede olduğunu görünce derhal Londra operatörlerinden mister Anderseni telgrafla Bangkoka davet etmişlerdir. Doktor yanına iki hasta bakıcı ve bir muavin olarak doğru siyama mabede gelmişlerdir. Operatör hastanın rahiplerden biri olduğunu zannetmiş fakat kendisine ameliyat edilecek kimsenin fil olduğu söylenince evvela ameliyattan imtina etmişse de kendisine 100.000 İngiliz lirası tedavi ücreti vaat edilince razı olmuştur. Fili evvala büyük

kalın halatlarla sımsıkı bağlamışlar ameliyat yapmışlardır. Fil 15 günde iyi olmuştur (Nr: 102, s.12-13).

“Bilmediğimiz Yerler...Kongo ve Kongo Yerlileri” (Nr: 20, 21); “Bilmediğimiz İnsanlar... Medenileşen Vahşiler” (Nr: 35); “**Bilmediğimiz Yerler... New-York Limanındaki ‘Hürriyet’ Heykeli**” (Nr: 20) gibi yazılarla okuyuculara, dünyanın çeşitli yerlerinde görülebilecek değişik yerler, heykeller, vb. gibi bilgiler aktarılmaktadır:

New-York Limanındaki Hürriyet Heykeli

New-York limanında büyük bir heykel vardır. ‘Hürriyet’ heykeli. Bu heykel limana giren gemilere yol göstererek fener vazifesini görür [...] Hürriyet heykeli 1886 senesinde Fransız heykeltıraşı Bartholdi tarafından yapılmıştır. Bu heykel New-York limanının tam ağzında, Beldof adasının üzerindedir (Nr: 20, s. 8).

Seyyah “Bilmediğimiz Şeyler... Vapur Yerine Keçi Tulumu ile Nehirde Eşya ve Yolcu Taşırlar” (Nr: 61); “Bin Bir Gece Masalları’nın Memleketi” (Nr: 53); “Bilmediğimiz Yerler” (Nr: 22, 23, 65); “Garip Şeyler” (Nr: 60, 63); “**Bilmediğimiz İnsanlar**” (Nr: 19, 32, 45).

Bilmediğimiz İnsanlar: Eskimolar

Eskimolar şimali Amerika’da Alaska’da yaşarlar. Burası Kanada’nın şimalinde daima karlı ve buzlu bir memlekettir [...] Eskimolar bütün kışı bu kulübelerinde geçirirler. Orada hiçbir zaman kar eksik olmaz (Nr: 19, s.14).

Sami, M. “Büyük Adamlar Markoni” (Nr: 27); “Büyük Adamlar Doktor Roux” (Nr: 63); “Meşhur Adamlar Gonzalo Pizari” (Nr: 22, 23, 24); “Büyük Adamlar Macellan” (Nr: 5’den 17. sayıya kadar düzenli olarak); “**Büyük Adamlar... Amerika’nın Keşfi ve Kristof Kolomb’un Maceraları**” (Nr: 37’den 42’ye kadar düzenli olarak) adlı yazılarla okuyuculara, büyük kaşif ve mucitler hakkında bilgiler verilmektedir:

Amerika'nın Keşfi ve Kristof Kolomb'un Maceraları

Bahri-Muhiti- Atlasiyi geçmeyeive şöhreti almayı kafasına koymuştu. Lakin bu arzusunun kolay kolay vücuda gelemeyeceğini hissettikçe müteessir oluyordu. [...] Dünyanın yuvarlak olduğunu on beşinci asırda hemen hiç kimse kabul etmemişti. Ancak fen erbabından bir çok kimse bu fikirde bulunuyordu. Kolomda aynı kanaatteydi (Nr: 38, s.18).

Tekin, E. “Büyük Adamlar Samüel Mors” (Nr: 75); “Jean Gutenberg” (Nr: 76); “Fil” (Nr: 78); “Büyük Adamlar Servantes” (Nr: 84); “Otomobil ve Macerası” (Nr: 86); “**J. François Champollion**” (Nr: 87) gibi yazılarla okuyucularına örnek alınabilecek kişilerin yaşamlarını aktarmıştır:

Mısır Yazısını İlk Defa Okuyan Adam: J. François Champollion

Bazı büyük adamların bütün dünya medeniyetine o kadar faydası olur ki bunu tarif etmek kabil olmaz. İşte bunlardan biri de Champollion'dur. O, hiyeroglifleri okumakla bir mısır tarihini meydana çıkarmıştır. O tarih ki ancak Champollion'un senelerce çalışma ve didinme mahsulüdür. Hatta bütün hayatını yalnız bu yazıları öğreninceye kadar geçirmiştir. Ondan sonra bundan herkes istifade etmiştir (Nr: 87, s.14).

II.2.2.5.3. İlginç Konular

Mektepli Gazetesi'nde okuyuculara bilgilendirici yazılar yanında onları eğlendirecek yazılara da yer verildiği görülmektedir.

“Biraz da Gülelim! Fıçıdan Çıkan Tuzlu Balıklar” (Nr: 71); “Biraz da Gülelim... Yedi Bisiklette On Köpek!” (Nr: 72):

Biraz da Gülelim! Fıçıdan Çıkan Tuzlu Balıklar:

Ahmet, Mehmet, Mahmut birgün kırdan oynuyorlardı. Üçü de çimenlerin üzerine oturmuş birbirlerine tatlı tatlı hikayeler anlatıyorlardı. Mehmet'in anlattığı masalın en tatlı yerinde üçü de ‘Ay!’ diye bağırıştılar. Oturdıkları yerin yanı başında büyük bir fıçı vardı. Oralarda otlamakta olan bir öküz, fıçıya boynuzunu sürterek kaşınmak istedi.[...] (Nr: 71,s.3).

“**Gülmez misiniz?**” (Nr: 1’den 67’e kadar düzenli olarak):

En Kestirme Çare

Bülent çok yaramaz bir çocuktur. Her zaman bir yaramazlık yapar, haşarılık etmeden durduğu bir an olmazdı. Hele evlerindeki kediye bir dakika rahat vermez, zavallı hayvanın daima canını acıtırırdı. O gün gene sarmanın kuyruğunu çekmiş, bi çare kedinin canını yakmıştı. Bunu gören annesi ona bir kez daha bağırdı.

- Bıktım artık bu senin bu hayvana yaptığın yaramazlıklardan. Sarmanın kuyruğunu çekmemen için ne yapmalıyım; bilmiyorum.
- Kuyruğunu keselim anne (Nr: 38, s10).

“**Okuyalım, Düşünelim, Gülelim**” (Nr: 4’den 12. sayıya kadar düzenli olarak):

Kabahat Kimde?

Akşam yemek yiyorlardı; çocuk annesine:

- Anne sana bir şey söyleyeceğim.
- Hayır olmaz. Sana kaç defa tembih ettim. Sofra başında lakırdı etmeyeceksin. Yemekten sonra söylersin.

Çocuk susar. Yemek biter. Annesi sorar:

- Söyle bakalım şimdi. Ne söyleyecektin.
- Tuvaletin musluğu açık kalmıştı (Nr: 4, s.15).

Büyük Ağabey “Bize yazınız; Ne Olduğunuzu Söyleyelim” (Nr: 44); “Nasıl Adam Olduğunuzu Bilin!” (Nr: 45’den 63. sayıya kadar düzenli olarak); “**Nasıl İnsan Olduğunuzu Bilin!**” (Nr: 68’den 75. sayıya kadar düzenli olarak) gibi yazılarla ise okuyuculara eğlenceli zaman geçirtilmek istenmiştir:

“Bu sayfada okuyucularımızın bize gönderdikleri kendi el yazılarından tabiatlarının nasıl olduğunu ne gibi işlerde muvaffak olacaklarını ve hangi kusurlarını düzeltmeleri lazım geldiğini yazıyoruz. Bu tahliller sizin için çok faydalı olacaktır. Bize el yazısı ile yazdığınız beş on satırı gönderen her okuyucumuza bu sayfada cevap verilecektir.

Akşehir, Osman Bey zade Reşat Bey’e: Hayal kuvvetiniz fazla. İyi şeyler yapmayı düşünürsünüz, emel kurarsınız, fakat sebatınız fazla değil. Bu da aceleci olmanızdan. Hassassınız, iyi kalpli ve cömertsiniz.

Trabzon, İskenderpaşa mektebi 4. sınıf No 282 İlyas Bey’e: İtaatli ve çalışkansınız. Zekanız kuvvetlidir. Atılgan ve cesaretlisiniz. Kendinizi herkesten üstün görmek istersiniz. Çalışırsanız hayatta çok muvaffak olacaksınız.

Erzincan, Doktor Necaettin Bey’in oğlu A. Recai Bey’e: Biraz sıkılgan ve cesaretsizsiniz. Aceleyi sevmezsiniz ve her işe düşünerek başlarsınız. Asabi ve hırçın değilsiniz. İtaatkar tabiatınız var. Çalışkansınız. Bilhassa eğlenceli dersleri seversiniz” (Nr: 71, s.18).

II.2.2.5.4. Faydalı Bilgiler

Mektepli Gazetesi’nde, okuyucuları, günlük yaşamla ve günlük politikalarla ilgili bilgilendirici yazılara da yer verilmiştir:

Hoca “Aklınızda Kalsın” (Nr: 1’den 71. sayıya kadar düzenli olarak).

“Aklınızda Kalsın!

Mantarın kullanıldığı yerler: Mantardan, evvela, bildiğimiz şişe mantarı yapılır. Bunlar çok yakın zamana kadar el ile yapılmaktaydı. Fakat son zamanlarda makinelerle yapılmaktadır. Makineler bu mantarları yaptıktan sonra geride bir takım kırpıntılar bırakırlar. Bu kırpıntılardan istifade edilir. Bunlardan meyveleri muhafaza etmek için kullanılan tozlar yapılır. Bundan başka mantar elektriği nakletmek için elektrik düğmelerinde kullanılır. Mantar bundan binlerce sene evvel bile keşfedilmiş bulunuyordu. Eski Yunanlılar ve Romalılar mantardan bir çok şeyler yaparlardı. Hatta mantardan denizde yüzme gömlekleri bile yaptıkları olmuştur” (Nr: 38, s.11).

“Vatani Bilgiler, İstibdatta Demiryollarımız, Meşrutiyette Demiryollarımız, Cumhuriyette Demiryollarımız” (Nr: 18); “Vatani Bilgiler, İstibdatta Ecnebilere Borcumuz, Meşrutiyette Ecnebilere Borcumuz, Cumhuriyette Ecnebilere Borcumuz” (Nr: 19):

“Vatani Bilgiler... İstibdatta Ecnebilere Borcumuz... Meşrutiyette Ecnebilere Borcumuz... Cumhuriyette Ecnebilere Borcumuz

Size, bu hafta çok faydalı olabilecek bir yazı yazmak istiyorum. Geçen sayıda şimendiferlerimizi yazmıştım. Bu yazımla da ecnebilere de borcumuz olduğunu bildirmek arzusundayım.

Devlet borcunun şüphesiz millet borcu demek olduğunu biliyorsunuz. Bir hükümet parasız kaldığı ve yahut memleket dahilinde hayırlı bir tesisat yapacağı zaman ecnebilere borç alır. [...] Sultan Mecit devrinde 1293'te Rus muharebesi üzerine borç daha da çoğaldı. Ruslar gümrük varidatının bir kısmına vaziyet ettiler. Artık Osmanlı İmparatorluğu top atmıştı. Meşrutiyet devrinde de milyonlarca borç yapıldı ve bu paralarla hiçbir fabrika yapılmadı. Bütün paralar neticesiz harplere sarf olundu. Cumhuriyet devri, gerek istibdadın gerek Meşrutiyetin ecnebilere yaptığı bütün borçlarla karşılaştığı gibi devlet içinde devlet kuran bir sürü Frenklerle de karşılaştı. İstibdat ve Meşrutiyet devirleri üç yüz milyon altın borç bırakmıştı. Cumhuriyet önce devlet içinde devlet kuran tufeyli ecnebilere kapı dışarı etti. Sonra da Duyunu Umumiye müessesini lağvetti” (Nr: 19, s.16).

Hoca, “**Hoca Diyor ki**” (Nr: 11'den 75. sayıya kadar düzenli olarak) adlı yazı dizisi ile de okuyuculara çeşitli ilginç konular hakkında bilgi verilmektedir:

Yılanların Zehrinden Nasıl İstifade Edilir?

Gazetelerde okumuşsunuzdur. Şimdi yılan ticareti diye bir şey çıktı. Bazı adamlar yılan alıyorlar. Avrupa'ya gönderiyorlar. Acaba bu yılanlardan ne yapıyorlar? Bu korkunç ve zehirli hayvanlar ne işe yarıyorlar? Yılanların zehrinden doktorlukta istifade edilir. Bu zehirlerden bir çok ilaçlar çıkarılır ve bu ilaçlar muhtelif hastalıkların tedavisinde kullanılır (Nr: 46, s.18).

II.2.2.5.5. Bilimsel Gelişmeler

Mektepli Gazetesi, okuyucularına eğlendirici, bilgilendirici sayfalar yanında zamanının güncel bilimsel gelişmelerini de “İlim Fen” bölümünde sunmaktadır:

“İlim Fen” (Nr: 8, 11, 14, 24, 27, 29, 30, 34, 50, 54, 74, 76).

Tufan Nasıl Oldu?

Dünyanın hayatında tufan denen bir tarih vardır. Bu, bundan milyonlarca sene evvel olan büyük bir su basmasını gösterir. O zaman dünya bütün su altında kalmış; her yeri sular kaplamıştı. Meşhur Nuh efsanesi de o zamana aittir. Bu tufan nasıl oldu? Bir nazariyeye göre, dünya daha erimiş ateş halindeyken göğe yükselen bulutlar büyük bir yağmur şeklinde boşanmış, günlerce devam eden bu yağmur bütün dünyayı basmıştır. [...] (Nr: 27, s.6).

II.2.2.5.6. Spor

M. Sami Karayel’in, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında başlayan kültür-spor kalkınmasında önemli çalışmalar yaptığı; minder güreşi ve izcilik gibi sporlarda ilkleri gerçekleştiren isimler arasında yer aldığı bilinmektedir. Gazetenin editörünün sporcu bir kişiliğe sahip olmasının da verdiği etkiyle gazete sayfalarında spor dallarına yönelik pek çok habere rastlanmaktadır:

‘İzcilik, Spor, Oyun, Jimnastik’ (Nr: 5’den 13. sayıya kadar düzenli olarak ve 31. sayı).

Yunanistan’da Türk Atletleri

Her dört senede bir yapılan beynelmil olimpiyatlara mukabil Balkan milletleri de uzlaşarak aralarında her sene icra edilmek üzere olimpiyatlar tesis etmişlerdir. Bu oyunlara Türkiye, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya ve Yunanistan iştirak ediyor. Birkaç sene evvel başlayan bu müsabakalarda Türk atletleri oldukça muvaffakiyetli hareketlerde bulunmuşlardır.

Güreş müsabakalarının hariç tutulduğu halde Yunanlılarla yaptığımız hususi müsabakalarda güreşçilerimiz birinci derecede muvaffakiyet göstermişlerdir (Nr: 5, s.11).

‘**Spor**’ (Nr: 1, 14’den 28. sayıya kadar düzenli olarak ve 57. sayı) ve ‘**Sporcu**’, “Futbolcularımız Rusya’da Her Yerde Olduğu Gibi Yenildiler. Güreşçilerimizin Hepsisi, Atletlerimizin Dördü Galip: Yaşasın Türk Güreşçileri ve Atletleri” (Nr: 45); “Yüzme ve Kürek Müsabakaları” (Nr: 50); “Spor... İtalyan Güreşçiler Geliyor” (Nr: 51); “Spor...Galatasaray Denizcilikte Birinci” (Nr: 52); “Yaşasın Güreşçilerimiz” (Nr: 53); “Yaşasın Atletlerimiz ve Güreşçilerimiz” (Nr: 56); “Spor... Aferin Futbolcularımıza” (Nr: 60); “Beşiktaşlılar Feneri Yendiler” (Nr: 70); “Spor Değil Muharebe” (Nr: 76); “İzcilik, Spor, Oyun, Jimnastik” (Nr: 33) gibi haberlerle dergide okuyuculara spor haberleri verilmiştir.

II.2.2.5.7. Sinema

Mektepli Gazetesi’nde, sinema yıldızlarının yaşamları ve sinema haberleri ile ilgili bilgilendirici yazılar yayımlanmıştır:

“**Tiyatro ve Sinema... Ceki Kuganın Hatıraları**” (Nr: 6’dan 15. sayıya kadar düzenli olarak).

“Ceki Kuganın Hatıraları-2-”

“Ne ise dört yaşında tam anlamıyla bir artist olmuştum. Kontrat falan da yapılmıştı. Haftada yetmişbeş dolar alıyordum yani yüz elli lira. Fakat canımı sıkan şey yaşımın daha küçük olmasıydı. Çünkü bu paraları ben kazandığım halde hepsini babam alıyor ben onlara el bile süremiyordum. [...] ‘Kid’ filmini çevirmeye başladığımız zaman benim giyeceğim elbiseleri intihap eden Şarlo oldu. Belki hatırlıyorsunuz, bu elbiseler o kadar garipti ki. Şarlo bu elbiseleri sanki pis bir kedi yavrusu gibi yakalarından tutarak getirdi.[...] (Nr: 7, s.8,9).

“Sinema: 1000 Çocuğun Çevirdiği Bir Film... Ortamektepten Emil ve Arkadaşları... Bu Hafta Majik ‘te” (Nr: 17); “Sinema: Trader Horn (Tüccar Horn)” (Nr: 18); “Sinema: Bir Seyahat ve Macera Filmi... Yeni bir Seyahat ve Macera Filmi... Bu Hafta Operada” (Nr: 19); “Sinema: İki Yüz Elli Çocuğun Hazırladığı Yeni Bir Film: Anamektebi” (Nr: 24); “Sinema: Maurice Chevalier ‘nin Yerini Kim Alacak?” (Nr: 26); “Sinema: Sesli Filmin Tarihi... Sessiz Filmden Sesli Filme Nasıl Geçildi?” (Nr: 28); “Sinema: Artık Uydurulacak Senaryo Mevzuu Kalmayınca Büyük Eserler Filme Alınıyor” (Nr: 32); “Sinema: Yeni Bir Çocuk Filmi... Şampiyon” (Nr: 34); “Sinema: Sinemacılıkta Yeni Bir Dönüm: Renkli Film Nasıl Yapılır?” (Nr: 68).

II.2.2.5.8. Tarih ve Tarihi Yerler

Mektepli Gazetesi, sayfalarında okuyuculara, çeşitli tarihi bilgiler ve Türkiye’de bulunan çeşitli tarihi yerler hakkında da bilgiler verilmiştir.

Tarihçi, “Tarihi Gezinti” (Nr: 15’den 31. sayıya kadar düzenli olarak, Nr: 33, 34, 46, 47, 48, 50, 60, 67):

“Tarihi Gezinti”

“Kız Kulesi”

Kız Kulesini hepimiz görmüş ve biliriz. Lakin tarihini hemen hepimiz bilmeyiz. Bu küle Üsküdar sahiline 180 metre mesafede deniz üstünde bir kuledir. Avrupalılar bu kuleye Leandre kulesi adını verirler. Sevgilisi Herosa kavuşmak için boğazı aşmaya teşebbüs ederken bu mevkide boğulan Leandre’nin anısına yapılmış ve ismine Leandre denmiştir. [...] Evvelce kız kulesinin üstü ahşap idi. Fırtınalı bir gece kandil tutuşarak ahşap aksamı yaktı. Sonra III. Ahmet devrinde yeniden ve kargir olarak inşa edildi. Kız Kulesinin bulunduğu yer dolma değildir. Tabii bir kaya birikintisi üzerine kurulmuştur” [...] (Nr: 19, s.3).

“Tarihi Gezinti Evvel... Ermeniler Dinlerini Nasıl Değiştirdiler?” (Nr: 59);
 “Dünyanın En Güzel ve En Debdebeli Kraliçesi... Kleopatra” (Nr: 74); “Tarih Sahifesi”
 (Nr: 101); “Tarih Sahifesi” (Nr: 99).

II.2.3. Mektepli Gazetesi’nde Okurlara Yönelik Etkinlikler

II.2.3.1. Yarışma ve Armağanlar

II.2.3.1.1. Bilmeceler, Bulmacalar, Müsabakalar

Mektepli Gazetesi, hem satışları arttırmak hem de okurlarını memnun etmek için ‘Bilmece’, ‘Bulmaca’ ve ‘Müسابakalar’ başlıkları altında çeşitli sorularla derginin 19. sayfalarında, okuyucularıyla buluşmuştur. Ödüllü bilmece, bulmaca ve müسابakaların sonuçları izleyen sayıda ‘Müسابakalarımızın Neticesi’ başlığı altında; soruları doğru çözen okuyucuların isimleri dergide, kazandıkları ödülleri birlikte yayımlanmıştır. Gazete, tanıtım sayısında gazetede yer alacak olan bilmece, bulmaca ve müسابakalar ve verilecek hediyelerle ilgili aşağıdaki haberi okuyucularına vermektedir:

“Her hafta yeni müسابakalar, bilmeceler, bulmacalar bulacaksınız. Büyük hediyeler ve mükâfatlar tevzi edecektir. Motosiklet, bisiklet, gramofon, fotoğraf, Lonjin saati, radyo vesaireyi kazanmak için müسابakaları bilmeceleri muhakkak hallediniz” (Tanıtım sayısı, s:1).

Bilmece ve Bulmacalar, Mektepli Gazetesinde ilk 86 sayı kesintisiz verilmiştir. Müsabakalar ise gazetenin tüm sayılarında yer almaktadır. Bilmece, bulmaca ve müسابakaların, çocukları eğlendirirken aynı zamanda da onların sözcük haznelerini genişletmek amacıyla hazırlandığı derginin incelenmesinden anlaşılmaktadır. Günümüzde

‘Bulmaca’ adıyla nitelendirilen soru biçiminin, Mektepli Gazetesi’nde ‘Müsabaka’ adıyla sayfalarda yer aldığı; ‘Bulmacalar’ başlığı altında yer alan soruların ise kısa genel kültür sorularından oluştuğu görülmektedir. Ayrıca Mektepli Gazetesi’nde yer alan Bilmece, Bulmaca ve Müsabakaların soru yazarlarının isimleri özel olarak verilmemiştir.

Bilmeceler:

Örnek 1:

“Kanatlı bir kelebeğdir,

Üstü türlü türlü renktir.

Sevmeyen hiç yoktur onu;

1, 2, 3, 4 harfini

Okursanız sondan doğru

Bulursunuz bir hayvanı,

3, 4, 5, 2, 1.

Harfleriyle demir döğür.

3., 4. ve 5.

Para yerine de geçer” (Nr: 27, 19).

Örnek 2:

Beş harfi iki heceli bir isim. Tersinden 1-2-3-4. harflerin manası su taşıyanlara verilen isim. Başına 2-3-4. harflerin manaları ise bir isim (Nr: 101, s:19).

Bulamacalar:

Örnek 3:

- “Türklerin Avrupaya ilk geçişleri hangi Tarihte olmuştur?” (Nr: 27, s:19).
- “Dünyanın meşhur ‘yedi acayip şeyi’ hangileridir?” (Nr: 56, s:19).
- “Canlıların en lüzumlu ihtiyaçları nedir?” (Nr: 77, s:19).
- “Duman niçin uçar?” (Nr: 81, s:19)

Müsabakalar:

Örnek 4:

Soldan Sağa

1_Yurt, el	12_Yüz Kuruş
3_Nida	13_Rabit Edatı
5_Büyük Baba	14_Bir azamız
9_Sorgu Edatı	15_Gülle atan
10_Arzu, İstek	18_Mazi sigası
11_Boy değil	19_Gezinti gemisi

Yukarıdan Aşağıya

- 1_Müdürlük
- 2_Teneke İşi Yapan
- 4_Yeni Olmak
- 5_Delmekten

6_Olmaz mı?

15_Sema

17_Bir Kız İsmi

							2	■
	■	■	■	■	■	■	3	4
	■	5	6	7	8	■	9	
	■	10				■	11	
	■	12				■	13	
	■	■	■	■	■	■	14	
	■	15			16	17		
	■		■	■	18			
	■	19					■	■

(Nr: 54, s19).

Örnek 5:

Altın ödüllü müsabakamıza iştirak etmek için şunu yapacaksınız:

Elinize üç sayı alın, bunlardan ikisini dört defa, birini de bir defa kullanarak yandaki dokuz göze o suretle koyacaksınız ki gerek soldan sağa gerek yukarıdan aşağıya cem ettiğimiz zaman yekün 10 çıksın (Nr: 38, s: 19).

Örnek 6:

Söylemeğe lüzum var mı bu da bizim İlhan'ın mutat veçhile tahrir müdürümüzün odasında bulduğu kâğıttaki yazılardan beş kelimelek bir cüle var. Bu kelimelerin muayyen harfleri yerine konmuş; bazıları ise boş bırakılmış. Kâğıdın alt tarafında da 20 tane muhtelif harf var. Kelimelerin boş bırakılan harflerin yeri de 21'dir. Cevaplarınızı bir ay nde gönderin. Zahmetleriniz boşa gitmeyecektir (Nr: 101, s: 19).

... .. T ... N   N ... .. O   Y I

... .. F ... .. ZIN I ... .. DIR

K-A-P-A-E-M-E-N-İ-T-E-R-İ-K-A-M-İ-S-M-İ

Bilmece, bulmaca ve müsabakaların hem okur sayısını arttırmaya hem de eğitici nitelikleri dolayısıyla çocukları bilgilendirmeye ve düşündürmeye yönelik hazırlandığı söylenebilir.

II.2.3.1.2. Armağanlar

Sürelî yayınların, okuyucu sayısını arttırabilmek için başvurdukları bir yöntem olan hediye vermeye Mektepli Gazetesi de başvurmuştur. Mektepli Gazetesi okuyucularına, bulmaca, bilmece ve müsabakalar aracılığıyla hediye dağıtmayı tercih etmiştir. Derginin ilk 26 sayısında her yarışma için farklı hediyeler verilmiştir. 'Müsabaka' başlığı altında yer alan soruyu çözen birinciye İş Bankası kumbarası, bir kilo Hacı Bekir Lokumu, bir şişe kolonya, dolma kalem, kurşun kalem, para çantası; ikinciye bir düzine

yazı defteri, bir şişe kolonya, dolma kalem, kurşun kalem; üçüncüye zarif bir kalem sapı; üçüncüden yüzüncüye kadar ise çeşitli hediyeler verilmiştir.

‘Bulmaca’ başlığı altında yer alan soruyu çözen birinciye fotoğraf makinesi, yün kazak; ikinciye bir düzine defter, izci çakısı, kol saati; üçüncüye ‘güzel bir roman’, boyun bağı; dördüncüden yüzüncüye kadar ise çeşitli hediyeler verilmiştir.

‘Bilmece’ başlığı altında yer alan soruyu çözen birinciye jimnastik ayakkabısı, bir kilo Hacı Bekir lokumu, palto, takım elbise; ikinciye mürekkepli dolma kalem, kolonya; üçüncüye spor çorabı; dördüncüden yüzüncüye kadar ise çeşitli hediyeler verilmiştir.

Mektepli Gazetesi’nin 27-148. sayıları arasında, tüm yarışmalara aynı hediyeleri verdiği görülmektedir. Dergi yazı işleri, hediyeler konusunda yapılan değişikliği şu duyuru ile okuyucularına iletmiştir:

Hediyelerimiz Değişti ve Zenginleşti

I. lere: Fotoğraf Makinesi, II. lere Kol Saati, III. lere Mürekkepli Kalem, 4. lerden 10’nunculara kadar kolonya; 11. lerden 20.lere kadar bir kutu lokum; 21.lerden 50. lere kadar Çikolata; 51. lerden 75. lere kadar birer kitap; 75. lerden 100. lere kadar muhtelif hediyeler. Taşraya kolonya, lokum ve çikolata gibi hediyeelrin gönderilmesi kabil olmadığında bu hediyeler yerine aynı kıymette kitap gönderilecektir (Nr: 27, s:19).

Mektepli Gazetesi’nin, 38-49. sayıları arasında okuyucularına ‘müsabaka’ hediyesi olarak altın verdiği; derginin 38. sayısındaki ‘Altın Müsabakamız Başladı’ başlıklı duyurudan anlaşılmaktadır:

Altın Müsabakamız Başladı!

Altın Müsabakasının Hediyesi

Birinciye Beşbiryerde altın, ikinciye 4 lira altın, üçüncüye 2,5 lira altın, dördüncüye 1 lira altın, beşinciye yarım lira altın, altıncıya çeyrek lira altın.

Bunlardan başka müsabakamızda

1 kişi bir kat elbiselik kumaş, 1 kişi körüklü fotoğraf makinesi, 1 kişi gramofon, 1 kişi kol saati, 5 kişi mürekkep kalem, 10 kişi ipek mendil, 10 kişi çorap, 15 kişi büyük şişe Erenköy kolonyası, 30 kişi çikolata, 30 kişi şeker, 40 kişi birer kutu bisküvü olarak 150 kişi hediye kazanacaktır (Nr: 38, s:19).

Mektepli Gazetesi, “Azalarımıza Kolaylıklarımız” başlığı ile hediyeler dışında okuyucularına sağlık hizmeti vermiştir:

AZALARIMIZA KOLAYLIKLARIMIZ

Gazetemiz azaları bizim ailemizden demektir. Onlara her hususta kolaylık göstermeyi düşündük. İlk olarak bu hususu temin ettik: Gazetemiz azalarından ve onların ailelerinden olan herkes gazetemizin doktoru olan

İstanbul, Ankara caddesinde No: 43 Feyzi Ahmet Bey hanında

Cilt, saç, kadın ve erkek gizli hastalıkları mütehassısı **DR. FEYZİ AHMET BEY** tarafından muayene ve tedavi edilecek ve yalnız 3'te 1 ücret alınacaktır. Fakir aileler meccanen tedavi olunacaktır. Azalarımız bize müracaat edebilirler (Nr: 26, s:20).

II.2.3.2. Okuyuculara Yönelik Anketler

Mektepli Gazetesi'nde okuyuculara yönelik yapılan bir diğer etkinlik, derginin ilk 61 sayısında gerçekleştirilen “Okuyucu Anketi” bölümüdür. Ankete yönelik ilk bilgi, aşağıda yer alan ilanla derginin birinci sayısında verilmiş; anket sonuçları ise dergide ikinci sayfalarda ilan edilmiştir. Okuyuculardan gelen yanıtlar ilk olarak üçüncü sayıda ilan edilmiştir:

Anket

Okuyucularımızın Cevap ve Resimlerini de Neşredeceğiz

Okuyucularımızdan Soruyoruz:

Vaat ettiğimiz gazetenizi bugün size vermiş bulunuyoruz. Biz her sayıda birtakım yenilikler yaparak sizi daha fazla memnun ve tatmin etmeye çalışacağız. Dünyada her şeyin derece derece tekamül ettiğini bilirsiniz. Buna rağmen muhterem okuyucularımızın da MEKTEPLİ gazetesi hakkındaki fikirlerini sormayı düşündük ve üç soru çıkardık:

MEKTEPLİ gazetesinde neleri beğendiniz?

MEKTEPLİ gazetesinde neleri beğenmediniz?

MEKTEPLİ gazetesinde neler görmek ve bulmak istersiniz?

Cevapları sırası ile neşredeceğiz. Bunun için anketimize verilecek cevapların okunaklı, kısa ve açık yazılması ve gönderilecek resimlerin de muhakkak (**siyah**) ve katiyen (**net**) olmasını rica ederiz. (Nr: 1, s:2).

Mektepli Gazetesi yayın kurulunun, okuyucularına, ‘Anket’ başlığı altında üç çeşit soru yönelttiği derginin birinci sayısındaki ilandan anlaşılmaktadır. Ankette yer alan soruların, okuyucuların dergiye yönelik genel fikirlerini ortaya koymaya (ilk iki soru) ve dergide görmek istedikleri bölümleri bildirmelerine (üçüncü soru) yöneliktir.

Dergide, her sayıda en az üç en fazla altı okuyucunun anket yanıtına yer verilmiştir. Okuyucuların yanıtlarının kısa cümlelerden oluştuğu ve yanıtların yanında fotoğrafları da bulunmaktadır. Ayrıca dergi yönetimi, ankete yanıt veren okuyucularının fotoğraflarına derginin 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 61. sayılarında ‘dergi kapağında’ toplu biçimde yer vermiştir.

II.2.4. Mektepli Gazetesi’nde Editörün Yazıları

1932-1935 yılları arasında ve 148 sayı yayımlanmış olan Mektepli Gazetesi’nin editörlüğünü Mehmet Sami Karayel yapmıştır. M. Sami Karayel hakkında dönemin spor kaynakları dışında bilgiye ulaşılamamaktadır. Karayel’in, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında başlayan kültür-spor kalkınmasında önemli çalışmalar yaptığı ve spor alanında ilkleri gerçekleştiren isimler arasında yer aldığı döneme ilişkin spor kaynaklarının taranması sonucu anlaşılmaktadır.

M. Sami Karayel’in Türkiye Cumhuriyeti tarihinde minder güreşiyle uğraşan ilk isimlerden olduğu bilinmektedir. Minder güreşine ilgi gösteren Fenerbahçe, Beşiktaş, Üsküdar, Anadolu, Kumkapı ve Haliç Fener kulüplerinde yer alan Türk güreşçilerinin bireysel çabaları, minder güreşinin yaygınlaşp benimsenmesinde önemli rol oynamıştır. Ahmet Fetgeri, Dr. Emin Şükrü Kurt, Ressam Acar, Mızıkacı Danyal, Mehmet Ali Fetgeri, M. Sami Karayel, Hattat Şevket , Cemal Sek, Seyfi Cenap Berksoy, vb. minder güreşine öncülük eden Türk güreşçileri olmuşlardır.

M. Sami Karayel, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında minder güreşinin yaygınlaştırılması çabaları dışında 1941-1943 yılları arasında efsanevi Türk güreşçilerini anlattığı “En Meşhur Türk Pehlivanları” adlı 10 kitaplık seriyi de kaleme almıştır.

Karayel, seride “Kel Aliço-No:1, 1941, Birinci basım, 56 sayfa, Muallim Ahmet Halit Kitabevi”; “Akkoyunlu Kazıkçı Kara Bekir-No:3, 1942, Birinci basım, 55 sayfa, Muallim Ahmet Halit Kitabevi” (Bkz: Ek 5); “Kavasoğlu Koca İbrahim-No:10, 1943, Birinci basım, 48 sayfa, Muallim Ahmet Halit Kitabevi” gibi Türk güreşçilerinin yaşamları kitaplaştırılmıştır. Ayrıca Karayel’ in “Cihan Pehlivanı Kara Ahmed, 1954, Birinci basım, 375 sayfa, İstanbul Maarif Kitaphanesi” adlı kitabı da yapıtları arasında yer almaktadır.

Derginin editörü Karayel, Türkiye’de minder güreşini yaygınlaştırma çabaları dışında Türk izciliğini de yaygınlaştırmaya çabalamıştır. “M. Sami Karayel 1915 yılında yayımladığı “İzci Rehberi” isimli kitabında, Türkiye’de izciliğin doğuşunu ve kuruluşunu anlatmıştır” (geocities.com).

Türkiye’de spor kültürünün yaygınlaştırılmasında gösterdiği çaba dışında, Karayel, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk çocuk dergilerinden olan Mektepli Gazetesi'nin yayınlanmasında da editör ve yayıncı olarak büyük çalışmaları olmuştur. Karayel'in yazılarının derginin üçüncü sayfasında ‘Baş başa’ adlı köşede yer aldığı ve okuyucularına düzenli olarak seslenmediği derginin incelenmesi sonucu anlaşılmaktadır. Resmi bayramlarda (Nr: 31 '23 Nisan Yalnız Çocukların Değil Hepimizin Bayramıdır', Nr: 32 'Çocuk Bayramı', Nr: 58 'Ulu ve Biricik Babamız', Nr: 83 '23 Nisan', Nr: 111 'Cumhuriyetin 11. Yılı İçin', Nr: 136 '23 Nisan'); özel günlerde (Nr: 3 'İstanbul'un Kurtuluşu', Nr: 23 'Ramazan mı Bayram mı?', Nr: 28 'Maarif Vekaleti-Celilesinin

Gazetemizi Takdir ve Himayesi’, **Nr: 69** ‘Yılbaşı Var mıdır?’); cilt başı (**Nr: 1** ‘Mektepli Çıkarken’, **Nr: 27** ‘İkinci Cilde Başlarken’, **Nr: 79** ‘Dördüncü Cildimize Başlarken’, **Nr: 105** ‘Beşinci Cilde Girerken’) ve cilt sonuna (**Nr: 26** ‘Birinci Cildin Sonunda’, **Nr: 52** ‘İkinci Cildimizin Sonunda’) denk gelen sayılarda; dergide yapılan değişiklikleri bildirmede (**Nr: 41** ‘Şundan Bundan’, **Nr: 49** ‘Arkadaşlarla Hoşbeş’, **Nr: 63** ‘Mektepli Gazetesi Dediğini Fazlası ile Yapar’, **Nr: 100** ‘Dalya Bir’, **Nr: 134** ‘Mektepli Kuvvetlidir’, **Nr: 135** ‘Mektepli Sineması’) ve devrimlerle ilgili haberleri (**Nr: 4** ‘Öz Dilimize Doğru’, **Nr: 7** ‘29 Teşrinievvel’, **Nr: 30** ‘Protestan Papazlardan Yardım mı?’, **Nr: 117** ‘Benim Soyadım’) okuyuculara duyurmada editörün okuyucularla bulunduğu görülmektedir.

Karayel, derginin 4. sayısında ‘Öz Dilimize Doğru’ başlıklı yazısında okuyuculara dil devrimi ile ilgili gelişmeleri şöyle duyurmaktadır:

“Sevgili Kardeşlerim,

Bu hafta gene baş başa kaldık. Sizinle yine konuşmak fırsatı doğdu. Dil kurultayı üzerine konuşacağız [...] Baş muallimimiz ve büyük ağabeyimiz Gazi, memleketin bilgi muallimlerini, gazetecilerini, şair ve diplerini Dolmabahçe Milli Sarayında topladı. Atalarımızın konuştuğu öz Türkçeyi vücuda getirmeye çalışıyor [...] Osmanlı Türkleri dilimize hiç ehemmiyet vermedi. O vakit en iyi yazı yazan adam hiç anlaşılmaz Arapça ve Acemce kelimeleri bir araya getirip yazan adamdı. Bu yüzlerce sene devam etti ve herkes cahil kaldı. Türk köylüsünün söylediği Türkçeyi kaba lisan diye tezyif edenler oldu. İmlasını doğru yazan doğru okuyan adam azdı. Adeta yabancı ve Türk’e ait olmayan bir lisan teşekkül etmişti”.

Mektepli Gazetesi editörü M. Sami Karayel’in, okuyuculara seslendiği derginin üçüncü sayfasında yer alan “Baş başa” adlı köşe dışında, ‘İzcinin Gözü’ (Nr: 15 ve 16); ‘Milli Hikaye... Mehmetçik’ (Nr: 58); ‘Tarihi ve Milli Roman... Kılınç Arslan’ (Nr: 15-52. sayılar arası); ‘Tarihi Roman... Kara Bulut... Yeniçeri Hasan’ (Nr: 54-104. sayılar arası); ‘Büyük Adamlar Macellan’ (Nr: 5-17. sayılar arası); ‘Masal... Türk Masalı... Altın Okun Sergüzeştleri’ (Nr: 31-36. sayılar arası); ‘Meşhur Adamlar Gonzalo Pizari’ (Nr: 22,

23, 24 ve 49. sayılar arası) gibi yayınlarının da bulunduğu dergi incelemesi sonucu anlaşılmaktadır.

III. BÖLÜM: MEKTEPLİ GAZETESİ'NDE YER ALAN METİNLERİN ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL VE AHLAKİ GELİŞİMLERİNE KATKISI

III.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim ve Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramları

Bilişsel gelişim veya bireyin bilişsel kapasitesi ve bireyin ahlak gelişimi yaşamının bütün boyutlarını etkileyecek, en belirleyici değişkenler olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda teknolojik veya sosyal yaşamda meydana gelen hızlı değişimler ve yaşamın giderek daha karmaşık bir hale gelmesi ile bireyin göstermesi gereken bilişsel performansın ve ahlaksal özelliklerin biçimi de değişmiştir. Yaşam karmaşıklaştıkça bireyin başa çıkması gereken sorunların sayısı ve karmaşıklığı da artmaktadır.

Piaget, değişik yaşlardaki çocukların ve yetişkinlerin dünyalarının birbirlerinden farklı olmasından ötürü, çocuğu bilgiyi kazanmada aktif role sahip bir canlı olarak nitelendirmiş ve bilişsel gelişimi, “karmaşık organizmanın karmaşık bir çevreyle gerçekleşen biyolojik uyum süreci olarak açıklamıştır” (Piaget, 1970). ‘Bilişsel’ terimi, bilgiyi, belleği, akıl yürütmeyi, problem çözmeyi, kavramları ve düşünmeyi içine almaktadır (Gander ve Gardiner, 2001; Gander, 1982). Bu açıdan bakıldığında, bilişsel gelişim ise, algılama, bellek, düşünme, mantık, öğrenme, betimleme, kavram kazanma, problem çözüme gibi bilişsel özelliklerin tümünün gelişimini içeren karmaşık bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Kırcaali, 1987; Klahr, 1992; 1979).

Piaget'nin kuramı etkileşimci bir kuram olup, bilişsel gelişimde doğuştan edinilen bilişsel özelliklerle çevresel etmenlerin karşılıklı etkileşiminin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Berk, 2000; Günçe, 1973). Piaget'nin (1970), bilişsel gelişim kuramı, gelişim süreci içerisindeki insanın doğumundan yetişkin düşüncesine sahip oluncaya kadar geçirdiği bilişsel değişiklikleri içinde dünyayı nasıl anladığı, dünyası içindeki nesne ve olayları nasıl yorumladıkları ve onlara nasıl uyum sağladıklarını açıklamaya çalışmaktadır.

Piaget (1970; 1973), insan bilişinin gelişmesini etkileyen faktörleri şöyle sıralamıştır: (1) Olgunlaşma (2)Uyum (3) Örgütlenme (4) Dengeleme.

İnsan, pek çok refleksle doğmakta; beraberinde getirdiği reflekslerle çevresine uyum sağlamakta; davranışlarını yönlendirmektedir. Tüm süreçte insan biyolojik olarak olgunlaştıkça ve yaşantılar edindikçe refleksleri de değişikliğe uğramaktadır. Bu noktada önemli olan bilişsel gelişimde ilerleme olabilmesi için organizmanın biyolojik **Olgunluğa** ulaşmasıdır.

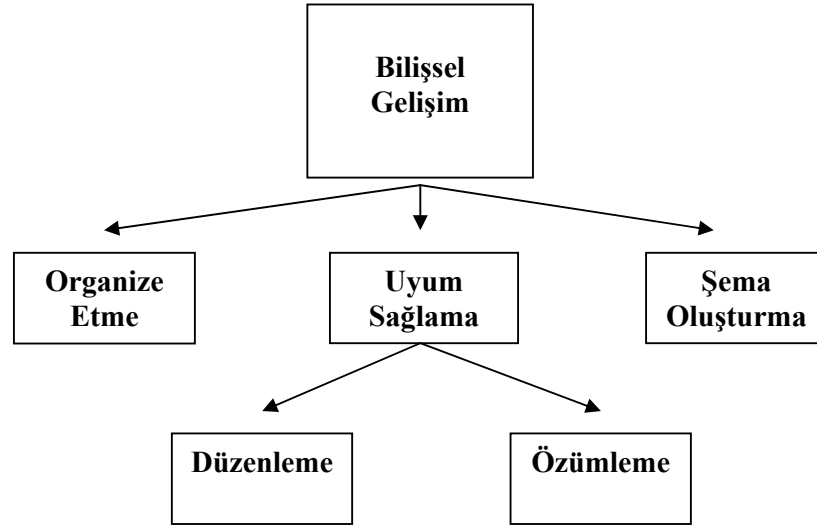
İnsanın bilişsel gelişiminde etkili olan bir diğer etken de **Uyum**'dur. Piaget, bilişsel gelişimi, dünyayı öğrenme yolunda bir denge süreci olarak görmektedir (Senemoğlu, 2004: 33). Diğer bir deyişle alt düzey bir dengeden, üst düzey bir dengeye ilerleme olarak tanımlamaktadır (Bacanlı, 2005). Bu ilerleme sürecinde ise uyum dengeleyici özelliği ile ön plana çıkmaktadır.

Piaget'nin bilişsel gelişimle ilgili gördüğü diğer bir biyolojik ilke de **Örgütlenme** 'dir. Piaget'ye göre tüm etkinlikler bir koordinasyon içinde gerçekleşmektedir. Uyum davranışı, örgütlenmiş bir etkinliğin parçası içinde yer aldığı için düzenlidir

(Bacanlı, 2000: 61). Örgütlenme, sistemin düzenini koruyucu ve geliştirici bir yapıya sahiptir (Atkinson, 1999: 80).

Dengeleme, Piaget'nin bilişsel gelişimle ilgili gördüğü bir diğer ilkedir. Alt düzeydeki bir dengeden üst düzeydeki bir dengeye ilerleyen bireyin gelişimi, sürekli olarak yeni durum ve olaylarla bozulmaktadır (Senemoğlu, 2004: 34). Çevre sürekli olarak değiştiğinden ve öğrenilmesi gereken çok şey bulunduğundan denge sürekli olarak bozulacak ve yeniden kurulacaktır. Aksi takdirde öğrenme ve sonucunda da gelişme oluşamayacaktır.

Tablo VII: Piaget'in 'Bilişsel Gelişim' Kuramının Temel Kavramları

Bireye özgü belirli bilme yollarına, yapılarına ‘**Şema**’ adı verilmektedir. Şema, bu kuramdaki en temel kavramlardan birisidir. Şemalar bilişsel yapılardır (Güngör, 2003: 45). Yapılar sürekli olarak olgunlaşma ve yaşantı kazanma sonucunda değişmektedirler. Şemayı somut olarak anlamının en iyi yolu çocuğa uyarıcı sunmak ve ona karşı nasıl davranacağına bakmaktır (Senemoğlu, 2004; Bacanlı, 2001). Çünkü olgunlaşma ve yaşantı etkileşimleri sonucunda şemaları değişmiş, gelişmiştir. Buna bağlı olarak nesnelere farklı anlamlar yükleyebilir hale gelmiştir. Şemalarla ilgili en önemli nokta, şemaların olgunlaşma ve yaşantı kazanma sonucunda değişmeye uğrayıp yeniden organize edilebilir olmalarıdır. Böylece birey çevresine uyum sağlamakta ve çevreyi organize etmektedir.

Yaşam boyunca devam eden fonksiyonel değişme ve çevreyi düzenleme eğilimine ‘**Uyum**’ denilmektedir (Aydın, 2004: 81; Erden ve Akman, 2003). Birey, bilişsel gelişim açısından olduğu kadar diğer gelişimler açısından da yaşama uyum sağlamak zorundadır. Piaget’ye göre uyumun iki yönü vardır. Bunlar özümleme ve düzenlemedir (Senemoğlu, 2004: 36).

‘**Özümleme**’, bireyin kendisinde var olan bilişsel yapılarla (şemalarla) çevresine uyumunu sağlayan bilişsel bir süreçtir (Erden ve Akman, 2003). Yani bireyin karşılaştığı yeni bir olayı kendisinde daha önceden var olan bilişsel yapı içine alması sürecidir (Senemoğlu, 2004:36; Akyol, 2002).

‘**Düzenleme**’, var olan şemayı yeni duruma göre yeniden düzenleme işlemine denir (Senemoğlu, 2004: 37). Her yaşantı özümleme ve düzenlemeyi kapsamaktadır. Var olan bilişsel yapılar, yeni durumlara yanıt vermek için uygun ise özümleme yapılırlar. Yeterli değilse mevcut bilişsel yapılar yeniden düzenlenir.

‘**Organize Etme**’, bilişsel gelişimde ki bir diğer kavramdır ve Piaget’e göre insanlar kendi düşünme süreçlerini organize etme eğilimi ile doğmaktadır. Piaget’ye göre tüm organizmalar doğuştan, kendileri ve başkalarıyla uyumlu ilişkiler kurmalarını sağlayacak özelliklere sahiptirler (Senemoğlu,2004: 38). Yani organizmanın tüm donanımı en yüksek uyumu sağlamaya yöneliktir.

Piaget (1950; 1952) bilişsel gelişimi, niteliksel olarak birbirinden farklı dört ana döneme ayırarak açıklamıştır (Woolfolk, 1998; Zeytinoğlu, 1980). Bunlar Duyusal-motor (Sensory-Motor Period), işlem öncesi (Pre-Operational Period), somut işlemler (Concrete Operational Period) ve soyut işlemler (Formal Operational Period) dönemleridir. Piaget’ye göre birey, bir dönemde kazanması gereken tüm şema ailesine sahip olup, gerekli biliş yapılarını oluşturduğunda o dönemdeki gelişimini tamamlamaktadır (Senemoğlu,2004: 39). Hiçbir çocuk bir gelişim dönemini atlayarak diğerine geçemez. Ancak çocukların gelişim dönemlerine girme ve tamamlama yaşları farklılık göstermektedir.

TabloVIII: Piaget'nin Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri

Evreler	Yaşlar	Erişilen Temel Özellikler
Duyusal Motor	0-2	Kendisini dış dünyadan ayırt etme
		Refleksif davranışlardan amaçlı davranışlara geçme
		Nesnenin sürekliliğini kazanma
İşlem Öncesi	2-7	Çevresindeki olay ve nesnelere çeşitli sembollerle ifade etme
		Tek yönlü sınıflandırmalar yapma
		Başlangıçtaki benmerkezlilikte giderek azalma
Somut İşlemler	7-11	Mantıksal düşünme yeteneğinde gelişme
		Korunum kazanma
		Üst düzeyde sınıflama yapma
		Ben merkezlikten uzaklaşma
		Somut yollarla problem çözme
Soyut İşlemler	11-11 ⁺	Soyut düşünme
		Bilimsel yöntemle problem çözme
		Değer ve inanç sistemini yapılandırma
		Fikir dünyasıyla aktif olarak ilgilenme ve düşüncesini etkinliklerine yansıtma

Birey bu aşamada dış dünyayı keşfetmede duyularını ve motor becerilerini kullandığı için bu döneme **duyusal-motor** adı verilir. Yeni doğan bebeğin dudaklarına dokunulduğunda emmeye başlaması, v.b. çocuğun ilk biliş şemalarının oluşmaya başladığının göstergesidir. Başlangıçta kendinin farkında olmayan bebek, ilk şemalar yardımıyla kendi vücudunu keşfetmeye çalışır; daha sonra diğer nesnelere etkinliklere başlar. Bebeğin çevresiyle kurduğu etkileşim sonucu edindiği yaşantılarla oluşturduğu yeni bilişsel yapılar, refleksif davranışlardan amaçlı davranışlara doğru ilerlemesini sağlar.

Bu dönemde görülen diğ er bir önemli geliş me de deneme-yanılma öğrenmesinin oluş umudur. Örneğ in, oyunc ağ ının masanın üstünde olduğunu gö ren küçük bebekler birkaç denemeden sonra oyunc ağ ı alamayınca hedeflerinden vazgeç erler. Ancak büyük bebekler doğ rudan topa ulaşamadıklarında baş ka bir yolu denerler. En sonunda da bir biçimde oyunc ağ ına ulaş ırlar. Çocuklar, duyuş al-motor dönemin sonlarında baş langıçtaki deneme-yanılma yoluyla problem çö zme davranış larından daha planlı bir yaklaş ımla zihinsel olarak problem çö zmeye doğ ru ilerlemektedirler.

İş lem öncesi dönemde, çocuklar, 'benmerkezli'dirler. Henüz kendilerinin algıları dış ında bir bakış açısı olduğunu anlayamazlar. Çocuk kendisini evrenin merkezinde görür. O olduğu için diğ erleri de vardır. Onun istediğ i doğ ru olan şeydir (Gardner, 1982). Bu yaş taki çocuk, evreni kendi beğ enileri üzerine kurar. Eğ er o gezmek istiyorsa, evin diğ er üyelerinin de bunu istiyor olmaları dış ında bir ihtimal yoktur. O acıktığı zaman herkes acıkır, o doyd uğ u zaman da herkes doymuş olur. İş lem öncesi dönem sembolik dönem ve sezgisel dönem diye ikiye ayrılmaktadır.

Sembolik dönem 2-4 yaş larını kapsamaktadır. Bu dönemde çocukların dili çok hızla geliş ir (Senemoğ lu, 2004: 41). Ancak geliştirdikleri kavramlar ve kullandıkları sembollerin anlamları, kendilerine özgüdür, çoğ u zaman gerçek değ ildir. Çocuklar bu dönemde kompleks kavramları ve ilişkileri anlayamazlar. Bu dönemde çocuklar gözlerinin önünde var olmayan nesne, kiş i, varlığı temsil eden semboller geliştirmeye baş larlar. Çocuklar büyüdükçe sembolik oyunları anlaş ılmaz hale gelmektedir.

Piaget, sembolik oyunun çocuğun bilişsel gelişiminde olduğu kadar duygusal ve sosyal gelişiminde de önemli etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Sembolik dönemdeki çocukların özellikleri bazı kaynaklarda şöyle sıralanmıştır (Senemoğlu, 2004; Atkinson, 1999; Arı, 2002; Aydın, 2004; Topses, 2003; Güngör, 2003):

- Bu dönemdeki çocuklar ben merkezlidir. Dünyayı başkalarının açılarından göremezler.
- Objeleri sadece bir tek özellikleri açısından sınıflandırabilirler.
- Bir özellik bakımından farklı olan nesnelerin farkını göremezler.
- Mantık yürütmede tümevarım ve tümdengelim yollarını kullanmazlar.

Sezgisel dönem 4-7 yaş arası dönemi kapsamaktadır. Çocuklar bu dönemde mantık kurallarına uygun düşünme yerine, sezgilerine dayalı olarak akıl yürütmekte ve problemlerini sezgileriyle çözmeye çalışmaktadırlar. Dil, hızla gelişmekte ve yaşantılar yoluyla edinilen davranışların sembolleştirilmesine yardım etmektedir. Çocuk gerçek objelerin yerini alan zihinsel sembolleri biçimlendirme, nesne ve olaylara işaret etmek için kelimeleri kullanabilme, objelerin gruplamalarını yapabilme (çoğu kez tutarsız olarak) ve çok basit düzeyde akıl yürütebilme ve olasılıkla kelimelerden çok zihinsel imajlar kullanabilme yeteneğine kavuşur (Charles, 1999).

Bu dönemde korunumun henüz gelişmediği gözlenmektedir. Korunum (Senemoğlu, 2004: 43) herhangi bir nesne ya da nesne grubunun fiziksel biçimi ya da mekandaki konumu değiştiğinde, nesnenin miktarı, sayısı, alan, vb. özelliklerinin değişmeyeceği ilkesidir. Korunum düşünce gelişimi açısından bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Diğer bir deyişle, Piaget'ye göre korunum, işlem öncesi dönem düşüncesindeki mantık dışı niteliğin değişerek yerini mantıklı, tutarlı, esnek, geçişli ve

akılcı düşüncenin almasına olanak sağlaması, işlem-öncesi düşünceden somut işlemler düşüncesine geçişi olanaklı kılması ve işlemsel düşüncenin varlığının ya da yokluğunun göstergesi olması nedeniyle çok büyük önem taşımaktadır (Zeytinoğlu, 1980).

Çocuklar bu dönemde, nesnenin dikkat çekici özelliklerine odaklanmakta, diğer özelliklerini gözden kaçırmaktadırlar. İşlem öncesi dönemin önemli özelliklerinden birisi de çocukların işlemleri tersine çevirememeleridir. Piaget'ye göre tersine çevirme düşünmenin önemli bir yönüdür ve korunumun başlangıç noktasıdır (Senemoğlu, 2004: 43). İşlem öncesi dönemde çocuğun düşünmesi, fiziksel etkinliğe ve nesnelerin dikkati çeken görünüşüne bağlı olduğundan, çocuk doğru mantık yürütememektedir.

7-11 yaş dönemindeki (**somut işlemler dönemi**) çocukların bilişsel yeterlilikleri çok hızlı değişim göstermektedir. Bu dönemdeki çocukların düşünmesi okul öncesi dönemdeki çocukların düşünmesinden çok farklı bir düzeydedir. Bu dönemdeki çocuklar, tersine çevirebilme kavramına sahip oldukları için, korunum ilkesi ile ilgili bir sorunları bulunmamaktadır. Bu dönemdeki çocuklar, nesnelerin yer, zaman ve miktara göre değişmeyeceğini anlarlar ve algılanan görüntüye göre değil, gerçeği anlayarak tepkide bulunurlar.

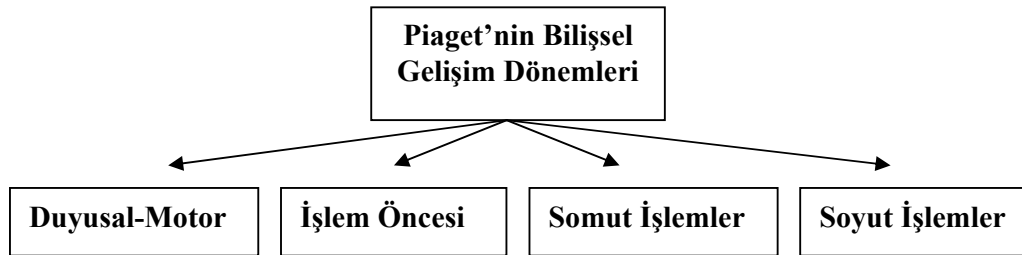
Çocuklar bu dönemde en üst düzeyde gruplama yapabilmekte ve bir grup nesnenin bir başka grubun alt sınıfı olabileceğini anlamaktadırlar. Ayrıca somut işlemler dönemindeki çocuklar, ben merkezlikten uzaklaşmış; olayları ve dünyayı başkaları açısından da görebilir duruma gelmişlerdir.

Ergenlik döneminin başından itibaren çocukların düşünme biçimleri, yetişkinlere benzemeye başlamaktadır. Bir problemin çözümü, somut yollarla sınırlanmamakta; problemde bulunan değişkenler arasındaki ilişkiler bulunabilmektedir. Ayrıca **soyut işlemler döneminde** tümevarım ve tümdengelim yoluyla akıl yürütmeler gerçekleşmektedir.

Çocuklar bu dönemde soyut kavramları anlayarak etkili bir biçimde kullanabilmekte; çeşitli ideal fikirleri, değerleri, inançları geliştirmeye başlamaktadırlar. Toplumun yapısıyla, felsefesiyle, politikayla ilgilenmektedirler. Çocuklar kendilerine ve topluma yönelik bir değerler sistemi örgütlemeye yönelmektedirler.

Somut işlemler dönemindeki çocuklarla soyut işlemler dönemindeki çocuklar arasındaki temel fark, ergenlerin bir olayın çok değişik yönlerini görebilmeleri ve bilgiyi soyut olarak üretebilmeleridir. Ayrıca yazılı bir dili bir yetişkin kadar etkili kullanabilmektedirler.

Tablo IX: Piaget'nin Bilişsel Gelişim Dönemleri

Piaget'nin kuramında, gerek bilişsel gelişimin dört temel döneminin, gerekse dönemlerin her birinde kazanılan çeşitli niteliklerin evrensel olduğu ifade edilmektedir. Ancak, bilişsel gelişimin kuramının Piaget tarafından önerilen kurama uygun bir gelişim süreci izleyip izlemediği de tartışılmakta ve gerek bilişsel gelişim kuramının, gerekse korunum kavramının evrensel bir nitelik göstermeyebileceğini, bir başka ifadeyle, kültüre bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir (Çapri, 2004; Çelikkaleli, 2005; Simon ve Klahr, 1995).

Bu doğrultuda, yapılan bazı çalışmalarda, bilişsel gelişim sürecinin Piaget tarafından önerilen hiyerarşik yapısının doğru olabileceği, ancak, bilişsel gelişim sürecindeki niteliklerin birey tarafından kazanılmasının öngörülen yaş sınıflamasına uygun olmayabileceği, bazı becerilerin yeterli bir olgunlaşma düzeyi ve uyarıcı zenginliği olmadan hiçbir zaman kazanılamayacağı iddia edilmektedir (Howley ve Howe, 2004; Sutherland, 1999). Uyarıcı miktarı açısından zengin bir çevre içinde yetişen çocukların yetişmeyenlere göre bilişsel seviyeleri daha yüksektir. Bu nedenle çocuğun yaşamının ilk yıllarında çevresi üzerinde giriştiği eylemler ve çevrede var olan uyarıcı miktarı bilişsel gelişim açısından önem taşımaktadır (Yavuzer, 1996).

Piaget'nin bilişsel gelişim kuramından sonra Mektepli Gazetesi'ndeki yapıtların taşıdıkları iletilerin değerlendirilmesinde kriter olarak alınan bir diğer kuram da Kohlberg'in ahlak gelişim kuramıdır. Kohlberg, ahlak gelişim kuramında, ahlaki yargının insan yaşamındaki işlevi çerçevesinde incelenmesi gerektiğini vurgulamış ve çocukların, belli durumlarda davranışlarını yöneten kuralları nasıl yorumladıklarını incelemiştir. Kohlberg, araştırmasını çocuklara ahlaki ikilemleri kapsayan belli durumlar vererek onlara bu durumlarda nasıl tepkide bulunacaklarını sorarak yürütmüştür (Onur, 1995b: 137).

İlkelere dayalı ahlaki yargının gelişmesinde çocuklardan çok ergenler ve yetişkinler üzerinde yoğunlaşmış, araştırmalarında da bir grup ahlak ikilemi kullanmıştır. “Araştırmacı, yapay olarak oluşturduğu durumlar sonucunda insanların altı yargı aşaması geçirdiklerini belirlemiş; altı aşamayı ise üç düzey içine yerleştirmiştir” (Güngör, 2003: 77).

Kohlberg, ahlak gelişiminde deneyimin gerekli bir koşul olduğunu kabul etmiş ama erken ahlak gelişimi için insanların güncel ahlaki yargılarda bulunma deneyimlerinin önemini vurgulamıştır.

Bu üç düzey, çocuk ya da yetişkinin ‘doğru’ ya da ‘ahlaki davranış’ olarak neyi algıladığına ve bunu nasıl belirlediğine göre aşağıda sıralanmıştır:

Tablo X: Kohlberg'in Ahlak Gelişim Aşamaları

Ahlak Gelişimi Düzeyleri	Ahlak Gelişimi Aşamaları
<p><u>I. Gelenek Öncesi Düzey</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kurallar başkaları tarafından düzenlenir - Etkinliğin fiziksel sonuçlarına göre kötü ya da iyi belirlenir - Bireyin kendi gereksinimleri ön plandadır 	<p>1. Ceza ve İtaat Eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çocuk otoriteye uyar ve cezadan kaçınır. - İyi ya da kötüyü etkinliğin fiziksel sonuçları belirler. <p>2. Araçsal İlişkiler Eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Her ne olursa olsun bireyin kendi ihtiyaçları önemlidir. Bazen diğerlerinin ihtiyaçlarını da dikkate alır. Ancak ne kadar alırsa o kadar verir.
<p><u>II. Geleneksel Düzey</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aile, grup ve ulusun beklentileri, yakın ve açık sonuçları düşünülmezsizin önemlidir - Bireyin kendi ihtiyaçları grubundakilere göre ikinci plandadır - Kanunlara uyma ve sosyal düzeni koruma önemlidir 	<p>3. Kişiler Arası Uyum Eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - İyi davranış, başkalarına yardım etmek ve başkalarını mutlu etmektir. <p>4. Kanun ve Düzen Eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kanunlara ve sosyal düzene uymak önemlidir. - Doğru davranış, bireyin sosyal düzen ve otoriteye uygun olarak görevini yerine getirmesidir.
<p><u>III. Gelenek Sonrası Düzey</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bireyin kendine özgü ahlak ilkelerini seçtiği ve değer sistemini örgütlediği düzeydir 	<p>5. Sosyal Sözleşme Eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kanunlar toplumun iyiliği için değiştirilebilir. - Değerler ve kanunlar eleştireci bir şekilde incelenir. <p>6. Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Birey kendine özgü ahlak ilkelerini örgütler. - Bu ilkeler genellikle eşitlik adalet insan haklarına dayalıdır. - "Adalet kanunun üstündendir".

(Kohlberg, 1976)

Gelenek öncesi düzeyde kurallar başkaları tarafından konulmaktadır. Bu düzeydeki çocuk, kültür içinde kabul edilen iyi ve kötü ölçütlerine göre hareketlerine yön vermektedir. Ahlak gelişiminde yer alan altı aşamadan ilk ikisi gelenek öncesi düzey içinde yer almaktadır.

Ceza ve itaat eğiliminde çocuklar sadece otoriteye uymakta ve cezalandırılmaktan kaçınmaktadırlar. Çocuklar, genel olarak olayların dış görünüşüne ve meydana gelen zararın büyüklüğüne bakarak karar vermektedirler. Bu dönemdeki çocuk için olayın gerisindeki neden önemli değildir. Önemli olan etkinliğin fiziksel sonucunun kötü ya da iyi olmasıdır.

Araçsal ilişkiler eğilimindeki çocukların kendi istek ve ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Diğer insanların da ilgilerinin farkına varırlar ancak ahlaki yargıda bulunacakları zaman, başkalarının ihtiyaçlarını somut bir biçimde dikkate almakla birlikte hala birinci plana kendilerini yerleştirirler. Ne kadar alırlarsa o kadar verirler.

Geleneksel düzey ahlak gelişiminde üç ve dördüncü aşamaları kapsamaktadır. Birey için aile, grup ve ulusun beklentileri her şeyden önemli bir durumdur. Bu beklentiler yakın ve açık sonuçları düşünülmezsizin kabul edilip; değerlendirilmektedirler. Bu dönemde sosyal düzeni destekleme ve sadakat çok önemlidir. Birey kendi ihtiyaçlarını bazen grubunkilere göre ikinci planda atabilmektedir.

Geleneksel düzey içinde yer alan üçüncü aşama **kişiler arası uyum eğilimidir**. Bu düzeyde akran gruplarıyla işbirliği gözlenmektedir. İyi davranış, başkalarına yardım etmek ya da onları mutlu etmek olarak tanımlanmaktadır. Bu düzeyde başkaları tarafından onay görmek, iyi çocuk olmak önemlidir. Ben merkezliğin azalması ve somut işlemler

dönemine girmesiyle çocuk, olaylara başkaları açısından da bakabilme özelliğini kazanmıştır. Artık yaptıklarını sadece ceza almamak için ya da kendisi için değil; aynı zamanda başkalarını mutlu etmek için yapmaya çalışmaktadır.

Kanun ve düzen eğilimi döneminde doğru davranış, otoriteye ve sosyal düzene uygun olarak kişinin görevini yerine getirmesi biçimde tanımlanmaktadır. Artık, akran gruplarının kurallarının yerini, toplumun kuralları ve kanunları almıştır. Kanunlar soru sorulmaksızın izlenmekte; kanunlara uymayanlar asla onaylanmamaktadır.

Gelenek sonrası düzey, bireyin, başkaları ve otoriteden bağımsız olarak izlemek istediği ahlak ilkelerini seçtiği ve kendine özgü değer sistemini örgütlediği düzeydir. Gelenek ötesi düzeyde kişisel otorite türü ortaya çıkmakta ve bireysel seçimler bireysel temel ilkeler doğrultusunda yapılmaktadır.

Sosyal sözleşme eğilimi düzeyinde kanunların kullanımı ve bireysel haklar eleştirici biçimde incelenmekte; toplumun kanunları ve değerlerinin görelî ve topluma özgü olduğu kabul edilmektedir. Çocuklar bu dönemde aynı zamanda kanunların demokratik olarak değiştirilebileceği ilkesine de sahiptirler. Kanunlar sosyal düzeni korumak, temel yaşama ve özgürlük haklarını güvence altına almak için gerekli görülmektedir. Bu ahlak gelişim düzeyine yetişkinlerin ancak %25'ten azı gelebilmektedir (Senemoğlu, 2004: 52; Cesur, 2003).

Evrensel ahlak ilkeleri eğilimi aşamasında ahlak gelişiminin sonuncu aşamasıdır. Kişi, ahlak ilkelerini kendisi seçip oluşturmaktadır. Bu ilkeler, adalet, eşitlik, insan hakları gibi bazı soyut kavramlara dayalıdır. Bireyin haklarına saygı esastır. Burada,

bütün insanlığın uyması gereken temel insanlık ve evrensel törel değerler ve ilkelerin yol göstericiliğini onaylayan bir anlayış temel alınmaktadır.

Buradaki temel özellik bireyin kendisini başkasının yerine koyarak algılayabilmesidir. Bu özelliğe ‘ideal rol alma’ özelliği adı verilmektedir (Topses, 2003: 193). Böylece bireyin iç denetim odaklı kişilik yapısı geliştirmiş; sorumluluk ve ödev duygusu kazanmış olur (Kağıtçıbaşı, 1979; Onur, 1995a).

III.2. Mektepli Gazetesi’nde Yer Alan Metinlerin Piaget’nin Bilişsel Gelişim ve Kohlberg’in Ahlak Gelişim Kuramlarına Göre Değerlendirilmesi

Bu bölümde, Mektepli Gazetesi’nde yer alan roman, öykü ve masallar, Piaget’nin Bilişsel Gelişim ve Kohlberg’in Ahlak Gelişim kuramları doğrultusunda değerlendirilmiş ve metinlerin taşıdıkları iletiler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Her bir yapıt incelenirken ‘Romanın/ Öykünün/ Masalın Adı’, ‘Yazarı’, ‘Dergide Yayımlandığı Aralık’, ‘Özet’, ‘Romandaki/ Öyküdeki/ Masaldaki Bilişsel Özellikler’, ‘Romandaki/ Öyküdeki/ Masaldaki Ahlaki Özellikler’ başlıkları altında incelenmiştir.

III.2.1. Roman

Romanın Adı: Hırçın Kız

Yazarı: M.K.

Dergide Yayımlandığı Aralık: 1-15. Sayılar Arası

Özet: Mary Vorms, İngiltere’de yaşayan Vorms ailesinin 2 çocuğundan biridir ve küçükken geçirdiği bir trafik kazasından dolayı bir ayağı topallamaktadır. Bu sakatlık Mary’i çok huysuz ve hayattan zevk almayan birisi haline getirmiştir. Pek çok bakıcı-öğretmen değiştiren Mary bir türlü iyileşmeyince doktoru ailesine Mary’i Fransa’ya götürmeleri konusunda ikna eder. Bunun üzerine Mary ve ailesi Fransa’ya yerleşir. Ama Mary bundan bile memnun olmaz. Aksine daha da hırçınlaşır. Bunun üzerine Mary’nin annesi satın aldıkları evin eski sahiplerinin kızını Mary’e arkadaş olması için eve davet eder. Solaj bu teklifi kabul eder. Mary ile Solaj başlangıçta birbirlerine mesafelilerken sonrasında çok iyi arkadaş olurlar. Ancak bir gün bir davette James isimli bir çocuğun Solaj’a yaklaşması Mary’i kıskançlığa iter. Ama Solaj duruma iyi niyetli yaklaşır. Ancak evden de ayrılmıştır. Mary huzuru babası ile resim yapmakta bulur ve eskisine oranla daha mutlu biçimde yaşamına devam eder.

Romandaki Bilişsel İletiler:

Hava değişikliğinin insanlara iyi geldiği.	+*
Fiziksel olarak sağlam olmayan insanların hiçbir şey yapmamaları gerektiği.	-
İnsanların sorunlarını dolaylı olarak çözemedikleri.	+
Bir şeyde ilerlemek için başkalarının yaptıklarını görmek, onlardan ders almak gerektiği.	+
İnsanın yapamayacağı şeylerin yerini doldurmak için yemek yemesi gerektiği.	-
Kıskançlığın kötü bir huy olduğu.	-
Yaşamın tesadüflerle dolu olduğu.	-
Yaşamın güzelliğine inanma.	+
Kadere inanma.	-

Romandaki Ahlaki İletiler:

Temiz kalpli ve iyi huylu olma.	+
Gerçekleri bazı durumlarda saklama.	-

Romanın Adı: Kara Bulut ‘Yeniçeri Hasan’

Yazarı: M. Sami Karayel

Dergide Yayımlandığı Aralık: 54. sayıdan 109. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: Yorgi balkanlarda yaşayan bir Hıristiyan ailenin en küçük erkek çocuğudur. Osmanlı İmparatorluğu, balkanları ele geçirdikten sonra buralara da devşirme sistemini getirir. Ancak çoğu Hıristiyan ailesi bu durumu kabullenemez. Devşirme zamanı gelen çocuklarını dağa kaçıtır orada saklarlar. Yorgi'nin abisi de devşirme alınmak için yeniçeriler tarafından alınmak istendiğinde dağa kaçar. Ama yeniçeri ağası abisi yerine Yorgi'yi alacakları aileye bildirir ve alırlar. Bunun üstüne Yorgi seve seve yeniçeri ocağına katılır

* Tablolarda yer alan (+) ve (-) işaretleri, aynı satırda bulunan ifadenin olumlu ya da olumsuz olduğunu göstermektedir.

ve asker olur. Halep'ten Şam'a pek çok yerde yeniçeri olarak savaşır ve pek çok yararlılıklar gösterir.

Romandaki Bilişsel İletiler:

Hıristiyanlara göre yeniçeri olmanın kötü bir şey olduğu.	+
Yeniçerilerin sadece devşirmelerden oluşturulduğu.	+
Yeniçerilerin cesur ve yetenekli askerler olduğu.	+

Romandaki Ahlaki İletiler:

Arkadaşla yemek paylaşma.	+
Bir şeye karşı kin duyma.	-
Sorumluluğa önem verme.	+
Düşman ülkenin bayrağını yırtabilme.	-
Vatan borcunu ödeme.	+

Romannın Adı: Kaptan Grant'ın Çocukları

Yazarı: Jules Verne

Dergide Yayımlandığı Aralık: 1-59. sayılar arası.

Özet: Lord Glenorvan, Binbaşı McNabbs, John Magnles ve Leydi Helena bir gemi gezintisi sırasında içinde Kaptan Grant tarafından yazılmış bir not bulunan cam bir şişe bulurlar. Notta Kaptan Grant, bir gemi kazasında kaybolduğunu ve bir adada saklandıklarını söylemektedir. Bu not üzerine gemidekiler İngiltere'de gazeteye Kaptan Grant'ın akrabalarına ilan verirler. İlan Kaptan Grant'ın 2 çocuğu, Mary Grant ve Robert Grant yanıt verirler. Babalarını kurtarmak için Lord Glenarvan'dan yardım isterler. Lord Glenarvan bu isteği geri çevirmez ve çocuklarla beraber Kaptan Grant'ı aramaya başlarlar.

Dünyanın dört bir tarafını gezen çocuklar pek çok macera yaşarlar. Başlarından pek çok tehlike geçer ama babalarını bulamazlar.

Romandaki Bilişsel İletiler:

Anasız-babasız çocukların sokakta yaşadığı.	-
Kötü durumların, kadınlara gösterilmemesi gerektiği.	-
Eşyaların sigortalımasının malımızı güvence altına aldığı.	+
Yeni Zelanda topraklarının uğursuz olduğu.	-
Çok çalışan dinlenmeli.	+

Romandaki Ahlaki İletiler:

Borcu zamanında ödeme.	+
Zorluklar karşısında pes etmeme.	+
Yardıma ihtiyacı olan insanlara sırt çevrilmemesi gerektiği.	+

Romanın Adı: Kılıçarslan

Yazarı: M. Sami Karayel

Dergide Yayımlandığı Aralık: 15. sayıdan 52. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: İran Selçuklularının elinde esir olan Tokay ve abisi Kılıçarslan, esir tutuldukları kaleden kaçarlar ve Anadolu Selçuklularının sınırı olan Malatya'ya kadar takip edilirler. Bu takip Malatya'da son bulur. Kılıçarslan artık özgürdür. Ve tek isteği Anadolu Selçuklu İmparatorluğu'nu yeniden eski günlerine getirmektir. Başından pek çok macera geçen Kılıçarslan bu amacına ulaşır.

Romandaki Bilişsel İletiler:

Türklerin asla pes etmediği.	+
Türk örfüne göre görevde sorumsuzluğun cezasının ölüm olduğu.	-
Vatan savunmasının asla bırakılmaması gerektiği.	+
Esir yaşamak yerine ölmeyi tercih etme.	+

Romandaki Ahlaki İletiler:

Kaderinde ne varsa onu çekme.	-
-------------------------------	---

III.2.2. Öykü

Öykünün Adı: Polis Hafiyesi Şerlok Holmes'un Hikayeleri – Şeytan Arabası ya da Ölüm Arabası

Yazarı: Türkçe 'ye çeviren: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 66, 67, 68. sayılar

Özet: Londra, Hanshire kasabasında bir süredir 'şeytan arabası' adlı bir çete, kasabaya ölüm korkusu yaymaktaydı. Zengin insanları tehdit ediyorlar; para vermeyenleri öldürüyorlardı. Şerlok Holmes, kasaba polis müdürünün daveti üzerine olay yerine gider ve soyguncuları, bulduğu delillerle yakalamayı başarır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

İnsana yaşamda başarıyı küçük ayrıntıların getirdiği.	+
---	---

Öykünün Adı: Polis Hafiyesi Şerlok Holmes'un Hikayeleri – Bir Gece Baskını

Yazarı: Türkçe'ye çeviren: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 72, 73 ve 74. sayılar.

Özet: Amerika'dan İngiltere'ye ziyarete gelen Mss. Fokiston, yanında getirdiği 15 bin dolarlık gerdanlıkla İngiltere'deki hırsız Melvel'nin hedefi olur. Şerlok Holmes bunu engellemek için plan yapar. Adamı Tom'a prensesi koruma görevi verir. Ve Melvel prensesin gerdanlığını çalacağı sırada Şerlok Holmes tarafından yakalanır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

İnsanın çevresinde olup bitenleri dikkatlice analiz etmesi gerektiği	+
--	---

Öykünün Adı: Bir Damla Su İçin

Yazarı: Türkçe'ye çeviren: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 37, 38 ve 39. sayılar

Özet: Deniz yolculuğu sırasında suları tükenen yolcular, geminin rotasını en yakın ada olan Tulkaras'a yönlendirdiler. Burada su yerine kuraklıkla mücadele eden yerliler tarafından kaptanları esir alınır. Esarettten kurtulan kaptan gemiye döner ve rüzgarın çıkmasıyla adadan uzaklaşırlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Suyun genellikle ağaçlık yerde olduğu.	+
Yabancı dil bilmenin önemli olduğu.	+

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Düşmana da yardım etme.	+
-------------------------	---

Öykünün Adı: Kırmızı Tablo

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 32 ve 33. sayılar.

Özet: Kenan ve Hulusi liseden beri arkadaşlardır ve liseyi bitirince Avrupa seyahati yapmayı planlamaktadırlar. Bu planlarını lise bitince yaşama geçirirler ve Avrupa'yı gezmeye çıkarlar. Tatil dönüşü İspanya açıklarında arızalanan gemileri küçük bir kasaba limanına sığırır. 2. gün dışarıya gezmeye çıkan ikili yanlarına Hulusi'nin kırmızı tablosunu da alırlar. Pazar yerinde bir boğa, kırmızı tablodan ötürü ikiye saldırır. Çevredekilerin yardımıyla ikili hastaneye kaldırılır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Kırmızı rengin boğaları kızdırdığı.	+
Kültürler arasında farklılıklar olduğu.	+

Öykünün Adı: Şerlok Holmes'un Yeni Hikayeleri –Arslan Yelesi

Yazarı: Türkçe 'ye çeviren: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 43-46. sayılar arası.

Özet: Deniz kıyısında yaşayan Şerlok Holmes'un o bölgedeki tek arkadaşı Harold'dır. Harold, kolejin müdürüdür. Holmes, birgün Harold ile sahilde yürürlerken kolejin öğretmenlerinden Pherson'u sahilde ölü olarak bulurlar. Bunun üzerine soruşturma açan Holmes, Pherson ile daha önce kavga eden kolejin diğer öğretmeni Ian'dan şüphelenir.

Ama şüphesi boşa çıkar. Holmes, Pherson'un ölmeden önce söylediği 'Arslan Yelesi' ismini daha önce bir kitapta okuduğunu hatırlar. Polislerle denizde yapılan arama sonucu 'Arslan Yelesi' adı verilen yaratık bulunur ve öldürülür.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Kitap okumanın her zaman yarar sağladığı.	+
Bir şey hakkında etraflıca düşünmeden karar vermeme.	+
Çalışılan kurum dışında amire hesap vermeme	-

Öykünün Adı: Şerlok Holmes'un Yeni Hikayeleri – Mezarlıklar Arasında

Yazarı: Türkçe 'ye çeviren: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 77-79. sayılar arası.

Özet: İşadamı Mr. Brown iki vazosunu 10'ar bin dolar karşılığı satmak için gazeteye ilan verir. Hırsızlık yapan Wilde ise bu ilandan sonra Mr. Brown'u tehdit eder ve vazoları ondan ister. Ancak Mr. Brown, Şarlok Holmes'tan yardım istemiştir. Uzun süredir Wilde'nin peşinde olan Şarlok Holmes ise olaya el koyar ve Wilde'nin izini sürer. Bir mezarlıkta Wilde ve adamlarını sıkıştıran Şarlok Holmes, Wilde tarafından tuzağa düşürülür. Ama tuzaktan kurtulmayı başaran Şarlok Holmes Wilde ve adamlarını tutuklamayı başarır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Londra'nın her türlü kötülüğün olduğu bir şehir olduğu.	-
18 yaşından küçük çocukların bara girebildiği.	-
İnsanın, başı derde girince polisi araması gerektiği.	+
Çocukların tabanca kullanabildiği.	-

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

İnsanlara doğruyu söylemek için işkence yapabilme.	-
Hırsızları idamla cezalandırma.	-

Öykünün Adı: Fatma Kız ile Hediye Kaz

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 72. sayı.

Özet: Fatma, köyün çobanı Memiş'in akıllı, çalışkan kızıdır. Küçüklüğünden beri babasıyla güle oynaya kırlarda gezerlerdi. Fatma en çok bir kazı olsun isterdi. Birgün babasının baktığı sürüdeki tavuklardan birinin altından bir kaz yavrusu çıkar. Memiş ise kazın sahiplerinden kızının büyütmesi için kazı ister. Kazın sahipleri ise kazı Fatma'ya verirler. Kaz büyür ve sahipleri kazı isterler. Fatma çok üzülür ama kazı sahiplerine teslim eder.

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Emanete kötülük etmeme.	+
-------------------------	---

Öykünün Adı: Fareyi Görünce

Yazarı: Naci Sadullah

Dergide Yayımlandığı Aralık: 77. sayı

Özet: Sinemadan evlerine erken dönen Saim Hanım ve Hüsnü Bey, yolda iki hırsız tarafından soyulurlar. Ama Saim Hanım çantasını hırsızlara kaptırmaz. Kocası bu duruma

çok bozulur. Eve geldiklerinde Saime Hanım evde fare götür. Bu sefer de o bayılır. Kocası ise bu durumdan çok hoşlanır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Silah taşımamanın yasak olduğu.	+
Karanlıkta insanın başı belaya girebildiği.	-
İnsanın kendini korumak için silah taşımaması gerektiği.	-
Sinemayı sevmeme.	-
Rahata düşkünlüğe önem verme.	-
Silaha değer verme.	-

Öykünün Adı: Tahta Atla Himalaya Dağlarına Seyahat

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 68. sayı.

Özet: Sürekli seyahat eden bir gezgin Çin'den Tibet'e doğru yol alırken Çin kralının hediye ettiği kavalı çalarak üç vahşi hayvanı kendine esir eder. Tibet kralı bunu duyunca gezgini kendine vezir olarak atar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Ormanlık alanda tek gezilmemesi gerektiği.	-
İnsan keyiflenince sigara içer.	-
Şansa önem verme.	-

Öykünün Adı: Çalınan At

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 21. sayı

Özet: Gurbette çalışırken kızından eşinin hasta olduğunu ve onu görmesi gerektiği yönünde bir mektup alan adam, evine bir an önce gidebilmek için bir at çalar. Atın sahipleri ise atı çalan adamın peşini bırakmazlar. Aralarında kovalamaca yaşanır. Hırsız yakalandıktan sonra durumunu atlılara anlatır ve at sahipleri anlayış gösterirler. Adam evine aynı atla gider.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Eğer bir suç işlenmişse itiraf edilmesi gerektiği.	+
Durum sorgulanılmadan karar verilmemesi gerektiği.	+
İnsan zor bir durumda olsa da doğruyu söylemenin gerekliliği.	+

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Hastalıkta manevi desteğe önem verme.	+
Zorda olan bir insana yardım etme.	+

Öykünün Adı: Altın Ararken

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 7, 8, 9 ve 10. sayılar.

Özet: Jak Martel çocukluğundan beri isteği olan altın arama macerasını gerçekleştirmek için Güyan adasına gitmek üzere yola çıkar. Burada tesadüfen Pier Kokbol isminde

birisiyle karşılaşır. Bu aslında bir karşılaşmadan çok bir hayat kurtarmadır. Jak Martel Pierin hayatını kurtarmıştır. Bununla kalmayıp Pieri yanına yardımcı olarak alır. İkili uzun aramalar sonucu altın bulurlar. Birgün Pier balık avındayken bir sepet dolusu külçe altın bulur. Yola çıkacakları ertesi gün Jak Pierin yorgun olduğunu görünce ondan gelmemesini, dinlenmesini ister. Pier ise bu teklifi kabul eder. Jak bütün gün Pierin tarif ettiği yerde altın arar. Akşam kulübeye döndüğünde ise Pierin kulübede olmadığını görür. Pier Jakın elbisesini ve tabancasını alıp ortadan kaybolmuştur. Jak Pier tarafından aldatıldığı düşünüp kendisine kızmaktadır. Piere nasıl güvenebildiğini söylemektedir. Jak kızgınlıkla Pieri takip etmek istemektedir. Ancak hava çok kararmıştır. Bunu üzerine Jak kulübesini altın bulduğu yere taşımaya karar verir. Kulübesini taşıyan Jak altın aramaya başlar. Çok zor ilerleyen aramalar sırasında Jak erzağının azaldığını görür. Erzak almak için kasabaya gitmeye kara verir. Kasabada Pieri bulmayı umut eden Jak, Piere çok benzeyen birisini görür. Kasabada kendisini dolandırdığını düşündüğü Pieri gören Jak Pierin yanına gider. Ancak Pier Jakı tanımıyor numarası yapar. Sonrasında Jakın ısrarları sonucu Pier gerçeği itiraf eder. Yerliler tarafından soyulduğun gerçeğini Jaka anlatırsa ona inanmayacağını düşündüğünü söyler. Jak bunun üzerine Pieri karakola götürmek ister Ama Pier bunu kabul etmez. Jakla beraber ormana dönmeyi kabul eder. Ama bu sefer iki ortak olarak değil de efendi ve esir olarak ormandadırlar. Altını çıkardıktan sonra Jak paylaşım yapmadan Paris'e döner. Ve sonrasında gazeteden Pierin yerliler tarafından öldürüldüğünü okur.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Başından ne geçerse geçsin hedeften şaşılmaması gerektiği.	+
Suçun cezasının ilahi adalet tarafından verildiği.	-
Hakkında çok fazla bilgimiz olmayan insanlara çok fazla güvenilmemesi gerektiği.	+

Öykünün Adı: Bir Ev Halkını Korkutan Kapı

Yazarı: Hikayeci Baş

Dergide Yayımlandığı Aralık: 79. sayı

Özet: Hikaye Kadir Dayı'nın, torunlarına ve torunlarının arkadaşlarına başından geçmiş bir macerayı anlatmasını konu edinir. Kadir Dayı'nın çocuklara hikayeler anlatması gelenekselleşmiştir adeta. Ve tüm çocuklar da zevkle ve merakla dinlerler Kadir Dayı'yı her seferinde. Kadir Dayı'nın yeni hikayesi gençken başından geçmiş komik bir olaydır. Misafir olduğu kalabalık evde yemeği fazla kaçırınca uykusundan uyanan Kadir Dayı'nın tuvaletin kapısını açamamasıyla başlar hikaye. Herkes evde bir hırsızın varlığından şüphelenir. Ancak gerçek çok geçmeden ortaya çıkar. Tuvaletin kapısı içeriye doğru itince açılıyormuş. Ancak evdeki herkes kapıyı dışa doğru iterek açmaya çalıştığı için kapı açılmamaktaymış. Gerçeğin anlaşılmasıyla ortaya komik bir durum çıkmıştır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

İnsanların ön yargıları ile karar vermemesi gerektiği.	+
Akıla önem verme.	+

Öykünün Adı: Dalgaların Altında

Yazarı: Türkçe'ye Çeviren: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 3, 4, 5 ve 6. sayılar

Özet: Hazine avına çıkmış bir geminin adaya yanaşması sonrası mürettebat, kaptan ve kardeşi ile kaptanın 2 çocuğunu hazineyi bulamayacaklarını düşünerek adada bırakıp kaçarlar. Kaptanın kardeşi Mişel umutsuzluğa düşer. Ama kaptan Remont hazineyi bulacakları konusunda ısrar eder. Kaptanın kızı ve oğlu babaların ve amcalarının konuşmalarını dinlerler. Kaptanın kızı, kardeşindeki umutsuzluğu kırmaya ve kardeşini babalarına yardım etmeye ikna eder. Bunu üzerine Piyer ile Jorjet hazinenin yeri hakkında fikir alışverişi yaparlar. Jorjet dalgaların, akıntının, kayaların durumuna bakarak hazinenin yerini tahmin etmeye çalışır. Jorjet kardeşinden kayalara dalmasını ister. Ama Piyer babasının kendisine bunu yasakladığını söyler. Ancak Jorjet Piyer'i ikna eder ve Piyer kayalıklara ,akıntının içine dalar. Piyer suya girdikten sonra canlıları izleyerek ilerlemeye başlar. Yürüyüşü sırasında karşısına bir köpek balığı çıkar. Piyer epey tedirgin olmuştur. Ama yoluna devam eder. Bu sırada Piyerde yorgunluk belirtileri başlamıştır. Ancak babasının yapmasını yasakladığı bir davranışı yaptığı için kendisini anacak defineyi bularak affettirebileceğini düşünür ve kuvvetini toparlamaya çalışır. İyice ümitsizliğe düştüğü anda parçalanmış bir geminin başını görür ve hazineyi bulduğunu anlar. Piyer defineyi bulmuştu ama aynı sıralarda su üstünde meydana gelen girdap Piyer'in bağlı olduğu şamandırayı yerinden oynatır ve Piyer'in dengesini bozar. Bu sarsıntı sonucu Piyer dengesini kaybeder ve başını kayalara çarparak bayılır. Bu durum üstüne Jorjet telaşa kapılarak şamandırayı aramaya çalışır. Kısa süre sonra şamandıra Piyer'i ve kendisini su üstüne çıkarır. Abisinin durumu iyidir. Ve bulduğu altın parçalarını gösterir Jorjet'e. Bunun üstüne babası Piyer'i ve kızını hatalarından dolayı affeder.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Her zaman farklı bir çözüm yolu vardır.	+
Kişi görevinde inisiyatifi kullanmalıdır.	+
İçinde bulunulan durum ne olursa olsun asla ümitsizliğe kapılmama.	+
Hedefler doğrultusunda kararlı olma.	+

Öykünün Adı: Abbas Döndü Dolaştı

Yazarı: ?

Dergide Yayımlandığı Aralık: 2 sayı

Özet: Hikayede İran’da taş kırıcı olarak çalışan Abbas isimli bir insanın başından geçenler anlatılmaktadır. Abbas koca bir dağın eteğinde bütün gün çalışıp ekmeğini kazanmaktadır. Fakir Abbas yine bir gün taş kırarken bir katırın üstünde kölesi tarafından takip edilerek evine giden adamı görür. Ve adama imrenerek “Bu adam benden kudretlidir; bu adamın yerinde olmak isterdim” der. Abbas’ın sözlerini işiten iyi bir peri Abbas’ı yoldan geçen adam yapar. Abbas salınarak giderken köleleri tarafından taşınan ve herkesin önünde eğildiği Emir’i görünce yine içini çekerek “Bu adam benden kudretlidir; bu adamın yerinde olmak isterdim” der. Peri Abbası tekrar duyar ve onu Emir yapar. Abbas Emir olmuş gezinirken güneşi görür. İç çeker. Peri Abbası güneş yapar. Güneş olan Abbas tepeden dünyaya bakarken denizi görürü ve onu kurutmaya çalışır. Ama buhardan oluşan bulut onu etkisizleştirir. Bunun üzerine Abbas bulut olmak ister ve peri Abbası bulut yapar. Her şeyi fırtınalarla yıkan Abbas dağ eteğinde kendisinden etkilenmeyen kaya parçasını görür ve kaya olmak ister. Peri Abbası kaya yapar. Dağın eteğinde Mağrur, mağrur duran Abbasa yaklaşan bir taş kırıcı balyozunu Abbas’a vurur ve onu parçalar. Abbas anlar ki olmak

istediği Şey baŐlangıĉta ki kendisidir. Ve Abbas kendisinden kudretlilere bakarak değil kendisinden kudretsizlere bakarak işinin ve yerinin kıymetini anlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Aza kanaat etme.	-
Çevreyi olduğu gibi kabul etme.	+
İçinde bulunulan durum ne olursa olsun kendinden utanmama.	+

Öykünün Adı: Dişi Boanın İntikamı

Yazarı: Türkçe'ye çeviren: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 13 ve 14. sayılar.

Özet: Edouara Rouvre Brezilya da orman sahası yönetmek için Fransa'dan göç etmiş bir çiftçidir. Kızı Jane ile çiftlikte yaşamaktadır. Geceleri koyunları birer ikişer ortadan kaybolan Rouvre yerli kabilesi Tupi-Garanis'lerden Őüphe eder. Bekçiler Hitao ve Jakopas ise koyunlara ne olduğunu açıklayamamaktadırlar. Rouvre bekçilerden koyunları göle sürmesini ister ama bekçiler bunu reddeder. Bunu üzerine Rouvre bir koyunu boynuzlarından tutup göle sürer. Ama koyun sıra dışı Őeklide direnmektedir. Tam bu sırada Rouvre bir boa yılanı görür. Boa yılanı Rouvre'ye saldırmak için hazırlanmaktadır. Rouvre ise belindeki tabancaya uzanır. Yılan tam saldıracakken Rouvre tabancasını çeker ve yılanı öldürür. Sonra bekçilerden yılanı gölden çıkarmalarını ve ahırın yanına getirmelerini ister. Akşam olunca kızı Jane ile yılanı bakmaya giderler. Jane ölü yılanın yanında bir yılan daha olduğunu görür ve babasını uyarır. Ancak tam bu sırada Dişi yılan Rouvre'nin üstüne

atılır. Jane ise uzakta duran tabancayı alıp yılanın kafasına ateş eder. Yılan ölür ve ölen yılanın öldürülen yılanın eşi olduğu anlaşılır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Aileye önem verilmesi gerektiği.	+
----------------------------------	---

Öykünün Adı: İki Düşman

Yazarı: Türkçe'ye Çeviren: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 11 ve 12. sayılar.

Özet: Eric ve Pieere yanan gemiden kurtulan iki kişidir. Aynı zamanda birbirlerine düşmandırlar. Filika denizde sürüklenirken Pieere Eric'e barışma teklif eder. Ama Eric teklifi kesinlikle kabul etmeyeceğini söyler. Üç gün sonra filika bir adaya yanaşır ve ikili karaya çıkarlar. İner inmez yollarını ayırırlar. Her ikisi de susuzdur ve hemen su aramaya koyulurlar. Pieere ertesi gün su kaynağının yanına geldiğinde Eric'in suyu kendisinden önce bulduğunu ve kendisiyle paylaşmak istemediğini görür. Ve Pieere ertesi gün suya geldiğinde silahlı çatışma yaşanır. Pieere vurulur. Eric tarafından vurulan Pieere tüm gün acılar ve susuzluk içinde kıvrır. Eric ona bir kez bile yardım etmez. Gün sonuna doğru Pieere Eric'i öldürmeyi düşünür. Sonuçta hem acıdan hem de susuzluktan ölecektir. Teşebbüsü için ayağa kalkıp suya doğru yürüdüğü anda etraftan hiç ses gelmediğini ancak arkasında bir gölge olduğunu fark eder. Eric yerde sararmış halde yatıyordu. İki gün önce Pieer'in sıkıdığı kurşun ağacın zambını suyun bir koluna akıtmış; Eric de suyun bu kolundan su içmiş; zehirlenerek ölmüştür.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Kindar olmanın insana hiç bir şey kazandırmadığı.	+
---	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

İnsanın hatasını kabul etmesine önem verme.	+
---	---

Öykünün Adı: Sibiry'a'da Üç Türk**Yazarı:** Vedat Galip**Dergide Yayımlandığı Aralık:** 19 ve 20. sayılar.

Özet: Murat ve kardeşi Ahmet Rus savaşı sırasında esir düşmüş, sonrasında Sibiry'a'da sürgündeyken kaçmış iki Türk'tür. Karlı ormanlarda yollarını kaybetmiş; bir ormancı kulübesine sığınmış ve etrafları kurtlar tarafından çevrilmiştir. Abi kardeş kurtlara ateş ederek onları evden uzak tutmaya çalışmaktadırlar ancak bu girişimleri işe yaramamaktadır. Bu sırada dışarıdan bir insan sesi duyarlar. Cama doğru ilerlediklerinde dışarıda bir kişinin kurtlarla boğuşarak kulübeye doğru ilerlediğini görürler. Bunu üzerine kapıyı açıp yabancıyı içeri alırlar. Soğuktan donmak üzere olan adam ateş başında ısınmaktayken Ahmetle Murat'ın konuşmalarından onların da Türk olduklarını anlar. Yusuf adlı kişi de abi kardeş gibi esirken kaçmış Risvik'e doğru gitmeye çalışmaktadır. üç Türk beraber yola çıkmaya karar verirler. Yolda kurtlarla mücadele ederek ilerlerler Kurt saldırısı yoğunlaşınca yüksekçe bir ağaca çıkmaya karar verirler. Bu sırada uzaktan gelen bir başka kurt sesi oradaki kurtları uzaklaştırır. Böylece üç Türk Risvik'e sağ salim ulaşırlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Her şartta elimizdeki malzemeyi kontrollü kullanmamız gerektiği.	+
Savaşta esir düşmektense ölümüne savaşılmaya önem verme.	-
Yaşamda karşılaşılabilecek zorluklar karşısında yılmama.	+

Öykünün Adı: Fener Bekçisinin Oğlu

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 17 ve 18. sayılar.

Özet: Dursun Ağa 25 senedir Karadeniz sahilindeki fenerin bekçiliğini yapmaktadır. Oğlu Turgut ve karısıyla şehir hayatından uzak fenerde yaşamaktadırlar. Med-cezirli günlerde suyla çevrilen fenerin etrafı onu tam bir ada haline getirmekteydi. Turgut'un annesi bir gün rahatsızlanır ve bu hastalık gerek Turgut'u gerekse babasını endişelendirmektedir. Annelerinin iyileşmesi için her gün dua ederler. Ancak annelerinin sağlığı daha da kötüye gider. Dursun ağanın ise karısını hastaneye götürmek için feneri bırakması gerekmektedir. Ayrıca Dursun ağa doktoru fenere getirmek için kasabaya giderse de fenerin başı boş kalacaktı. Bunun yanında da küçük Turgut'u kocaman dalgaların altına göndermeye cesaret edememektedir. Tüm gelişmeleri takip eden küçük Turgut kasabaya gidip annesine doktor getirmek istediğini babasına söyler. Babası ise başlangıçta bu duruma sıcak bakmasa da başka çaresi olmadığı için Turgut'u kasabaya gönderir. Turgut yola çıkınca hava kısmen düzelir gibi olur ama bu durum uzun sürmez. Doktor'un evine ulaşan Turgut doktorun dışarda olduğunu öğrenir. Doktor gelince de küçük çocuğun haline acır ve fenere gelmeyi kabul eder. Yardım sever kayıkçının yardımıyla fenere ulaşan Doktor ve Turgut sayesinde anneleri iyileşir.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Zorlukların insanı yıldırması gerektiği.	+
Fedakar olmanın iyi bir erdem olduğunu bilme.	+

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Yaşanılan şartlar ne olursa olsun görevi yerine getirme.	+
--	---

Öykünün Adı: İzcinin Gözü**Yazarı:** M. Sami**Dergide Yayımlandığı Aralık:** 15 ve 16. sayılar

Özet: Hami gözü pek, çevik, dikkatli, başarılı bir izcidir. Aynı zamanda köyünün çobanıdır ve çobanlıktan kazandığı parayla ailesine yük olmadan yaşamaktadır. Hami bir gün koyunlarını otlatırken duvara yaslanmış halde ekmek yiyen garip bir adam görür. Adam Hami ile konuşmak istemez. Hami adamı iyice tetkik eder. Ertesi gün köy kahvesinde, muhtar olan babasının yanına gider ve jandarmayla babasının konuşmasına şahit olur. Jandarma komşu köyde boğazı kesilerek öldürülen yaşlı ve zengin Ayşe Hanım'ın katilini aramaktadır. Hami aynı gece babasıyla eve döndükten sonra babasına yarın kendisini hükümete götürmesini; katil hakkında bilgisi olduğunu söyler. Ama babası Hami'yi ciddiye almaz. Sabah olunca Hami isteğini babasına yineler. Babası Hami'yi hükümete götürmeye karar verir. Hami Bildiklerini jandarmaya anlatır. Ayşe hanımın evine keşfe giderler. Evin her yerinde çivi izleri vardır. Haminin aklına yabancı adamın çivili ayakkabısı gelir. Adamın eşkalini jandarmaya tarif eder Hami. Katil komşu köylü Ahmet'tir. Katil yakalanır ve Hami izcilik nişanı alır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Yaşı küçük de olsa herkesin fikrinin alınması gerektiği.	+
Yaşanılan çevreye her durumda duyarlı olma.	+

Öykünün Adı: Mavi Şeytanlar**Yazarı:** ?**Dergide Yayımlandığı Aralık:** 1. sayı

Özet: Hikaye lokantacı Ahmet Efendi'nin "Mavi Şeytanlar" lakaplı üç çocuğunun ve balıkçı Hasan Baba'nın başından geçenleri anlatıyor. Lokantacı Ahmet Efendi'nin 14, 12, dokuz yaşlarında üç erkek çocuğu vardır. Üç kardeş öyle yaramazdırlar ki halk onlara mavi atlet giymelerinden ötürü "mavi şeytanlar" lakabını takmıştır. Üç kardeş bir gün ormanda gezinirken balıkçı Hasan babanın kulübesini görürler ve akıllarına hiç sevmedikleri bu adamın evini dağıtmak gelir. Eve girip; evi dağıtırlar. Evden ayrılıp vakit geçtikten sonra yaptıklarından pişman olup geri dönüp hatalarını düzeltmek isterler. Ancak Hasan baba evin halini görmüştür. Ertesi gün Hasan baba ormanda gezinirken komşusunun kızını Fatma'yı görür ve Fatma ona hasta olan torununu sorar. Hasan Baba da torununun iyileştiğini ancak masraflar için dededen kalma saatini satmak zorunda kaldığını söyler. Çalımlıkların arasında gizlice olayları dinleyen Mavi Şeytanlar duruma üzülürler ve biriktirdikleri paraları birleştirip saatçi Nuri Efendi'den saati geri alıp; Hasan Baba'nın kulübesine gizlice bırakırlar. Üç kardeşi evinden çıkarken gören Hasan Baba evinin dağıtıldığını düşünerek sinirlenir. Ancak eve girip her şeyin yolunda olduğunu görüp saatini de duvarda görünce sevinir ve kardeşler hakkında yanlış düşüncelere sahip olduğunu söyler.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

İnsanları davranışlarına göre yargılamamız gerektiği.	+
---	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Yardıma ihtiyacı olan insanlara her zaman yardım edilmesi gerektiği.	+
--	---

Öykünün Adı: Orangutan Cinayeti

Yazarı: Türkçe'ye Çeviren: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 24 ve 25. sayılar.

Özet: Akşam evlerinde kağıt oynayan Garnier, Besnieres ve Heller sabah dolaşmaya çıkan ve geri dönmeyen arkadaşları Louisi merak ederek aramaya çıkarlar. Bir süre sonra Lous'in cesediyle karşılaşır. Lous'in cesediyle karşılaşan arkadaşları yerli Şi-Şung-Puh'tan şüphelenirler. Katil zanlısı olarak onu gösterirler. Şi-Şung-Puh'un elinde Helli'nin kaybolan cüzdanını da görünce bu sefer de onu hırsızlıkla suçlarlar. Bunun üzerine Yerli Şi-Şung-Puh cüzdanı Lous'in üstünden aldığını ve katil olmadığını söyler. Garnier buna şahitlik eder. Lous'in elindeki kan katilin yaralı olduğunu gösterir. İçlerinde hiç birisi yaralı değildir. İzler onları ormana götürür. Ormanda can çekişmekte olan bir goril bulurlar. Louis'in gorille boğuşurken öldüğünü anlarlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Ön yargılarla hiç kimsenin suçlanmaması gerektiği.	+
Çevreye karşı da sorumlulukların olduğunu bilme.	+

Öykünün Adı: Pigme Cücelerin Ormanında

Yazarı: Türkçe'ye Çeviren: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 22 ve 23. sayılar

Özet: Andre Kongo'nun insan girmemiş ormanlarını keşfetmek isteyen ve bunun için 150 adamıyla yola çıkan bir maceraperesttir. Andre Kongo ormanlarında günler geçtikçe hem adamlarını kaybeder hem de adamları arasında çıkan isyanları bastırır. Andre bir sabah uyandığında adamlarının tamamını kaçırmış bulur. Ama balta girmemiş ormanların derinliklerini keşfetmekten vazgeçmez. Susuzluktan kırılmak üzereyken bir kaynak bulur. Sudan içtiğinde ise bayılır ve uyandığında cücelerin kendisini esir aldığını görür. Esir alındığını anlayan Andre etrafında Pigme'leri görür. Andre Pigmeleri Pigmeler ise Andre'yi baştan aşağıya incelemektedir. Aynı günün sabahı Andre bütün Pigmeleri aynı kıyafeti giymiş olarak bulur. Bir süre sonra kraliçe pigme Andre'nin yanına gelir ve onu incelemeye başlar. Andre bu duruma gülünce kraliçe kızar ve Andre'nin iplerini çözdürür. Vücudu uyuşmuş olan Andre yere düşer ve hareket edemez. Pigmeler onu ölü sanırlar. Andre bunun üzerine bu numaraya devam ederse pigmelerin elinden kurtulabileceğini düşünür. Pigmeler Andre'yi ata bindirip ormanın dışına çıkartırlar. Bu sırada ayağa kalkan Andre'nin hortladığını düşünen pigmeler oradan kaçarlar ve Andre kurtulur.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Doğru zamanda doğru yerde olmanın kazançlı olduğu.	-
--	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Kararlı olmaya önem verme.	+
Sabırlı olmaya önem verme.	+

Öykünün Adı: Erkek Ördek miydi; Dişi Ördek miydi?

Yazarı: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 80. sayı

Özet: Kemal ile Zehra çok iyi geçinen iki kardeşiler. Beraber gezer, yaramazlık yapar, dolaşırlardı. Bir gün Kemal, pazarda bir piyango görür ve harçlığı ile bir bilet alır. Çekilişte aldığı bilete bir ördek çıkar. Kemal ile Zehra ördeği zaman içinde büyütürler. Bir gün ördeği bahçede bulamazlar. Daha sonra anlaşılır ki aşçı kadın ördeği kızartmıştır. Bunun üzerine ördeği yemeğe başlayan iki kardeş ördeğin cinsiyeti konusunda kavga edip birbirlerine küserler.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

14 yaşın, gençlerin en heyecanlı oldukları zaman olduğunu bilme.	+
--	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Kardeşlerin, birbirlerinin haklarını yememesi gerektiği.	+
Erkeklerin güçlü oldukları için kız kardeşlerini dövemediği.	-

Öykünün Adı: Otları Kırmızı Ağaçları Mavi Yapan Ressam

Yazarı: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 82. sayı.

Özet: Yaş haddinden emekli olan Ahmet Niyazi Bey, evde resim yapmaya başlar. Ancak karısı Naciye Hanım bu duruma çok kızar. Naciye Hanım her fırsatta kocasını aşağılamaktadır. Ahmet Bey durmadan dağ bayır gezer ve kübik resimler yapar. Ahmet Bey'in resimleri çok beğenilmekte ancak sadece karısını mutlu edememektedir. Bir gün ölen Ahmet Niyazi beyin tabloları çokça değerlendirilir. Karısı bu duruma yine kızmıştır. Dul Naciye ile huysuzluğundan dolayı kimse evlenmek istememektedir.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Kadınların kocalarına hakaret edebildiği.	-
Emekli insanların hobi edinmesi gerektiği.	+
Huysuz insanların arkadaşı az olduğu.	+

Öykünün Adı: Everest

Yazarı: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 85. sayı.

Özet: Klark Everest, kendinden önce pek çok kişinin çıkmayı deneyip başaramadığı Everest'e çıkmayı denemiş ama zirveye çok yaklaşmışken başaramamıştır.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

İngilizlerin yardım sever bir halk olduğu.	-
Everest'e çıkmanın imkansız olduğu.	-
Dağa tırmanmamak.	-
Bilim uğruna savaşma.	+

Öykünün Adı: Dağlar Deviren

Yazarı: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 85'den 92. sayıya kadar.

Özet: Başbuğ Salduz'un, Dağlar Deviren ismini verdiği bir erkek çocuğu dünyaya gelir. Dağlar Deviren o kadar yeteneklidir ki elinden her iş gelmektedir. Arkadaşlarıyla kaplan avına çıktıkları bir gün bir Çinlinin bir Türk kızını kaçırdığını görür. Onları Çin sınırına kadar kovalar. Ama orada esir edilir. Uzun çabalar sonucu esaretten kurtulup kaleyi fethederler.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Feodal yapıdaki devletlerin özgür olduğu.	+
Eski Türklerin güneşe taptığı.	+
Yorulan atın gezdirilerek dinlendirildiği.	+
Türk kültürünü tanımanın gerekliliği	-
Çok çalışmanın önemi.	+

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Öykünün Adı: Dirilen Ölü

Yazarı: Türkçeye Çeviren: Erol Tekin

Dergide Yayımlandığı Aralık: 83. sayı.

Özet: Demirok, yıllarını dağlarda rehber olarak geçirmiş, yaşlanınca da yine dağlardaki kulübesinde gününü geçiren bir emeklidir. Tek varisi Halil Rıza adındaki iş tutturamayan yeğenidir; ve Demirok yeğeninin mirasını almasını istememektedir. Bunun için bir vasiyet hazırlar ve vasiyetinde yeğenini mirasının dışında tutar. Bunu duyan Halil Rıza dayısının

yanına gider; ancak dayısının ölmüş olduğunu görür. Bu durumdan yararlanmak isteyen Halil Rıza vasiyeti değiştirmek ister ancak ölmüş olan dayısı hortlar. Bu durumdan korkan Halil Rıza kulübeden kaçır ve dağlarda kaybolur.

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Paraya önem verme.	-
Hayır kurumlarına önem verme.	+

Öykünün Adı: Deniz Ortasında

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 26 ve 27. sayılar.

Özet: Akdeniz'in azgın sularında fırtınaya yakalanan geminin kaptanı, gemisini karaya oturtmak için iki miçodan yardım ister. Bu göreve iki kişi talip olur. Ahmet ile Çelik Muhsin filikaya bindirilerek fırtınalı sulara indirilirler. Bu iki kişi aslında birbirlerinin düşmanıdır. Fırtınalı suda filikanın alabora olması ile iki denizci kendilerini suda bulurlar. Bunu fırsat bilen Çelik Muhsin, Ahmet'i boğmaya çalışır; ama başaramaz. Karaya çıkan ikili tekrar dost olurlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

İnsanın düşmanına her yerde saldırabildiği.	-
---	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Affetmek önemlidir.	+
---------------------	---

Öykünün Adı: İngilizce Kambur Demesini Bilen Kurbağa

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 69. sayı

Özet: Tim ve Tosun çölde gezerken bir vahada dinlenmeye koyulurlar. Çölde yüzmek isteyen kambur Tim göle atlar ve atladığı gibi çıkıp çadıra koşar. Çünkü göldeki kurbağa İngilizce kambur kelimesini telaffuz edebilmektedir.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Çölde her yerde dinlenilmediği.	+
Özürü insanların ezik oldukları.	-
Hayvanların gelişi güzel öldürülebildiği.	-
Ekonomik gücünü bilip; ona göre davranma.	+

Öykünün Adı: Üst Üste İki Tokat

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 71. sayı.

Özet: Akşam yemeğini çok kaçırın Fikret uykusunda kâbus görür. Kâbusta arkadaşı Tahsin'in kalemini çaldığını ve kendisini dövdüğünü görür. Fikret'in uyanmasına rağmen siniri geçmez. Sabah okula gider ve arkadaşı Tahsin'e o kadar çok kızmıştır ki onunla konuşmaz.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Bizim olmayan herhangi bir şeyi izinsiz almamız gerektiği.	+
--	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

İnsanın yüzüne karşı alay edilebilir.	-
---------------------------------------	---

Öykünün Adı: Bir Haydudun Kapalı Bulunduğu Sandığın Üzerinde 12 Saat

Yazarı: ?

Dergide Yayımlandığı Aralık: 76. sayı.

Özet: Muhsin Bey başarılı bir avukattır. Bir gün evinin bahçesinde bir davaya hazırlanırken sırtına birisi bir taş atar. Buna sinirlenen Muhsin Bey adamın yanına gider. Adam Muhsin Bey'e bir hırsız yakaladığını; hırsız bir sandığa kilitletiğini ve Muhsin Beyden yardım istediğini söyler. Muhsin Bey, ise yardım teklifini kabul eder ve hırsızın kapatıldığı sandığın üstünde oturmaya başlar. Bu oturuş tam 12 saat sürer. Muhsin Bey artık dayanamaz ve sandığı açar. İçinde hırsız yoktur. Aynı zamanda da girmesi gereken davayı kaçırdığını anlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Karşınıza çıkan herkese güvenmemesi gerekliliği.	-
--	---

Öyküdeki Ahlaki İletiler:

Rakibinizi yıldırma için her türlü hileye başvurabilme.	-
---	---

Öykünün Adı: Korku Bilmez İzciler, Balkanlarda Seyahat

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 69. sayıdan 71. sayıya kadar.

Özet: Oğuz, Demir, Tokay üç izci arkadaş oymaklarının Balkan seyahatine yetişmek için İstanbul'a davet edilirler. Ancak onlar İstanbul'a geldiklerinde oymakları çoktan yola çıkmışlardır. Bunun üstüne üç kafadar Yunanistan'a kadar karadan gidip; oymaklarını yakalarlar.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Tüccarların işlerinin çok yoğun olduğu.	+
İzciler kara yolunu kullanarak seyahati tercih ettikleri.	+
Seyahate çıkmadan önce gerekli tüm hazırlıklar yapılması gerekliliği.	+
Ülkeden ülkeye seyahat ederken pasaport gerekliliği.	+
İzciler her sorunun üstesinden gelebilirler.	+

Öykünün Adı: Hamza Efendinin Kavunları

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 67. sayı.

Özet: Hamza Efendi, köye yeni bir tür kavun çekirdeği getirmiş; uzun uğraşlar sonucu ekmiştir. Bir zaman geçmiştir ama kavunlar bir türlü büyümemektedir. Ancak Hamza Efendi kavunlarının ününü ballandıra ballandıra anlatmaktadır. Bir süre sonra kavunlar çıkmayınca kahvedekilerin alay konusu olmuştur. Bunun üzerine evden çıkmamaya karar vermiştir. Haftalar sonra bir arkadaşı ona kavunların aslında çıktığını ancak köylülerin onları yediğini söyler.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Sabrın çok önemli olduğu.	+
Eşyaya sahip çıkma.	+

Öykünün Adı: Timsah Efendi Bayıldıktan Sonra Tekrar Ayıldı

Yazarı: Vedat Galip

Dergide Yayımlandığı Aralık: 64. sayı.

Özet: ‘Gezgin’, Mısır seyahatinden dönerken kızına, bir hayvan alacağına dair söz vermiştir. Ancak bu sözünü tam gemiye binerken hatırlamıştır. Hemen çarşıya çıkıp canlı bir hayvan arar. Bir satıcı ona zorla bir timsah yavrusu satar. Gemide kendisi ile beraber İstanbul’a yolculuk eden timsah, soğuktan büzüşür ve gezgin onun öldüğünü sanarak bir sepete koyar ve timsahın içini doldurarak süs yapmak ister. Gezgin timsahı evine götürdüğünde bir gece vakti mutfaktan büyük bir ses duyar. Mutfığa gidip baktığında timsahın aslında ölmediğini görür.

Öyküdeki Bilişsel İletiler:

Çok gezenin çok bildiği.	+
Sürüngen hayvanların kış mevsiminde hareketsiz kaldığı.	+
Seyahatten dönerken eşe dosta küçük hediyeler alma.	+

III.2.3. Masal

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları ‘Fare, Eşek, Ayı’

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 74. sayıdan 77. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: Güzel bir bahar günü Dilek ve Çilek kırdan dolaşmak için yola çıkarlar. Evlerinin yakınlarında bir grup çocuğun bir fareyi bağlayıp ona zorluk çektirdiklerini görürler. Çilek çocuklara fareyi bırakmalarını söyler ama çocuklar bunu reddederler. Çilek ve Dilek kavga dövüş fareyi kurtarırlar. Kardeşler kasabaya geldiklerinde kasabada bir sirk kurulu olduğu görürler. Sirkte bulunan bir ayıya bakıcısının kötü davrandığını gören Çilek bakıcıyla iddiaya girer. Ayı ile güreş tutar ve ayıyı yener. Böylece ayı özgürlüğüne kavuşur. Fare ve ayıyı kurtaran kardeşler evlerine dönerken yolda bir köylünün eşeğine kötü davrandığını görürler. Adamdan eşeğe böyle davranmamasını isterler. Ancak adam onları terslerken eşek yere yıkılır. Çocuklar eşeği iki altın karşılığında satın alıp onu da özgürlüğüne kavuştururlar.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

Hayvanlara eziyet edilmemesi gerektiği.	+
Öfkeyle kalkanın zararlı oturduğu.	+
İş zamanında eğlenmenin yanlış olduğu.	+
Sirklerde hayvanlara işkence edildiği.	-
İnsanların hayvanlara işkence ettiği.	-
İnsanın sorununu kavga ile çözmemesi gerektiği.	-
İşlerimizi kolaylaştırmak için rüşvet vermemiz gerektiği.	-

Masaldaki Ahlaki İletiler:

İnsanın karnı toksa başkasının halini düşünmeme.	-
Yardıma ihtiyacı olan her ne ise ona yardım etme.	+

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları ‘Devler Arasında’

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 69. sayıdan 71. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: Dilek ve Çilek, yaşadıkları ülkenin padişahının hasta olduğunu ve hastalığı sadece devler ülkesindeki elmaların yok ettiğini öğrenirler ve padişahlarına bu elmadan getirmek için yola çıkarlar. Ancak devler ülkesinde üç yıl esir tutulurlar. Esir tutuldukları hapisaneden kaçan ikili padişahlarına elmayı getirirler ve dilekleri yerine getirilir.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

Büyücülerin sahtekar insanlar olduğu.	+
Bugün ağlayanın yarın güldüğü.	+
Sadece kadınların saçını uzatabileceği.	-
Ne durumda olursak olalım asla pes edilmemesi gerektiği.	+
Kadere inanma.	-

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Zor durumda olan başka insanlara da yardım etme.	+
--	---

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları ‘Çileğin Muvaffakiyeti’

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 73. sayı.

Özet: Dilek ve Çilek bir gün ormanda dolaşırken ülkenin padişahına denk gelirler. Padişah kaybettiği eğeri aramaktadır. Çocuklar ne olduğunu anlarlar ve padişahı şaşırtmak için bir oyun yaparlar. Padişaha aradığı eğerin nerede olduğunu bildiklerini söylerler. Bunun üstüne eğerini bulan padişah çocukları yanına müneccim başı olarak alır.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

Şansın her insana lazım olduğu.	-
İnsanın fırsatlarını kendisinin oluşturduğu.	+

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Çıkarlarımız için yalan söylemekten kaçınmama.	-
--	---

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları ‘Altın Dökülen Ağaç’

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 63 ve 64. sayılar.

Özet: Dilek ve Çilek kardeşlerin anneleri ölünce iki kardeş mirası paylaşırlar. Mirastan Çilek’e bir inek düşmüştür. Çilek bu ineği her gün otladır ama bir gün sıkılır bu otlatma işinden. İneği orada bulunan bir ağacın altına bağlar ve eve gelir. Bir hafta sonra ineğinin

yanına gittiğinde hayvanı ölmüş olarak bulur. Buna çok sinirlenen Çilek hayvanı bağladığı ağacı kesmeye başlar. Ama bu sırada ağaçtan altınlar dökülür. Hemen Ağabey'i Dilek'e haber veren Çilek altınların olduğu yere gelir ve abisi ile altınları alıp oradan taşınırlar.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

Miras için kardeşler arasında ikilik çıkabileceği.	-
Bugünün işinin yarına bırakılmaması gerekliliği.	+
Kardeşlerin birbirini terk edebileceği.	-
Başkasına ait olan malların çalınabileceği.	-

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Acı günde dostların yanında olma.	+
-----------------------------------	---

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları 'Zilli Azrail'

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 67 ve 68. sayılar.

Özet: Haramilerin altınlarını çalan Dilek ile Çilek tüm memlekette aranmaktaydılar. Vali ne yaptı ne ettiyse altın hırsızlarını bir türlü bulamadı. Sonunda kendisine bin bir türlü oyun oynayan iki kardeş, yanına çağırttı ve komşu ülkenin kralına da bir oyun oynamalarını emretti. Komşu kralı Azrail kılığında bir sandığın içine koyan kardeşler, onu memleketlerine getirirler ve valilerinin intikamını alırlar.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

İnsanlarla alay etmenin güzel bir şey olduğu.	-
Çaresiz insanlara yardım edilmemesi gerektiği.	-
İnsanların çaresizliklerinden faydalanmak gerektiği.	-
Bir insanın çıkarı için her şeyi yapabileceği.	-

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları ‘Yeni Zaferler Peşinde’

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 78’den 2. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: Ülkede savaş ilan edilmiş yaşlı genç herkes savaşmak üzere sınıra çağırılmışlardı. Dilek ve Çilek de savaşmak için sınıra giderlerken bir köyde durup mola verdiler. Mola sırasında köyde dünya güzeli bir kızın yaşadığını ve onu kim konuşturursa onunla evleneceğini söylediler. Bunun üstüne Çilek kızı konuşturmaya talip oldu. Ama kız konuşturamazsa başı vurulacaktı. Çilek kızı bin bir türlü hileyle konuşturmayı başarır ve kız ile evlenmeyi başarır.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

Savaşın iyi bir şey olduğu.	-
Özürlü olmanın iyi bir şey olmadığı.	-

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Oyun oynarken mızıkçılık yapma.	-
İnsanın sözünde durmama.	-

Masalın Adı: Dilek-Çilek Kardeşlerin Masalları ‘İstanbul Yolunda’

Yazarı: Kemal Sahir

Dergide Yayımlandığı Aralık: 83’ten 88. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: Dilek ve Çilek kardeşler gezmek amacıyla İstanbul'a gitmek üzere köylerinden yola çıkarlar. Yakın çevrede 'Hain Memo' lakaplı bir soyguncu ve çetesiyle başları derde girer. Çileğin bin bir kurnazlığı ile bu dertten kurtulurlar. Sonrasında İstanbul'a varırlar. Ama hiçbir şey bekledikleri gibi değildir. İstanbul'un taşı toprağı altın değildir.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

Her söylenilene inanmamak gerektiği.	+
--------------------------------------	---

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Kanunsuzlukla mücadele etmeyi görev edinme.	+
---	---

Masalın Adı: Altın Okun Sergüzeşti

Yazarı: M. Sami Karayel

Dergide Yayımlandığı Aralık: 31'den 36. sayıya kadar düzenli olarak.

Özet: İran hükümdarı, bağlı olduğu Türk İmparatorluğu'na baş kaldırarak dinini değiştirdiğini ve imparatorluktan ayrıldığını söyler. Bunu duyan Türk padişahı İran hükümdarına uyarı mektubu gönderir. Ancak uyarı işe yaramaz. Bunun üstüne Türk İmparatoru oğlu Altın Ok'u İran hükümdarının üstüne gönderir. Altın Ok bin bir güçlkle savaşı kazanır ve İran hükümdarını esir eder.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

İnsanı hedefinden hiçbir şeyin geri tutamadığı.	+
İnsan istediğinde her şeyin üstesinden gelebileceği.	+

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Farklı dinlere karşı hoş görülme olma.	+
--	---

Masalın Adı: Hık Demiş Burnundan Düşmüşün Hikayesi

Yazarı: Masalçı

Dergide Yayımlandığı Aralık: 47. sayı.

Özet: Ormanlar kralı aslan yuvasına dadanan farelerden bıkmış ve kedilerden yardım istemişti. Kediler de aslana seve seve yardım edeceklerini söylediler ve fareleri korkutup aslanın ağzına girmelerini engellediler. Gel zaman git zaman kedilerin yavruları olur. Bu yavrular aslanın evindeki fareleri yerler ve kedi işinden olur.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

İşin ustasından yardım istemenin en doğru hareket olduğu.	+
İnsanın geleceğini iyi biçimde planlaması gerektiği.	+

Masaldaki Ahlaki İletiler:

İnsanlara çıkara göre davranılmalı.	-
-------------------------------------	---

Masalın Adı: Küçük Yusuf ve Orman Cücesi

Yazarı: Suat Derviş

Dergide Yayımlandığı Aralık: 52. sayıdan 55. sayıya kadar.

Özet: Yusuf, ninesi ve topal eşiği ile köy yerinde kulübelerinde yaşamaktaydılar. Ninesi ördüğü iplikleri kasabaya götürür satar ve geçimlerini böyle sağlardı. Bir gün Yusuf'un ninesi hastalanır ve kara kış bastırıldığı için kasabaya gidip doktor getiremezler. Bunun

üstüne Yusuf orman cücesinden nenesine yardım etmesini ister ve orman cücesi Yusuf'a çeşitli şartlar, zorluklar sunar. Yusuf bin bir güçlkle bu şartları yerine getirir. Ninesini iyileştirecek ilacı almayı başarır.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

İnsanın ailesi için her şeyi yapabileceği.	+
--	---

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Yardımlaşmaya önem verme.	+
---------------------------	---

Masalın Adı: Tilkiden Daha Kurnaz Dört Çocuk

Yazarı: Masalacı

Dergide Yayımlandığı Aralık: 49. sayı.

Özet: Uzun yıllardır ormancılık yapan ve geçimini böyle sağlayan adam, yaşlanınca işini çocuklarına bırakır ve çocukları işlerinin daha ilk gününde hayvanların saldırısına uğrarlar. Çocuklar bu saldırıyı kurnazlıkları sayesinde atlattılar.

Masaldaki Bilişsel İletiler:

İnsanın zamanı geldiğinde mutlaka çalışması gerektiği.	+
Tembelliğin zararlı olduğu.	+

Masaldaki Ahlaki İletiler:

Zor durumdan kurtulmak için yalan söyleme.	-
--	---

SONUÇ

Avrupa'daki çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatına yönelik gelişmelerin yankıları Osmanlı'da 19. yüzyılın sonlarında görülmeye başlanmıştır; Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemleriyle birlikte, bu alanda ortaya konulan yapıtların sayısı giderek artmıştır. Cumhuriyet öncesinde kişisel çaba ve ideallerle devam ettirilmiş olan çocuk dergi ve gazeteciliği, Cumhuriyet dönemindeki 'gelişmiş örneklerine' büyük deneyimler aktarmışlardır. Ayrıca Cumhuriyet'in ilanından sonra gerçekleştirilen birtakım devrimlerle (Örneğin: Harf Devrimi) birlikte de edebiyat alanında 'Batı'yı yakalama' çabaları kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde sayıları çok fazla olmamasına rağmen, çocuk dergileri 'çocuk edebiyatı' alanındaki yerlerini yavaş yavaş almaya başlamıştır. Ancak, çocuklar ağırlıklı olarak bu dönemde de daha önce olduğu gibi yetişkinler için yazılmış yapıtlardan kendilerine uygun olanları okuyarak edebiyat ihtiyaçlarını karşılamışlardır.

Bu çalışmada, Piaget'nin bilişsel gelişim ve Kohlberg'in ahlak gelişim kuramlarından yola çıkılarak Mektepli Gazetesi'nde yayımlanan yapıtların çocuğun bilişsel ve ahlaki gelişimlerine verdiği katkılar saptanmaya çalışılmıştır. Mektepli Gazetesi'ndeki çeşitli türlerdeki yapıtların (roman, öykü, masal) taşıdığı bilişsel ve ahlaki özelliklere bakıldığı zaman 'artı' değerlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu da derginin, çocukların bilişsel (bilgi düzeylerinin artması) ve ahlaki (tutum ve değerlerinin artması) gelişimlerine önem verdiğini; çocuklara doğru mesajlar veren yapıtların yayımlanmasına dikkat ettiğini göstermektedir. Çünkü çocuğun gelişiminde doğumuyla beraber getirdiği genetik özellikleri yanında çevreden edindiği dışsal uyarıcıların da büyük önemi vardır. Dışsal uyarıcıların ise çocukluk çağında edinildiği yerlerden birisi de çocuk dergi ve gazeteleridir.

Mektepli Gazetesi'nin, yer verdiği masallarla okuyucularına zamanı kontrollü kullanmanın önemi; hayvan sevgisi ve hayvanlara kötü davranmamak gerektiği; öfkeyi kontrol etmenin yararları; yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmek gerektiği; büyücülerin sahtekar olduğu; bugün ağlayanın yarın güldüğü; yaşantımızda bizim kontrolümüzün olmadığı her şeye kaderin yön verdiği; insan yaşamında şansın önemli bir faktör olduğu; hırsızlığın çok gerekse yapılabileceği; Türk'ün Türk'ten başka dostu olmadığı gibi davranış ve bilgilerin kazandırılmak istenildiği görülmektedir.

Dergide yayımlanan öykülerle şansın önemi; coğrafi bilgiler; yabancı kültürleri tanımanın önemi; kültürlü olmanın getirdiği kolaylıklar; sorumluluk sahibi olmanın gerekliliği; suçun cezasız kalmadığı; askerlik görevinin kutsal olduğu; gerekli durumlar için silah taşınabileceği; emanet eşyaya önem verilmesi gerektiği; sigara içilmemesi gerektiği; akla önem verilmesi gerektiği; sabırlı olmanın erdemi okuyuculara aşılacak istenmiştir.

Mektepli Gazetesi'nde yer alan romanlar da ise genel kültür sahibi olmanın önemi; coğrafi bilgiler; özürsüzlü olmanın kötü bir şey olduğu; yaşamın tesadüflerle dolu olduğu; iyi insan olmanın erdemi; bazı durumlarda yalan söylenebileceği; askerliğin yapılamayabileceği; sorumluluğa önem verme; çalışkan olmanın yararları; yabancı dil bilmenin yararları gibi davranışlar üzerinde durulmuştur.

Çocukların gelişimlerinde aile, okul ve edebi yapıtlar büyük önem taşımaktadır. Çocukların, dergide yer alan metinler üzerinden akıl yürüterek yaşamda karşılaşılabilecekleri olaylara yönelik deneyimler kazandığı düşünülmektedir.

Mektepli Gazetesi'nde yer alan metinlerin içeriğinin, çocukların bilişsel ve ahlaki gelişimlerine katkısının araştırıldığı bu çalışma ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayımlanan bir çocuk dergisinin ne tür konuları işlediği; okuyucularına ne tür iletiler gönderdiği saptanmıştır. 1932-1935 yılları arasında yayımlanan Mektepli Gazetesi'nde okuyuculara, gerçekleştirilen devrimleri sahiplenmeleri; ülkeyi daha ileriye götürmeleri; çok çalışmaları; bilgiye ulaşmaları; öğrenmekten vazgeçmemelerinin hem bilişsel hem de ahlaki olarak benimsetilmeye çalışıldığı görülmektedir. Dönemin (1932-1935) özellikleri göz önünde bulundurulduğunda Mektepli Gazetesi'nin Cumhuriyetin ilkelerinin çocuklara öğretilmesinde önemli bir görev üstlendiği söylenebilir. Ayrıca bu çalışma, Türkiye'de henüz yeterli düzeyde olmadığı düşünülen çocuk edebiyatı çalışmaları için de bir kaynak olabilir.

KAYNAKÇA

- Akyol, Aysel Köksal. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. (Ed. Ayten Ulusoy). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alpay, Meral (1980). “Türk Çocuk Edebiyatı”. *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*. S: 8-9. s: 167-175. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul Üniversitesi.
- Arı, Ramazan ve diğerleri. (2002). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Mikro Yayınevi. 2. Baskı.
- Atkinson, Rita ve diğerleri (1999). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Aydın, Ayhan. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları. 4. Baskı.
- Aydın, Betül ve diğerleri. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. (Ed. Binnur Yeşilyaprak). Ankara: Pegema Yayıncılık. 7. Baskı.
- Bacanlı, Hasan. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınevi. 3. Baskı.
- Bacanlı, Hasan. (2001). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, Hasan. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bee, H. (2000). *The Developing Child*. A Pearson Education Company.
- Berk, L. E. (2000). *Child Development*. MA: Allyn and Bacon.
- Can, Özber. (2000). “Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı ile Alman Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Dünü ve Bugünü”. Sayfa:31-48. Sayı 95. *Dil Dergisi*.
- Cesur, S. (2003). *Çocuk ve Ergenlerde Ahlak Gelişimi ve Eğitimi*. (Ed. G. Şendil). İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Charles, C. M. (1999). *Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri*. Çeviren: Prof. Dr. Gülten Ülgen, Ankara: Anı Yayıncılık. 2. Baskı.
- Ciravoğlu, Öner. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi. 4. Basım.

- Craig, G. J. (1996). *Human Development*. Paramus, NJ: Prentice Hall.
- Çapri, Burhan. (2004). *7-11 Yaş Grubu Çocuklarda Korunum Gelişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Çelikkaleli, Öner ve Çapri, Burhan. (2005). “İlköğretim Birinci Kademedeki (7-11 Yaş Grubu) Çocukların Korunum Gelişim Düzeylerinin Cinsiyet ve Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesi”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s:48-65, Cilt-1, Sayı-1, Haziran, Mersin.
- Dilidüzgün, Selahattin. (1997). “Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Edebiyatı”, *Çocuk Kültürü*, Yayına Hazırlayan: Nazan İpşiroğlu, Zehra İpşiroğlu, İstanbul: Mavibulut Yayınları.
- Durdu, Erkan. (1998). “21. Yüzyıl Çocukların Yüzyılı Olabilir mi?” *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*, Yayına Hazırlayan: M. R. Şirin, Sayfa: 49-51, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Enginün, İnci. (1987). “Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış” *1987 Çocuk Edebiyatı Yılığ*, Gökyüzü Yayınları.
- Enginün, İnci. (1985). “Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış”, *Türk Dili*, (186-194), Yıl: 34, Cilt: XLIX, Sayı: 400, Nisan.
- Erden, Münire. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erkmen, N. (1998). “Tanzimat’tan Cumhuriyet’in Kuruluşuna Kadar Türkiye’de Resimli Çocuk Kitaplarının Gelişimi”, Sayfa: 47-55, *Kütüphanecilik Dergisi*, Sayı: 6, İstanbul.
- Gander Mary Jane ve Gardiner, Harry. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur, Ankara: Zirve Ofset.
- Gander, Harry. (1982). *Developmental Psychology*. Boston: Little. Brown Co.
- Gökşen, Enver Naci. (1968). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, Ankara: Hikmet Yayınevi.

- Günçe, G. (1973). *Çocukta Zihinsel Gelişim-Piaget Kuramına Toplu Bir Bakış*. Ankara: Baylan Matbaası.
- Güngör, Abide ve Diğerleri. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Editör: Ayten Ulusoy, Ankara: Anı Yayıncılık. 2. Baskı.
- Howley, M. ve Howe, C. (2004). "Social Interaction and Cognitive Growth: An Examination Through The Role-taking Skills of Deaf and Hearing Children" *British Journal of Developmental Psychology*, Vol.22, pp.219-243.
- <http://www.ajansspor.com/gures/index.asp?kat=icerik&blm=ttarih&bolum=T%C3%BCrkiye'de%20G%C3%BCre%C5%9F>. (erişim tarihi: 02/05/2006 saat: 14.55)
- <http://www.geocities.com/basyurd/turizci.html>. (erişim tarihi: 02/05/2006 saat: 16.15)
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. (1979). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Cem Ofset Basımevi.
- Kıbrıs, İbrahim. (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi.
- Kırcaali, Gönül. (1987). "8 Yaşında İşitme Engelli Öğrencilerde Korunum Kavramının Değerlendirilmesi (Eskişehir Sağırılar-Okulu ve Anadolu Üniversitesi İşitme Engelli Çocuklar Eğitim Merkezinde Bir Uygulama)" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Klahr, D. (1992). *"Information-Processing Approaches: Six Theories of Child Development"* Jessica Kingsley Publishers.
- Kohlberg, Lawrence. (1976). *Moral Stages and Moralization*. T. Lickona (Ed.).
- Neydim, Necdet. (2003a). "Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Tarihine Sosyolojik Değişimler Açısından Genel Bir Bakış" *Çocuk-Çocuk*, Sayı: 24, Sayfa: 24-53, Mart.
- Neydim, Necdet. (2003b). *Çeviri Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Oğuzkan, A. Ferhan. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı yay. 7. Baskı.

- Oğuzkan, A. Ferhan. (1979). “Dünyada ve Bizde Çocuk Yazınının Gelişmesine Toplu Bir Bakış”, *Türk Dili*, (261-283), Yıl:28, Cilt: XXXIX, Sayı:331, Nisan.
- Okay, Cüneyd. (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Onur, Bekir. (1995a). *Ergenlik Psikolojisi*. Ankara: Hacettepe Taş Ltd.
- Onur, Bekir. (1995b). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: İmge Kitapevi, 3. Baskı.
- Özdemir, Orhan. (2004). “Türk Eğitim Tarihinde Aydınlanma İle Coşumculuğu Birleştiren Kurumlar: Köy Enstitüleri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Köy Enstitüleri Özel Sayısı*, s:52-56, Cilt:2, Sayı:26, Nisan 2004.
- Piaget, Jean. (1950). *The Psychology of Intelligence*. London: Routledge and Kegan Raul Ltd.
- Piaget, Jean. (1952). *The Child's Conception of Number*. New York: Humanities Pres.
- Piaget, Jean. (1970). Piaget's Theory” In Mussen, P. H. (Ed.). *Carmichael's Manual of Child Psychology* (Vol.1).
- Piaget, Jean. (1973). *The Child and Reality: Problems of Genetic Psychology*. New York: Grossman Publishers.
- Postman, Nail. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. Çev: Kemal İnal, İmge Kitabevi.
- Senemoğlu, Nuray. (2004). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Simon, T. J. ve Klahr, D. (1995) “A Computational Theory of Children's Learning About Number Conservation” In Simon, T. J. & Halford, G. S. (Eds.), *Developing Cognitive Competence: New Approaches to Process Modeling*, Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Şeyda, Elif. (2003). “Çocuk Dergiciliğine Dair Tarihi Bakış: Osmanlıca Çocuk Dergileri” *Yağmur Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi*, Sayı:18, Ocak-Şubat-Mart.

- Şimşek, Hüseyin. (2002). “Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şirin, Mustafa Ruhi. (2003a). “Çocuk Modernleşmesi ve Çocuk Edebiyatı: Niçin Çocukluğun Edebiyatı Yoktur” *Virgül Dergisi*, Sayı:59, Sayfa:59-62, Şubat.
- Şirin, Mustafa Ruhi ve diğerleri. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları No:59, Üçüncü Basım.
- Taha, E. (2003). “Çocuk Edebiyatının Tarihi Gelişimi. *Yağmur Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi*, Sayı:18, Ocak-Şubat-Mart.
- Tonguç, İsmail Hakkı. (1946). *İlköğretim Kavramı*. Birinci Cilt, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Topses, Gürsen. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınevi. 1. Baskı.
- Yağcı, Öner. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Edebiyat Çevirileri Seçkisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Sanat ve Edebiyat Eserleri Dizisi 252/76, Birinci Baskı.
- Yalçın, Alemdar ve Aytaş, Gıyasettin. (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yay. 2 Baskı.
- Yanar, H., (2001). “Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yardım, M. N. (1998). “Çocuk Edebiyatında İdeolojik Yaklaşım, Çocuk Haklarının İhlalidir” *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*, Yayına Hazırlayan: M. R. Şirin, Sayfa: 83-89, İstanbul: İz yayıncılık.
- Yavuzer, Haluk. (1996). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Zeytinoğlu, S. (1980). “Korunum Kavramında İki Farklı Gelişim Düzeyinde Bulunan Çocuklara Bu Kavramın Sözlü kural Anlatımı Yöntemiyle Öğretilmesi”
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.